OCTAVIANI

34-4-1-10 VVLPELLI 433 6

A Sancto Angelo Metaurenſe

TRACTATVS

DE PACE, INDVTIIS, ET PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

Sex, & centum Quæſtiones ad forenſem praxim pertinentes, examinantur.

Cum Quæſtionum, & materiarum Indice.

CVM PRIVILEGIO.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUE



Venetijs, Ex Typographia Guerræa. M D LXXIII.

404

AD ILLVSTRISSIMVM
ET REVERENDISS.
D. IVLIVM FELTRIVM
DE RVERE
S. Rom. Eccle. Presb. Cardinalem Vrbinenſem,

Soræ atque Arcis Ducem &c.

OCTAVIANI VVLPELLI Epiſtola.

OMNES, qui Principibus Illuſtriſſimis Vrbinenſibus, ſubditi naſcuntur; ſub eiuſmodi oriuntur horoſcopo; ut eos mirum in modum venerentur & colant: quod Federici, Guidobaldi primi, & Franciſci Mariæ, proauorum

tuorum; & Ducum Illuſtriſſimorum fel. recor. teſtantur ſæcula: quibus, in vtraque fortuna, populorum fides, adeò perſpicua, & inconcuſſa fuit; vt etiam aduerſus directos dominos, poſt bonorum naufragium, ipſos iam exules reuocare; & reuocatos tueri, certæq; (vt Poeta ait) occumbere morti, non detrectauerint. Inter quos ego a Ioanne Baptiſta Britio, auo materno, ortum trahens; qui Federici Scutifer, & Guidobaldi, & Franciſci Mariæ, a cubiculis fuerat; & pro eis uincula, carceres, tormenta, & exilium paſſus eſt; & a Ioanne Vulpello, patruo magno, & Friderico patre, qui eorum ſeruitijs incubuere; poſt plurimos magiſtratus, ab Illuſtriſſimo Guidobaldo II. fratre tuo habitos; ſemper in tuorum familiarium albo, adſcribi concu-

piui:

piui : donec quum gubernatoris Romæ, locumtenentis officium, ſub Pio IIII. gerebam; in Auditorem celſitudinis tuæ, adſcitus fui: vbi integro ſeptennio, & Auditoris, & generalis locum tenentis, in populos tuos Vrbinenſes, Ducatus Soræ, & alios ab Apoſtolica Sede, tibi commiſſos; integra animi rectitudine, mihi traditum munus expleui. Qua vocationis meæ die, me totum obſequijs tuis, in perpetuum voui: maiores quoſcunque magiſtratus, pilifaciens. Et licet munere functus, iam triennio, inter reliquias Suaſæ, tuæ iuriſdictionis; olim Reip. & Senonum ciuitatis celeberrimæ (de qua Ptolo. Sexta regio. Italiæ; &) plerique alij, tum antiqui, tum recentiores ſcriptores, comminiſcuntur) vixerim; eius ſoli memoriam, iam emortuam ſu-

 ſcitans;

ſcitans; non id propter, ne dùm mente & corde, ſed & opera a ſeruitijs tuis ceſſaui: nempè quia, hoc opuſculum (quod tractatum vocant) de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo; pro tenuis ingenij mei facultate; exaraui: & nomini, ac numini, celſitudinis tuæ dicaui: non quia tibi ſit ampliorem famam, commodum ve aliquod allaturum; ſed quòd perſuaſum habeam, tibi pergratum fore; vt qui tua ſtipendia meruerunt; tuoſve populos gubernarunt; & uixiſſe, & aliquid nouiſſe teſtentur: eò amplius, quia, qui nomen amplitudinis tuæ, in operis frontiſpicio uidebunt; alacriore animo, ad illud emendum, & legendum properabunt: fieri non poſſe exiſtimantes; vt opus tua protectione indignum, tibi dicari contingat. Solent

qui Principibus, eorum ſcripta commendant; haud modicè, de ipſorum laudibus præfari: Sed quid ego tempus conteram; remque (vt in adagio eſt) iam actam agam? quum Illuſtriſſimæ Feltriæ proſapiæ nomen, magnificentia, decus, animique rectitudo; tuaque in Deum Opt. Max. religio, in omnes comitas, in populos pietas, probitas, & iuſtitia, iamdiu, Vrbi, & Orbi, innotuerint? & qui ſciam te, eiuſmodi præconia libenter non audire: nec quondam permiſiſſe; quòd populi tui, qui te poſt Deum colunt; qui adhuc ſub aureo viuunt ſæculo; in publica quadam inſcriptione, te Principem optimum, prout Romani Traianum, appellarent. Reliquum eſt igitur, vt qua ſoles benignitate, meos hoſce qualeſcumque labores, recipias; vt me ad maiora promptio-

rem reddas : & quòd ego , quotidie , Deum omnipotentem , pro ſalute tua , orem atque obſecrem : quod me toto corde atque animo , facturum polliceor .

Datum Suaſæ Cal. Auguſti M D LXXII.

Amplitud. & Celſitud. tuæ

Seruus humillimus ,

Octauianus Vulpellus.

OCTAVIANVS VVLPELLVS

Ad Lectorem.

ACcipe benigne lector, libellum hunc, (quem tractatum vocant) de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo: in quo ferè quæſtiones omnes, ad rem pertinentes; & quæ in foro verſari ſolent; breuibus explicantur. Materia eſt admodum frequens, & practicabilis: in qua adhuc, pauci ſcripſerunt; & multa indigeſta reliquerunt. Antequàm negocium hoc ad vmbilicum ducerem; uidi moderniores quoſdam, quaſi per tranſennam (ut dicitur) qui in eodem argumento, me præuenere: non quia priores, elabo-

rare cœperint; ſed quòd prius, opus abſoluerint. Ego enim qui integro vicennio abſque diei interpollatione, Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Ducis Vrbini. Sanctiſſimi Pij IIII. Romæ, & inde Illuſtriſſimi Cardinalis Vrbinenſis, maiores magiſtratus geſſi; a cœptis deſiſtere coactus ſum; & opus in perfectum, dimittere: donec pace amplitudinis eius, rureſtri allectus lenocinio, vt mihi ipſi viuerem; & Deo, & ſtudijs meis, frequentius inſeruirem; inter ciuitatis Suaſæ reliquias, triennio quieui: & tunc ſubceſiuis horis, quum clientum, turba permittebat; tabulæ (ut aiunt) rurſum manus admoui: (& qualeſcunque ſint) lucubrationes haſce, Diuino fauore perfeci. Nec quia illi priores, partum ediderint; abortum procuraui; qui ſciam, in iure noſtro, ſuper eodemmet argumento, quamplurimos elaboraſſe; nec adhuc ſatis dictum extitiſſe. Solent multi aduerſus detractores, excandeſcere;

re;

re; ſed ipſe illorum naſutam maledicentiam, nihili facio: qui ſi quid boni ſcripſi, ſcio idoneitatem meam, quam ſufficientiam uocant, (ut Pau. ait) (ſi qua eſt) ex Deo eſſe: qui ex hoc nullos magiſtratus ambio; quũ iam me rude (ut in adagio eſt) donauerim: qui publicæ vtilitati tantum, conſului: non quia meæ ſententiæ, Delphica ſapiant Oracula; ſed quòd omnem ferè, (hac in ſpecie) lapidem moui: ſuper his omnibus, meum qualecunque uotum, protuli: vt alijs peritioribus occaſio præſtetur: quæſtiones has, feliciore Minerua diſcutiendi. Conſueuere plerique in rebus iam digeſtis tantum, fimbrias dilatare; at in ambiguis, aratrum (ut aiunt) eleuare; & conniuentibus oculis pertranſire: quod a me minime factum conſtat: qui potius publico uſui, proſpicere volui, quàm Sycophantæ morſus euitare: Non curaui multorum teſtimonijs, (quæ quotas appellant), opus ampliare:

pliare: qui ſciam quòd in ore duorum uel trium ſtat omne uerbum: & qui nolim aliorum racemis, mihi uindemiam comparare: niſi tamen ſic ſententię antinomia expoſtulauerit: id ſemper profeſſus; vt in ſcriptis meis, nec ſyllaba quidem, ſine operandi virtute, ſtare videatur. Adduxi etiam potius antiquorum Iuris conſultorum teſtimonia; tanquam omni exceptione maiorum; quàm modernorum: noſtri huius ſęculi mores deplorans; in quo neglectis Bartholo, Baldo, Caſtrenſe, & ſimilibus; ſine quibus, ius Quiritum penè foret in confuſo; immò & plerumque Vlpiano, Caio, & Pomponio, ſolent quidam, ſoli authoritati vnius ex modernioribus; vt plurimum incogniti, inniti; nulla etiam ratione reddita: quod quàm ſit abſonum, peritiores iudicent. Ego enim, ſine lege, vel prudentum authoritate, vel naturali ſaltem ratione, loqui (ut dicitur) erubeſco. Su-

pereſt,

pereſt, vt omnes commonefaciam; ut in hoc meo opere emendando, ne dicam carpendo, publicæ tantum (prout & ego feci) utilitati ſtudeant: nam, ego qui prudentiorum omnium iudicio, me lubens ſubmitto; correctiones omnes, æqui, bonique conſulam. Vale.

ARGVMENTVM.

Hoſti etiam ſeruanda fides, docet iſte libellus:
Quum pax ſeruata eſt, quum uiolata fides.

INDEX QVAESTIONVM, QVAE IN HOC TRACTATV de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo, continentur.

PAX quotuplex ſit, et quid. quæſt. 1. fol. 1
Priuilegia pacis quæ ſint. q. 2. f. 4
An quis ad pacem ineundam cogi poſſit. q. 3. f. 5
An ad pacem faciendam, ſpeciale mandatum requiratur. q. 4. f. 11
An mandatum ad pacem morte finiatur. q. 5. f. 12
Pax an in teſtamento fieri poſſit. q. 6. f. 14
Pax abſenti facta, an ualeat. q. 7. f. 15
Pater an pacem pro filio facere poſſit. q. 8. f. 18
Filius ſi pacem pro eo a patre factam non ratificauerit; an proditor dicatur, offendendo. q. 9. f. 22
Filius an patre inuito, pacis fœdus inire poſſit. q. 10. fol. eod.
An filio, uel extraneo hæredi, faciundæ pacis, ius competat; ſi pax ſtatuto requiratur. q. 11. f. 23
Filius hæres, ſi religionem capacem, ingreſſus fuerit; an pax a monaſterio requiratur. q. 12. f. 26

Monacho

Monacho occiſo, an monaſterium, uel filius, prius ſuſceptus, pacem faciat. q. 13. f. 27
Pax an a maſculo & fœmina, pariter hæredibus, requiratur. q. 14. f. 29
Pax an ab uxore hærede inſtituta, haberi debeat. q. 15. f. 31
Spurij filij an ceſſantibus legitimis & naturalibus, uel alijs hæredibus, ad pacem faciendam admittantur. q. 16. f. 32
Spurij pater, an pacem faciat. q. 17. f. 34
Tutor uel pupillus cum tutoris authoritate, an paciſcendi ius habeant. q. 18. f. eod.
Pax, an ab omnibus, uel maiore hæredum parte, haberi debeat. q. 19. f. 37
Pax ſi ab hærede in ſingulari numero, ſtatuto requiratur; et ſint plures, an ab uno ſufficiat. q. 20. f. 38
Vulneratus mortiferè an pacem faciat. q. 21. f. 39
Pax de uulnere, an proſit ſequuta morte. q. 22. f. 40
Pater etiam non hæres, an de morte filij paciſcatur. q. 23. f. 41
Muliere occiſa, an pax a marito, patre, uel filijs requiratur. q. 24. f. 43
Vxor ſi a marito occidatur, patre, filijs & fratribus ſuperſtitibus, an ab omnibus, uel a quo, pax obtinenda ſit. q. 25. f. 44
Blaſfemanti an proſit pax a Parocho habita, ſi pœna propter pacem ſtatuto minuatur. q. 26. f. 45
Delicti præſumptio, an ex pace uel tranſactione inſurgat.

ſurgat.q.27. f.47
Pecunia interueniente, an ualeat. q. 28. f.50
Intereſſe & damna, an remiſſa cenſeantur, pace facta. q.29. f.52
Fideiuſſiones de non offendendo, an pace tollantur. q.30. f.53
Pax pro ſe, filijs, conſanguineis & affinibus &c. an filios, & conſanguineos nondum natos, & affines futuros comprehendat. q.31. f.55
Pax ſimpliciter facta, an adhærentes contineat. q. 32. f.57
Pax pro ſe & conſanguineis, an eos contineat, qui a materna linea procedunt. q.33. f.58
Pax pro ſe, conſanguineis, & affinibus, an eos qui pari gradu ſunt, comprehendat. q.34. f.61
Affines in ſecundo affinitatis genere contenti, an ſub pace pro affinibus contineantur. q.35. f.63
Bannitus poſtea effectus, an poſſit offendi pace non obſtante. q.36. f.69
Bannito an pax ſit obſeruanda. q.37. f.70
Filij uel uxor ſi offendantur, an paci dicatur contrauentum. q.38. f.73
Filius ſi offendat, pacem cum patre habentem, uel fideiuſſiones de non offendendo, an promiſſioni contrauentum dicatur. q.39. f.75
Frater ſi offendatur, an pax ſit uiolata. q.40. f.77
Comes ſi offendatur, an paci dicatur contrauentum. q.41. f.79

Socij

Socij Titij, qui cum Seio pacem habebat; an pacis uiolatores dicantur; ſi Titio ad offendendum Seium auxilium præbuerint. q. 42. f. 81

Adulterium, ſtuprum, furtum; an uiolent pacem, uel promiſſione de non offendendo. q. 43. f. 82

Offenſa ſi leuis ſit, an paci uis fiat. q. 44. f. 84

Cauſa noua, an & quando excuſet a pacis fractura. q. 45. f. 85

Iuramento offendentis, de noua cauſa teſtantis; an credatur. q. 46. f. 88

Offenſio an ex antiqua, uel noua cauſa præſumatur. q. 47. f. 91

Cauſa qualis requiratur, ut quis a pacis uel promiſ. de non offendendo pœna, excuſetur. q. 48. f. 94

Credulitas inanis, a pacis uiolatione an excuſet. q. 49. f. 98

Aggreßor ſi non appareat, an pacis fracturæ ſit locus. q. 50. f. 99

Pœna pacem uiolantis, qualis. q. 51. f. 100

Pœna fractæ pacis, iure communi impoſita; an ex conuentionali tollatur. q. 52. f. 105

Ratificatio pacis, ſi a conſanguineis non ſit facta; an ſequuta interim contrauentione; pœna committatur. q. 53. f. 108

Ratificatio pacis, ſi a fratre promiſſa fuerit, quum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur; antequam cæteri maiores fiant. q. 54. f. 114

Pax ſub conditione, quòd bannitus intra certum tempus, uel abſque paciſcentis licentia, ad patriam redire non poſſit; an ualeat. q. 55. f. 116

Verba ſtipulationis, in pace, an largè uel propriè capiatur. q. 56. f. 117

Pax ſi inter plures inſolidum facta ſit, ſequuta offenſa in perſona unius; ex una parte; ab uno uel pluribus ex alia; quomodo competat pœnæ exactio. q. 57. f. 119

Pax ſi pro ſe & hæredibus facta ſit; an omnes hæredes uel offenſus tantum pœnam petat. quæſt. 58. fol. 121.

Hæres unus ſi offendat; an ad integram pœnam, uel pro hæreditaria portione, cum cohæredibus teneatur. q. 59. f. 122

Hæredes ſimul cum offendente; an in promiſſ. de non offendendo in ſolidum, uel pro portionibus hæreditarijs, conueniantur. q. 60. f. 124

Pace pro ſe & conſanguineis abſentibus facta; ſi contrauentum ſit; cui & aduerſus quem, competat actio. q. 61. f. 125

Ratificatione ab abſentibus ſequuta; an adhuc aduerſus principalem, uel ratum habentes; pœnæ fiat exactio. q. 62. f. 127

Pace a pluribus ex una parte, pro ſe & cuiuslibet eorum conſanguineis & affi. inita; ſi unus contrauenerit, quomodo pœna exigatur. q. 63. f. 128

Intereſſe propter uulnus, an conuentionali pœna ſoluta;

luta; debeatur.q.64. f.131
Pax ab uno ex corrixantibus producta; an aliis contumacibus proſit.q.65. f.132
Pax & reconciliatio, qũo probentur.q.66.fol. 133
Indutiæ quid & unde dicantur.q.67. f.135
Indutias facere, qui poſſint.q.68. f.136
Indutias facere, an quis cogatur. q.69. f.138
Indutiarum uiolatores, qua pœna puniantur.q.70. fol.eod.
Argumentum de indutiis ad pacem, an procedat.q. 71. f.139
Cauſa noua; an excuſet in indutiis ſicut in pace.q. 72. f.140
Promiſſio de non offendendo, quid ſit.q.73. f.145
Promiſ.de non offendendo quando ad partis inſtantiam detur.q.74. f.147
Promiſ.de non offendẽdo, an ab eo qui timori cauſam dedit, peti poſſit.q.75. f.149
Promiſſio de non offendendo; an cum fideiuſſore præſtari debeat.q.76. f.159
Cauere coactus, quid ſi fideiuſſorem non reperiatur. q.77. f.152
Promiſ.de non offendendo; an perpetuò uel ad tempus, præſtetur.q.78. f.154
Contractus in promiſſ. de non offendendo, non poſſit claudicare.q.79. f.157
Pax, quam partes per ſe & conſanguineos, obſeruare promiſerunt; an ſit uiolata, quia alter ex pa-

 ciſcentibus,

ciſcentibus, conſanguineum alterius offenderit. q.80. f.161
Cautione ab una parte, ſimpliciter præſtita; ſi interim ſequatur offenſio, an pro ea parte pœna committatur. q.81. f.162
Promiſſioni de non offendendo ſimpliciter, an dicatur contrauentum ſi filius offendatur, uel offendat. q.82. f.164
Promiſsio de non offendendo, an etiam pro filijs, conſanguineis, & familiaribus præſtari debeat. q. 83. f.eod.
Pater an pro filio ſpurio cauere cogendus ſit; uel ſi pro filijs ſimpliciter cauerit; ſi ſpurius contrauenerit, teneatur. q.84. f.167
Naturales, an in promiſſione de non offendendo pro ſe & filijs comprehendantur: & an pater pro ipſis cogi poſsit. q.85. f.169
Promiſſio de non offendendo, an ad uxorem paſſiuè porrigatur. q.86. f.172
Cautio de non offendendo ſimpliciter præſtita, an hæredes comprehendat. q.87. f.173
Promiſſio de non offendendo ſi præſtita ſit; an cohæredes, hæreditarijs portionibus, uel in ſolidum teneantur. q.88. f.174
Cautiones de non offendendo in uno territorio præſtitæ; ſi in alio ſit contrauentum; an fractæ dicantur. q.89. f.175
Offenſæ diffinitio. q.90. f.177

Promiſ-

Promiſsioni de non offendendo, an ex offenſione uerbali, contrauentum dicatur. q. 91. f. 180
Promiſsioni de non offendendo perſonaliter, uel in perſonam, an de uerbali offenſa, fiat contrauentio. q. 92. f. 186
Inſultans cum armis, & admenatione, uel inſequutiõe, an dicatur perſonaliter offendere. q. 93. f. eo.
Veſtes ſcindens, an dicatur perſonaliter offendiſſe. q. 94. f. eod.
Auferens equum, ueſtem, pileum, e manibus uel capite, an perſonaliter offendat. q. 95. f. eod.
Equum freno retinens, an perſonaliter offendat. q. 96. f. eod.
Proijciens iaculum, pugionem, ſaxum, an perſonaliter offendere dicatur. q. 97. f. eod.
Archibuſium uel baliſtam exonerans, an dicatur perſonaliter offendere. q. 98. f. eod.
Promiſsioni de non offendendo in perſonam, ſi non tangitur, an contrauentum ſit. q. 99. f. eod.
Verba ſtipulationis, in promiſsione de non offendendo pro conſanguineis; an ſtrictius, quàm pro ſe & filijs interpretentur. q. 100. f. eod.
Offenſa leuis, an promiſsioni de non offendendo uim faciat. q. 101. f. 187
Pax an ex ſolo inſultu, cum armorum euaginatione rumpatur. q. 102. f. 191
Promiſsioni de non offendendo uel paci, nunquid contraueniſſe dicatur, qui eum offendit, qui prior li-

cet ex interuallo contrauenerat.q.103. f.192
Contumacia offendentis, reſpectu pœnæ, in pace uel cautione contentæ; an principali præiudicet. q.104. f.197
Ius accreſcendi, an in pœna, quæ fiſco & parti ſtipulata eſt, locum habeat. q.105. f.200
Aggreſſor ſi non appareat, ex duobus inuicem digladiantibus; an reſpectu fiſci pœnæ, in pace, uel ſtipulatione de non offendendo promiſſæ, ſit locus. q.106. f.202

INDEX

INDEX

MATERIARVM OMNIVM, AC NOTABILIVM RERVM,

Quæ hoc tractatu continetur, alphabetico ordine digeſtus.

A

ABBEAS, *an de homicidio in monachū, pacem faciat; uel filius. quæſt. 13. nu.2. fol.28*

Abſentiæ defectum, an iuramentum in pace ſuppleat. q.7. nu.4. f.16

Abſurditatis uitandæ cauſa, etiam a propria ſignificatione receditur. q.34. nu.18. f.65

Abſurdum ne ſequatur, uerba coniunctiuè capiuntur. q.54. nu.5. f.115

Actio iniuriarum, ſola diſſimulatione aboletur. q.7. nu.2. f.15

Actus ubi ad plura delicta, ſe habere poteſt; in dubio in delinquentis odium capitur. q. 43. num. 4. fol.84.

Accuſandi ius ad proximiorem ſanguinis pertinet. q.11. nu.4. f.24

 Adhæ-

Adhærentes propriè qui dicantur. q. 32.nu.2.f.57
Adminiſtratio libera in mandato, ad bona non ad honorem pertinet. q.4.nu.2. f.11
Adulterio, ſtupro, uel furto; an uiolentur pax, & cautiones de non offendendo. q. 43. nu. 1. f.82
Affectionis paritas, doli præſumptionem excludit. q.34.nu.4. f.61
Affectionis ratio ſemper habenda. q.34.nu.13.f.64
Affines in ſecundo affinitatis gradu, an ſub pace pro affinibus contineantur. q. 35.nu.1. f.67
Affinitatis primo generi, quoties per copulam, perſona additur, contrahitur affinitas in ſecundo gradu. q.35.nu.2. f.eod.
Affinitas quãdo morte diſſoluatur. q.33.nu.3.f.eo.
Affinitate ſoluta, an ſtatutum de compromiſſis procedat. q.35.nu.4. f.68
Afflicto afflictio nõ ſuperaddenda. q.75.n.3.f.149
Agens ad pœnam, docere debet pro eius parte impleuiſſe. q. 106.nu. 2. f.203
Aggreſſor ſi non appareat, an pacis fractioni ſit locus. q. 50. nu. 1. f.99
Aggreſſor, ſi non appareat, ex duobus inuicem digladiantibus, an reſpectu fiſci, pœnæ, in pace uel ſtipulatione de non offendendo, ſit locus. q. 106. nume. 1. f.202
Amicitia, an neceſſitudini ſit anteponenda. q.34.nu. 14. f.64
Amor deſcendit, non aſcendit. q.39.nu.4. f.75

Amor

Amor in fratres.q.40.nu.4. f.77
Animus non factum in delictis inſpicitur. q. 43.nume. 2. f.82
Animus præceptoris quòd non iniuriandi cauſa, diſcipulum percuſſerit; iuramento probatur. q.46. num.6. f.89
Animum occidentis abfuiſſe, oſtendunt coniecturæ. q.46.nu.5. f.eod.
Arbiter, an cogi poſſit ſententiam dicere, ſi unus ex compromittentibus pœnam promiſerit, alter non. q.79.nu.2. f.157
Arbitri intereſt; eius ſententiam non impugnari. q. 79. nu. 15. f.160
Arbitrium Præſidis in fideiuſſionibus præſtandis latum.q.78.nu.2. f.155
Archibuſium uel baliſtam exonerans; an dicatur perſonaliter offendere. q.96.nu.17. f.186
Archibuſium dirigens aduerſus eum, quem non offendere promiſerat, cum exoneratione rotæ tantum, an contrauèniat.q.101.nu.9. f.189
Argumentum a ratione ceſſante.q.39.nu.6. f.75
Argumentum de indutijs ad pacem an ualeat.q.71. num. 1. f.139
Argumentum de indutijs & pace, ad promiſſionem de non offendendo, non eſt perpetuum. q.73.nume.2. f.145
Argumentum ualet ab abſurdi ſequela. q. 34. nume.17. f.65

Auferens

Auferens equum,ueſtem,pileum e manu, uel capite, an perſonaliter offendere dicatur.q.96.nume. 16. f.186

B.

BANNITVS capi poteſt, pace non obſtante. q.37.nu.7. f.72
Bannitus,an poſſit impunè offendi,priori pace non obſtante.q.36.nu.1. f.69
Bannitus, ciuitatis hoſtis efficitur. q. 36. nume. 2. fol.eod.
Bannito, an pax ſit ſeruanda.q.37.nu. 1. f.70
Banniti, publici hoſtes. q.37.nu.5. f.71
Bannitum,ſtante pace, an in foro honoris, capere liceat.q. 37.nu.8. f.72
Bannitum capiens,ſtante pace,an iuſſu iudicis excuſetur. q.37.nu.9. f.eod.
Benefacere etiam illis,ex euangelio tenemur, qui nos oderunt.q.55.nu. 3. f.116
Blaſfemanti, an proſit pax a Parocho habita; ſi pœna propter pacem minuatur.q.26.nu. 1. f.45
Blaſfemo,iure authenticorum, pœna mortis imponitur. q.26.nu.3. f.46
Blaſfemus dux, iuſſu Dei, ab exercitu lapidatus. q. 26.nu.4. f.eod.
Blaſfemus, quia in Deum peccat,propitiatorem habet neminem.q.26. nu.5. f.eo.

Cartha-

C

CARTHAGINIENSES, an fœdus Romanis uiolauerint, ob bellum Saguntinis poſtea in ſocios adſcitis; illatum. q.31.nu.3. f.56
Cauſa noua, quando excuſet a pacis fractione. q. 45. num. 1. f.85
Cauſa in maleficijs perpenditur. q.45.nu. 2. f.eod.
Cauſa ſuperueniens, a contrauentione tranſactionis excuſat. q.45.nu.3. f.eod.
Cauſæ nouæ allegatio, Pontificis decretis ſublata. q. 45.nu. 6. f.87
Cauſa offendendi, ex circunſtantijs perpenditur. q. 47. nu.2. f.92
Cauſa qualis eſſe debeat, ut a pacis, indutiarum, uel promiſſionis de non offendendo fractione excuſet. q.48.nu. 1. f.94
Cauſa debet eſſe prouocans, & probabilis. quæſt.48. num. 2. f.95
Cauſa quæ non eſt prouocans, non eſt cauſa. q.48. num.3. f.95
Cauſa an debeat eſſe iuſta. q.48.nu.7. f.96
Cauſa quæ ex ludo, uel ebrietate proceſſit, an excuſet. q.48. nu. 8. f.96
Cauſa iniuſta, colorata, & temeraria quòd excuſet, quomodo intelligendum. q.48. nu.9. f.97
Cauſa magis probabilis ad excuſandum in pace requiritur. q.48.nu.10. f.97

Cauſa noua, facilius præſumitur, quum de pace agitur. q. 48. nu. 11. f. 97
Cauſa noua, an excuſet in indutijs ſicut in pace. q. 72. nu. 1. f. 140
Cauſæ cognitio, in promiſſione de non offendendo, præcedere debet. q. 74. nu. 2. f. 147
Cauſa magna & modica, dicitur iuxta perſonarum qualitatem. q. 79. nu. 12. f. 159
Cautelæ ad faciendam pacem, ne delictum arguatur. q. 27. nu. 5. f. 48
Cauere coactus, quid ſi fideiuſſorem non reperiat. q. 77. nu. 1. f. 152
Cautius agendum, ubi perſonæ uergit periculum. q. 77. nu. 2. f. 152
Cautio iuratoria, quandoque admittenda. q. 77. nume. 3. f. 152
Cautiones dicuntur diſpares; quando diues, & pauper, æqualem pœnã promittunt. q. 79. n. 11. f. 159
Cautione ab una parte ſimpliciter præſtita, ſi interim ſequatur offenſio; an pro ea parte, pœna committatur. q. 81. nu. 1. f. 162
Cautio ſimpliciter præſtita, an hæredes comprehendat. q. 87. nu. 1. f. 173
Cautiones de non offendendo, in uno territorio datæ; ſi in alio ſit contrauentum; an exigantur. q. 89. num. 89. nu. 1. f. 175
Clauſula, rato manente pacto, in promiſ. de non offendendo quid operetur. q. 103. nu. 3. f. 193

Clauſula, rato manente pacto, in eius fauorem, non operatur, qui non obſeruat. q. 103. nu. 9. f. 196
Clauſula alias de ſuo, &c. quid operetur. q. 53. nume. 5. f. 113
Clericorum arma, lacrymæ & orationes. q. 13. nume. 3. f. 28
Cohabitantem mecum offendens; an me offendiſſe dicatur. q. 41. nu. 4. f. 79
Comes, mihi ſi offendatur; an paci ſit contrauentum. q. 41. nu. 1. f. 79
Commune, quòd meum dicatur; eſt per interpretationem. q. 34. nu. 16. f. 65
Concordia, quòd gratis fiat, uel nõ, an differat. q. 27. num. 6. f. 48
Concordia, ex manuum iunctione, antiquitus deſignabatur. q. 66. nu. 3. f. 134
Conditio, aduerſus actus naturam, reÿcitur. q. 55. num. 2. f. 116
Confeſſio unius, eius perſonam nõ egreditur. q. 104. num. 4. f. 198
Coniunctorum, proximorum, & propinquorum appellatione, utraque linea, & uterque ſexus continetur. q. 33. nu. 7. f. 59
Conſanguinei, an actiuè, & non paſſiuè, in cautionibus de non offen. cõprehendãtur. q. 80. n. 2. f. 161
Contractus claudicatio, in dubio non permittitur. q. 60. nu. 3. f. 124
Contractus in promiſſ. de non offendendo; an poſſit claudica-

claudicare.q.79.nu.1. f.157
Contractus cum pupillo claudicat.q.79.nu.6.f.158
Contractus cum eccleſia, uel Principe, claudicat.q. 79.nu.7. f.158
Contractus promiſ.de non offendendo inter uirum, et uxorem, claudicare poteſt.q.79.nu.8. f.158
Contractus promiſ.de non offendendo, ubi ex una parte, nullus ſubeſt timor; claudicare promittitur.q. 79.nu.9. f.158
Contractus claudicatio, in promiſ. de non offendendo inter diuitem, & pauperem, admittitur.q.79.nume.10. f.158
Contractus, dicitur ſimul tractus.q.79.n.13.f.159
Contrariorum eadem eſt diſciplina. q.39.nu.2.f.76
Contumacia offendentis, reſpectu pœnæ, nunquid principali præiudicium afferat.q.104.nu.2. f.197
Contumacia filij, an patri noceat; ſi pro eo ſtatuto obligetur.q.104.nu.3. f.198
Contumacia filij, probationes fiſci coadiuuat.q.104. nu.5. f.199
Conuentioni priori derogatum non uidetur; niſi expreſſim de hoc caueatur. q.30. nu.2. f.54
Correi plures non dicuntur, quando eſt diuerſitas in re.q.57.nu.2. f.119
Creditores, quando propria authoritate, pignoris poſſeſſionem accipiant.q.72.nu.4. f.142
Credulitas inanis, an a pacis fractura excuſet. q.49. num.1. f.98

Curator

Curator patris furioſi, an ad faciendam pacem admit-tatur. q. 18. n. 3. f. 35

D

DELICTI præſumptio, an ex pace, uel tranſactione inſurgat. q. 27. nu. 1. f. 47

Dictio in, in materia promiſſionis de non offendendo perſonæ tactum requirit. q. 91. nu. 8. f. 184

Dictio in, inhærentiam (ut aiunt) ſignificat. q. 91. nume. 3. f. 181

Dictio uterque, utriuſque concurſum requirit. q. 54. nu. 2. f. 114

Dictio quodammodo, improprietatem deſignat. q. 89. nu. 7. f. 173

Dimittendum; ut & nobis dimittatur. quæſt. 28. nume. 2. f. 51

E

EPHIPPIA ſeu freno equũ retinens, licet equitantem non percutiat; dicitur perſonaliter offendere. q. 95. nu. 13. f. 186

Aequalitas in cõtractibus ſeruãda. q. 79. n. 5. f. 157

Equum freno retinens, an perſonaliter offendat. q. 91. nu. 13. f. 186

Euangelio, magis quàm patri parendum. q. 10. nume. 2. f. 23

Exempla magni amoris parentum in filios. q. 23. nume. 5. f. 42

Exterio-

Exterioribus, animi intentio dignoſcitur. q. 66. numero.2. f.133

F.

FOEMINA *an uindicandi ius habeat. q. 14. num.2.* f.29
Fœminarum ſcientia in ueneficijs præualet. q. 14. num.5. f.30
Fœminæ, iuris inſidioſiores. q.14.nu.4. f.30
Fœminabus, an uindictæ ius cōpetat. q.33.nu.2. f.59
Fœmina ſtatuto non comprehenditur; quo quis pro furto ſuſpendendus eſt. q.33.nu.4. f.59
Fideiuſſores in promiſsione de non offendendo, quandoque exactè nimis exiguntur. q.76.nu.2. f.151
Fideiuſsiones de non offendendo nunquid, pace ſubſequuta tollantur. q.30.nu.1. f.53
Fideiuſsiones de non offendendo, cum pace compactibiles. q.30.num.3. f.54
Fideicommiſſum ex leui offenſa, reuocatum non cenſetur. q.101.num.4. f.188
Fides etiam hoſti ſeruanda eſt. q.37.nu.4. f.71
Fides ſemel fracta, ab una parte; ab altera frāgi non dicitur. q.72.nu.6. f.143
Fidem frangenti, fides frangatur eidem. q. 72. numero.5. f.143
Fides etiam hoſti ſeruanda. q.72.nu.7. f.143
Filius, an inuito patre paciſcatur. q.8.nu.2. f.19
Filij in concernentibus honorem; parentibus obedire,

re,non tenentur.q.8.nu.6. f.21
Filius ob offenſam,non dicitur proditor,ſi pacem a patre factam ratam non habuerit.q.9.nu.1. f.22
Filius an patre inuito,pacem faciat.q.7.nu.1. f.15
Filio,qui ab hæreditate patris abſtinuit;an pacis faciundæ ius competat; uel extraneo hæredi.q.11.num.1. f.23
Filius hẽt ius agnationis,inſeparabile.q.11.n.2.f.24
Filio occiſo,an pax a patre ſufficiat. q. 23.n.1.f.41
Filij,uel uxor,ſi offendantur; an paci ſimpliciter factæ,contrauentum dicatur.q.38.nu.1. f.37
Filium uel uxorem offendens; an promiſſionis de non offendendo uim fecerit.q.38.nu.6. f.70
Filius eum offendes,quo cum pater pacem,uel cautiones habebat;an paci,uel promiſſioni contraueniſſe dicatur.q.39.nu.1. f.75
Fiſcus ſemper obſeruat.q.103.nu. 6. f.195
Fiſcus integram pœnam exigere poteſt;& dare parti.q.105.nu.2. f.200
Fiſcus,in pœnis, lucratiuam cauſam habet. q. 105.nu.4. f.201
Fiſcus lieni ſimilis; quo tumeſcente omnia membra languent.q.105.nu.5. f.201
Fratri, ſe reconciliare negantes; ab eccleſiæ ingreſſu repelluntur.q.3.nu.2. f.6
Fratres,an ad pacem de morte fratris,cum patre concurrant.q.23.nu.1. f.41
Fratres,an filijs ſint prædiligendi.q.23.nu.3. f.42

Frater ſi offendatur; an pax ſimpliciter facta, ſit uiolata. q. 40. nu. 1. f. 77
Furtum realis, nõ perſonalis offenſa. q. 43. n. 3. f. 83

H

HAERES dictio, an de uniuerſali ſucceſſore accipiatur. q. 11. nu. 5. f. 24
Hæredis appellatio, in materia differenti, an pro filio capiatur. q. 11. nu. 6. f. 26
Hæres ſi offendat, an ad integram pœnam, uel pro hæreditaria portione, cum cohæredibus teneatur. q. 59. nu. 1. f. 122
Hæredes ſimul cum offendente, an in promiſſi. de non offendendo; in ſolidum, uel pro portionibus hæreditarijs conueniantur. q. 60. nu. 1. f. 124
Hæres dicitur eadem perſona cum defuncto. q. 87. nume. 2. f. 173
Hæres eadem perſona cum defuncto nõ dicitur; quum uerba propriè capiuntur. q. 87. nu. 8. f. 173
Hæredis perſona, fictè eadem dicitur; non uerè. q. 87. nu. 6. f. 173
Hæres eius, Titio in inſtrumento nominato; nominatus cenſetur. q. 87. nu. 7. f. 173
Hermaphroditus, eius ſexus dicitur; in quo præualet. q. 34. nu. 9. f. 62
Hermaphroditus, ſi in maſculino ſexu incaleſcit; ſtatuto quòd ſtantibus maſculis, continetur. q. 34. nu. 10. f. 62

Homini hominem inſidiari nephas.q.51.n.2.f.101
Honor uitæ præponitur.q.106.nu.4. f.204
Honor uitæ carior.q.91.nu.5. f.183
Honor nemini dandus. q.3.nu.7. f.8
Honor ſi ledatur, nec principi parēdum.q.3.n.8. f.8
Honor uitæ præfertur. q.3.nu.9. f.8
Honori filiorum, parentes derogare non poſſunt.q.8. nu. 5. f.21
Hoſtem decipere, an priuato liceat.q.37.nu.3.f.70

I

IGNORANTES *obligare non poſſumus.q.61. num.2. f.126*
Indeterminata loquutio, plurali ſignificationi æquipollet.q.20.nu.2. f.38
Inditium ſemiplenum, quid ſit. q.27.nu.8. f.49
Indutiarum publicarum uiolatores; quomodo plectantur.q.51.nu.5. f.103
Indutias facere, an quis cogatur.q.3.nu.13. f.10
Indutię, idē ꝙ treuga; uoce barbara.q.67.n.1.f.135
Indutiæ quid.q.67.nu.2. f.135
Indutiæ unde dicantur.q.67.nu.3. f.136
Indutiarum inuentor. q.67.nu.4. f.136
Indutias facere, quis poſſit. q.68.nu.1. f.136
Indutiæ inter priuatos, an conſiſtāt.q.68.n.4.f.137
Indutias facere, an quis cogi poſſit.q.69.n.1.f.138
Indutiarum uiolator, qua pœna plectatur. q.70.nume.1. f.138

Indutiæ,an magis naturam belli ſapiant quàm pacis. q.71.nu.2. f.139
Iniuriarum actio,fratri nõ competit.q.40.n.2.f.77
Iniurias facilè negligit; qui ſcit ſibi maiora a Deo remiſſa fore.q.1.nu.6. f.3
Iniuria facta uni ex domo;cæteris quoque facta cenſetur.q.40.nu.3. f.77
Iniuriæ ex corde dimittendæ.q.8.nu.4. f.21
Iniuriæ perſequutio, hæreditario iure non competit. q.11.nu.3. f.24
Iniuriarum obliuio, ex longi temporis lapſu præſumitur.q.78.nu.5. f.155
Iniuria defuncto facta;hæredem extraneum non reſpicit.q.13.nu.2. f.28
Iniuria ſocio itineris facta; ſocio quoque facta cenſetur.q.41.nu.2. f.79
Iniuriam inultam relinquere;an dedecus ſit;ex perſonarum qualitate perpendendũ. q.18.n.4.f.35
Iniuriæ dimittendæ; ut ex nobis a Deo dimittantur. q.21.nu.3. f.40
Iniuria duas parat actiones.q.29.nu.2. f.52
Iniuria filio,uel uxori facta,ad patrem,& maritũ,fictè non uerè pertinet.q.38.nu.2. f.73
Iniuriam patimur,nedum per noſmetipſos,ſed etiam per liberos.q.38.nu.4. f.74
In pœnalibus,proprijſſima fit interpretatio.q.56.nume.2. f.117
In pœnalibus,a uerborum proprietate, non recedendum.

dum.quæſt.80.num.3. f.161
In pœnalibus; omiſſum pro omiſſo habetur. q.80. nu.4. f.161
In pœnalibus, a uerborum proprietate non recedimus.q.87.nu.5. f.173
In promiſſione de non offendendo pro conſanguineis; uerba ſtrictius interpretātur.q.100.n.18.f.186
Inſtrumentum concordiæ producens; delictum fateri uidetur.q.27.nu.4. f.48
Inſultans comitem meum;me aggredi uidetur.q.41. num.3. f.79
Inſultans cum armis, & perſequutione,an cautionibus controueniat.q.93.nu.8. f.196
Inſultans cum armis & admenatione,uel inſequutione;an dicatur perſonaliter offendere. q.101.nume.11. f.190
Inſultus cum admenatione; an cautiones frangat.q. 101.nu.7. f.189
Intereſſe & damna, an pace facta, remiſſa cenſeantur.q.29.nu.1. f.52
Intereſſe propter uulnus; an pœna conuentionali ſoluta,debeatur.q.64.nu.1. f.131
Iudex nihil petēti,nihil impartitur.q.65.n.3.f.133
Iudicis decretum,ultra territorium non extenditur. q.89.nu.3. f.176
Iuramentum; iuris publici defectum non ſupplet. q. 7.num.5. f.17
Iuramentum,tacitam habet conditionem, ſi pars ac

 ceptet.

ceptet.q.7.nu.6. f.17
Iuramentum percutiens, an probet quòd ex noua cauſa, non antiqua percuſſerit.q.46.nu.1. f.88
Iuramentum probat, an quæ ab animo dependent.q.46.nu.2. f.88
Iuramentum homicidæ, an probet, quòd occidendi animo non percuſſerit.q.46.nu.3. f.88
Iuramentum purgationis quid ſit.q.46.nu.4. f.89
Iuramentum, facit actum ualere; omni meliori modo.q.53.nu.3. f.110
Ius accreſcendi, an in pœna quæ fiſco, & parti ſtipulata eſt; locum habeat.q.105.nu.1. f.200
Ius accreſcendi, in contractibus non procedit.q.105.nu.3. f.200
Ius dicenti, extra territorium; impunè non paretur.q.89.nu.2. f.175

L

LEGIS *condendæ, qui poteſtatem non habet, nec quidem abrogandæ.q.52.nu.4.* f.107
Legis beneficium, fruſtrà implorat; qui in legem committit.q.75.nu.2. f.149
Lex quod maior, ff. ad municip. in iuribus ſingulorum non procedit.q.19.nu.3. f.37
Libra legalis, apud Romanos, qualis erat; & qualiter leges de libra loquentes, accipiantur.q.51.nu.9. f.103
Litium circuitus euitandus.q.59.nu.2. f.123

Maior

M

MAIOR *pars, quæ dicatur. q. 19. n. 2. f. 37*
Mandatum ſpeciale ad pacem, an requiratur. q. 4. nu. 1. f. 11
Mandato generali, non continentur; quæ ſpeciatim demandari ſolent. q. 4. nu. 3. f. 11
Mandatum ad pacem, an mandantis morte expiret. q. 5. nu. 1. f. 12
Mandatum morte finitur; etiam quòd ſubſit eccleſiæ fauor. q. 5. nu. 2. f. 13
Maſculo, & fœminæ hæredibus, an ſatis ſit pacem habere a maſculo. q. 14. nu. 1. f. 24
Maſculinum in pœnalibus, an fœmininum comprehendat. q. 33. nu. 3. f. 59
Maſculinum in materia indifferenti, fœmininum concipit. q. 33. nu. 6. f. 59
Mentio, uerba iniurioſa, ſatis diluit. q. 48. n. 5. f. 96
Miles qui iniuſſu imperatoris, commilitonem ad ſingulare certamen prouocat; quomodo puniatur. q. 51. nu. 6. f. 102
Militaris cuſtodia, quandoque decernitur; ne quis offendatur. q. 77. nu. 5. f. 153
Minæ, pro cautionibus de non offendendo exigendis, an ſufficiant. q. 74. nu. 3. f. 147
Mitius agitur; ubi de irrationabili odio tractatur. q. 43. nu. 5. f. 84
Mixtum, in odioſis, ſimplicium appellatione non continetur.

tinetur.quæſt.34.nu.2.& 11. f.61.& 63
Mixtum in pœnalibus, ſub ſimplicibus non comprehenditur.q.34.nu.3. f.61
Monaſterium pro filio monacho, an pacem faciat. q. 12.nu.1. f.26
Monaſterium,habetur loco filij.q.12.nu.2. f.26
Monachis,uindicandi ius non cõpetit.q.12.n.3.f.26
Moram,quando difficultas diluat.q.53.nu.6.f.113
Morti proximus, facilis in dimittẽdo.q.21.n.2.f.40
Motus proprij, ſuper noua cauſa moderatio. q.45. num.7. f.90

N

NATVRALE, an accidentali præferatur. q. 34.nu.11. f.63
Naturales filij, an in promiſſione de non offendendo pro ſe & filijs,comprehendantur;& an pater pro eis cogi poſſit.q.85.nu.1. f.169
Naturales,qui propriè dicantur.q.85. nu.2.f.170
Naturalis, in pœnalibus, propriè filius non dicitur. q.85.nu.3. f.170
Naturalis, an ſtatuto contineatur;quòd pater pro filij,condẽnationẽ ſoluere debeat.q.85.n.4.f.170
Naturales; an in emphyteuſi, pro ſe & filijs comprehendantur.q.85.nu.5. f.170
Naturales, ciuili iure, filij nominantur.q.85.nume.6. f.171
Naturales,pro legitimis & naturalibus habentur; in

in his,quæ naturali iure proueniunt.q.85.nu.7. fol.171
Naturales,ad accuſandum de morte patris, admittuntur.q.85.nu.8. f.171
Naturales,filiorum appellatione continentur; quũ eadẽ militat rõ;quæ in legitimo.q.85.n.9.f.171
Nemo ſolus,ſatis ſapit.q.30.nu.4. f.54
Nocendi potentia, ad actum deducta; idem operatur,quod ipſe actus.q.101.nu.10. f.190
Nouercalis amor.q.35.nu.5. f.68
Noxa caput ſequitur.q.60. nu.4. f.125

O

OFFENDERE in perſonam; an dicatur qui liberos offendit.q.38.nu.5. f.70
Offenſa,ſi leuis ſit;an paci uis fiat.q.44.nu.1. f.91
Offenſio,an ex antiqua,uel recenti cauſa,facta præſumatur.q.47.nu.1. f.91
Offendens,an præſumitur, quòd iterum offendere uoluerit.q.47.nu. 6. f.93
Offenſus,indutijs durantibus; honoris iacturam non patitur.q.72.nu.8. f.114
Offenſa,quid ſit.q.90.nu.1. f.177
Offenſa,an dicatur,ſi ex ea,pœna non infertur.q.90. num.2. f.178
Offenſio perſonalis, & in perſonam, quomodo differant.q.91.nu.2. f.181
Offẽſæ appellatiõe,an leuis ueniat, q.101.n.3.f.188

Offenſa

Offenſa leuis, an promiſſioni de non offendendo uim faciat. q.101.nu.1. f.187
Offenſa ex ictu cubiti, an pacem rumpat. q.101.nume.6. f.188
Offenſæ leuitas, uel grauitas, ex perſonarum qualitate perpendenda. q.101.nu.11. f.190
Offenſus, poſt promiſſ. de non offen. ex noua iniuria, repercutere præſumitur. q.103.nu.2. f.193
Offendens prior, non poteſt, ex eo contractu agere, cui ipſe contrauenit. q.ead.nu.8. f.196

P

PAPA, *uel principes, an ad pacem cogere poſſint. q.3.nu.4. f.7*
Pater, an pro filio, pacem facere poſſit. q.8.n.1. f.18
Pater, quando iniuriarum actionem remittat. q.8. num.3. f.19
Pater, una & eadem perſona cum filio. q. 23. nume. 4. f.42
Pater, pro filijs, minoribus uel abſentibus, an pacem faciat. q.24.nu.2. f.43
Pater, magis terretur in filio, quàm in ſemetipſo. q. 39. nu.3. f.76
Pater, an pro ſpurio, cauere cogendus ſit; uel ſi pro filijs ſimpliciter cauerit; ſi ſpurius contraueniat, teneatur. q.84.nu.1. f.167
Patri propter pacem bannito, alimenta non debentur. q.51.nu. 7. f.103
Patricidæ dans opem; an lege pop. de parrici. teneatur.

tur.q.42.nu.2. f.81
Patri, & non marito, cur lex filiam adulteram occidere permittat.q.72.nu.3. f.141
Pax, quotuplex ſit. q.1.nu.1. f.2
Pax interna, quæ ſit.q.1.nu.2. f.2
Pacis externæ repertor. q.1.nu.3. f.2
Pax, unde dicatur. q.1.nu.4. f.2
Pacis priuilegia.q.2.nu.1. f.4
Pacem inire, an quis cogi poſſit. q.3.nu.1. f.5
Pax, non eſt vera; niſi ſpontanea.q.3. num.5.fol.8
Pacem habere, uoluntatis; bellum, neceſſitatis. q.3.nu.6. f.8
Pax, in teſtamento, an fieri poſſit.q.6.nu.1. f.14
Pax abſenti facta, an ualeat.q.7.nu.1. f.15
Pax in teſtamento, teſtatore conualeſcente, an procedat.q.7.nu.2. f.15
Pax, an ualeat, ſi extraneus pro abſente ſtipuletur.q.7.nu.3. f.15
Pacis uiolatoribus, quæ pœna ex conſtitutionibus Marchiæ, & decretis Pontificijs, imponatur. q.51.nu.8. f.103
Pax, an ab omnibus, uel maiore parte hæredum, habenda ſit.q.19.nu.1. f.37
Pax pro ſe, filijs, & conſanguineis, an futuros comprehendat.q.31.nu.1. f.55
Pax, ſimpliciter facta, an ad adhærentes extendatur.q.32.nu.1. f.57
Pax pro ſe, et cōſanguineis, an eos cōtineat qui a materna

terna linea procedunt. q.33.nu.1. f.58

Pax & promiſ. de non offend. pro ſe, & conſanguineis, an eos qui pari gradu ſunt, comprehendat. q. 34. nu. 1. f.61

Pax adamuſſim ſeruanda. q.38.nu.7. f.75

Pax, & ſecuritas differunt. q.51. nu.3. f.102

Pax ſub conditione, quod bannitus intra certum tempus, uel abſque paciſcentis licentia, ad patriam redire non poſſit; an ualeat. q.55.nu.1. f.116

Pacis fauore, ualet pactum, quo inter hoſtes direpta, remittantur; etiam in dannum tertij. q.56.nume.3. f.118

Pax in dubio quod non ſit fracta, iudicandum eſt. q. 56.num.5. f.118

Pax, ſi inter plures inſolidum facta ſit; ſequuta offenſa in perſonam unius ex una parte, ab uno uel pluribus ex alia; quomodo competat pœnæ exactio. q.57. nu.1. f.119

Pax, ſi pro hæredibus etiam facta ſit; an omnes hæredes, uel offenſus tantum, pœnam petat. q. 58.nume.1. f.121

Pace pro ſe, & conſanguineis facta cui & aduerſus quem competat actio. q.61.nu.1. f.125

Pace a pluribus ex una parte, pro ſe, et cuiuslibet eorum conſanguineis & affinibus inita; ſi unus contrauenerit, quo pœna exigatur. q.63.n.1. f.128

Pax, ab uno ex corrixantibus producta; an alijs etiam contumacibus proſit. q.65. nu.1. f.132

Pax, & reconciliatio, quomodo probentur. q. 66. nu-me. 1. f. 133
Pax, inter illos caſus non adſcribitur, qui neceſſariò ſcriptura requirunt. q. 66. nu. 5. f. 134
Pacem facere, ad quem ſpectet. q. 68. nu. 2. f. 137
Pacis turbator, quomodo plectatur. q. 70. n. 2. f. 139
Pax, perpetuò; induciæ ad tempus fiunt. q. 72. nu-me. 2. f. 141
Pax, quam partes per ſe & conſanguineos obſeruare promiſerunt; an ſit uiolata, quia alter ex paciſcentibus, alterius conſanguineum offenderit. q. 80. nu. 1. f. 161
Pax, an ex ſolo inſultu, cum armorum euaginatione, rumpatur. q. 102. nu. 1. f. 191
Pax, maiorem requirit obſeruantiam, quàm promiſ. de non offendendo. q. 102. nu. 2. f. 191
Paciſcentes, ſi inuicem communi conſenſu, digladiauerint; reſpectu fiſci, pœnam committunt. q. 103. nu. 7. f. 195
Pecunia interueniẽte, an pax ualeat. q. 28. n. 1. f. 50
Pœna, quandoque debetur, ratione contemptus. q. 81. nu. 2. f. 163
Pœna, in cautionibus de non offendendo, adſcripta; quando in totum, uel in partem, fiſco debetur; an offenſo, ex interuallo, repercutere liceat. q. 103. num. 4. f. 193
Pœna, una, & eadem, nunquid poſſit diuerſo iure cenſeri. q. 103. nu. 5. f. 195

Pœna

Pœna conuentionalis, an in iure Pontificio, & ſalua conſcientia, etiam ultra quàm interſit, exigatur. q.64.nu.2. f.131
Pœna cum ratione contemptus debetur; etiam ultra quàm interſit, exigi poteſt. q.64.nu.3. f.131
Pœna maior, quando ad minorem redigatur; ſi diſpariter ſit promiſſa. q.79.nu.3. f.157
Pœna licet in compromiſſo, ab una parte tantum promiſſa ſit; ualet nihiloſeciùs ſententia. q.79.nume.14. f.160
Pœnæ temporalis, & pœnitentiæ effectus, ad diuerſa tendunt. q.26.nu.2. f.45
Pœnalis ſtipulatio, ſtrictè accipienda. q.41.n.5. f.45
Pœna, pacem uiolantis. q.51.nu.1. f.100
Pœna, pacem frangentis, à iure communi impoſita; an ex conuentionali, ſublata cenſeatur. q.52.nume.1. f.105
Pœnæ diuerſæ, ſicut natiuitate, an etiam impoſitione uel exequutione, concurrant. quæſt.52.nume.2. f.106
Pœna canonica, an ſtatuto tollatur, in criminibus mixtis. q.52.nu.3. f.106
Pœna, auctorem perſequi debet. q.60.nu.5. f.125
Pœna conuentionalis, pro contrafactione alterius ſoluta; an poſſit repeti. q.63.nu.2. f.130
Percutiens ſaxo, ſine ſanguine; an cautionibus, contraueniat. q.101.nu.2. f.188
Pluralis loquutio, quandoque ſeparatim accipitur. q.54.

q.54.nume.4. f.115

Plures, in dubio uiritim promiſiſſe cenſentur. q.57. num.3. f.119

Poſtulare prohibitus, in una prouincia; in alia non prohibetur. q.89.nu.4. f.176

Præſidi bono, congruit prouinciam, malis hominibus expurgare. q.77.nu.4. f.153

Prætoris officium eſt; lites imminuere. q.3.nu.3. f.6

Principi, ſi pax fiat; eius conſiliarijs quoque facta cenſetur. q.32.nu.3. f.58

Prohibitio, reſpiciens perſonam tantum, non bona; et extra territorium porrigitur. q.89.nu.9. f.176

Prohibitio de non alloquendo, excommunicatos; conſanguineos non complectitur. q.34.nu.8. f.62

Proijciens iaculum, pugionem, ſaxum, an perſonaliter offendat. q.91.nu.15. f.186

Promiſſio de non offendendo, intelligitur, rebus ſic ſtantibus. q.45.nu.4. f.86

Promiſſio generalis de non offendendo ſubſequētem cauſam non complectitur. q.45.nu.5. f.86

Promiſſio de non offendendo eſt tertium genus; a pace, & indutijs differens. q.73. nu.1. f.145

Promiſſionis de non offendendo definitio. quæſt.73. num. 3. f.146

Promiſ. de non offendendo, an etiam ex officio tantum præſtanda. q.73.nu.4. f.146

Promiſſ. de non offendendo, quando peti poſſit. q.74. num.1. f.147

Promiſ.

Promiſ. de non offendendo, an ab eo qui timori cauſam dedit, exigi poſſit. q. 75. nu. 1. f. 149
Promiſ. de non offendendo, an cum fideiuſſore, præſtari debeat. q. 76. nu. 1. f. 150
Promiſ. de non offendendo, an perpetuò, uel ad tempus, detur. q. 78. nu. 1. f. 154
Promiſ. de non offendendo, an ualeat, donec è diuerſo ſit præſtita. q. 79. nu. 4. f. 157
Promiſ. de non offendendo, an ſit contrauentum; ſi filius offendatur, uel offendat. q. 82. nu. 1. f. 164
Promiſ. de non offendendo, an etiam pro filijs, & conſanguineis, ac familiaribus præſtanda ſit. q. 83. nu. 1. f. 164
Promiſ. de non offendendo, an ad uxorem paſſiuè porrigatur. q. 86. nu. 1. f. 172
Promittens ſimpliciter, pro hæredibus quoque promittere cenſetur. q. 87. nu. 5. f. 173
Promiſ. de non offendendo, pro ſe & hæredibus, ſi fiat; an cohæredes, pro hæreditarijs portionibus, uel in ſolidum teneantur. q. 88. n. 1. f. 174
Promiſſioni de non offendendo, an ex offenſa uerbali contrauentum dicatur. q. 91. nu. 1. f. 180
Promiſſioni de non offendendo perſonaliter, uel in perſonam, an ex uerbali offenſa fiat contrauentio. q. 92. nu. 10. f. 186
Promiſſioni de non offendendo in perſonam; ſi perſona non tangitur, an contrauentum dicatur. q. 99. nu. 17. f. 186

Promiſ-

Promiſſio de non offendendo, quæ etiam conſanguineos continet, ſtrictius interpretatur. q.100.nume.18. f.186

Promiſſioni de non offendendo, uel paci, nunquid contrauenſſe dicatur, qui eum offendit; qui prius licet ex interuallo controuenerat. q.103.nume.1. fol.192.

Proteſtatio, quòd cautio non ualeat, donec ab altera quoque parte præſtetur, an admitti debeat. q. 81.nu.3. f.163

Pupillus, doli capax, ſine tutore, an pacem faciat. q. 18.nu.2. f.35

Purgatio canonica, an à iuramento purgationis differat. q.46.nu.7. f.90

Q

QVALITAS *perſonarum, in diſcuſſione cauſæ attenditur. q.47.nu.4. f.92*

Qualitas inhærens perſonæ principalis; an pœnam augeat in auxilium præſtante. q.42.nu.5. f.81

Quieti publicæ conſulendum. q.3.nu.10. f.6

R

RAPIENS *arma è manibus eius, quo cum pacem habebat; an pacis fractor cenſeatur. q.101.*

Rōne ceſſante, ceſſat legis diſpoſitio. q.39.n.5.f.76

Ratificatio pacis, ſi a conſanguineis non ſit facta, an ſequuta interim contrauentione, pœna committatur. q. 53. nu. 1. f. 108
Ratificatio re non integra, nihil operatur. q. 53. nume. 2. f. 108
Ratificatio pacis, ſi a fratre promiſſa fuerit ſub pœna, cum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur antequam cæteri maiores fiant. q. 54. nu. 1. f. 114
Ratificatione ab abſentibus ſequuta; an adhuc aduerſus principalem, uel ratum habẽtes, pœnæ fiat exactio. q. 62. nu. 1. f. 127
Ratificatio, mandato æquiperatur; etiam in ſpeciale mandatum requirentibus. q. 62. nu. 2. f. 127
Ratihabitio, quãdo retratrahatur. q. 62. n. 3. f. 128
Reconciliatio, nouam arguit cauſam. q. 47. n. 5. f. 93
Repetitio, ei conceditur; qui alienam præſtat culpam. q. 57. nu. 4. f. 120
Reprehenſaliæ, latinè clarigationes, appellantur. q. 89. nu. 6. f. 176
Reſpublica, priuatorum pactionibus, damnum pati, non debet. q. 37. nu. 6. f. 71
Rei illicitæ, quando quis, operam dare dicatur. quæſ. 106. nu. 3. f. 203
Reuerentia præſumitur, in filio uerſus patrem. q. 25. num. 2. f. 44

SAGVN-

S

SAGVNTINI, *dum Romæ de auxilio conſuleretur; funditus, deleti ſunt. q.74.n.4.f.148*
Sanguinem proprium uendere, turpe eſt: q.28.nume.3. f.51
Sanguinis coniunctio, multum operatur. q.34.nume.6. f.62
Scandalis, obuiam eundum. q.11.nu.7. f.25
Securitatem frangens, qua pœna puniatur. q.51.nume.4. f.102
Sententia, contra principalem, an aduerſus fideiuſſorem, exequi poſſit. q.104.nu.2. f.197
Seruitus, ne luminibus officiatur; etiam ad futura lumina, porrigitur. q.31.nu.2. f.55
Socius, ſocium inſultatum, defendere poteſt. q.41.nume.6. f.80
Socius Titij, qui cum Seio pacem habebat; ſi Titius contrauenıat; an pacis uiolator dicatur. q.42.nume.2. f.81
Spurij, an ceſſantibus legitimis, & naturalibus ac hæredibus, pacem faciant. q.16.nu.1. f.32
Spurij, a iure ciuili incogniti; ita ut coniunctorum appellatione, non contineantur. q.16.nu.2. f.32
Spurij in cautione pro ſe, & filijs non comprehenduntur. q.16.nu.3. f.33
Spurij ſtatuto de compromiſſis, inter coniunctos, non

alligantur.q.16.nu.4. f.33
Spurijs,de matricidio,ius accuſandi competit. q.16. nu.5. f.33
Spurij pater,an de ipſius morte paciſcatur. q.17.nume.1. f.34
Spurij,filiorum appellatione,non continentur.q.84. num.2. f.167
Spurij,non ſunt filij nominandi.q.84.nu.3. f.167
Spurij coniunctorum appellatione non comprehenduntur;nec cum eis quoad patrem, datur cognatio.q.84.nu.4. f.167
Spurij,iure ciuili,incogniti. q.84.nu.5. f.168
Spurius,non continetur,ſtatuto quòd pater pro filio, conditionem ſoluere teneatur. q. 84.nu.6.f.168
Spurius,an comprehendatur ſtatuto, quòd pater pro filio damnum repēdere cogatur. q.84.n.7.f.168
Statutum,de pace ab hærede obtinenda; etiam de hæredibus intelligitur.q.20.nu.1. f.38
Statuta pœnalia,licet publicam utilitatem reſpiciāt; tamen ſtrictè accipiuntur. q.56.nu.4. f.118
Statutum, quòd unus pro altero teneatur; in delinquente,extra territorium non procedit.q.89.nume.5. f.176
Statutum obligans patrem pro filio delinquente; eū non alligat,ſi extra territorium delinquat.q.89. nu.7. f.176
Statuti natura eſt; ut extra territorium, uires non porrigat.q.89.nu.8. f.176

Stilus

Stilus Vmbriæ & Piceni, ut quis etiam pro conſanguineis & affinibus promittat. q.83. nu.2. f.165
Stipulationes de non offendendo, ſunt iuris prætorij. q.60. nu.2. f.124

T

TEMPORIS *diuturnitas, offenſionis obliuionem arguit. q.47. nu.3.* f.92
Teſtator, non præſumitur extraneum, propriè ſoboli præferre uoluiſſe. q.54. nu.3. f.114
Teſtis utrique parti coniunctus; admittitur. q.34. nu.5. f.62
Teſtes compurgatorij, quando adhibeantur. q.46. nu.8. f.90
Teſtes & inſtrumenta, eandem uim habere ſolent. q.66. nu.4. f.134
Titulus, habetur pro non titulo; ſi ſit inhabilis. q.48. num.4. f.95
Tranſigens ſuper crimine, an pro confeſſo habeatur. q.27. nu.2. f.47
Tranſactio non fit, niſi aliquo dato, uel promiſſo. q.27. nu.3. f.47
Tranſigens, in caſibus permiſſis; an crimen fateri uideatur. q.27. nu.7. f.48
Tutor uel pupillus, cum eius authoritate, an pacem faciant. q.18. nu.1. f.34
Tutor, aduerſus conſanguineos, pupillum defendere non tenetur. q.34. nu.7. f.62

V

Verba ſtipulationum, ſtrictius interpretantur; in promiſ. de non offendendo pro conſanguineis. q. 100. nu. 18. f. 186
Verba promiſſionis de non offendendo, mitius interpretantur; quum de irrationabili odio tractatur. q. 91. nu. 9. f. 185
Verba, iuxta qualitatem perſonæ, ad quam dirigun-tur, capienda. q. 91. nu. 7. f. 183
Verba, uerbis diluuntur. q. 48. nu. 6. f. 96
Verba, in potiori ſignificatu capienda. q. 51. nu. 10. fol. 104
Verba cum effectu; in promiſſione, de ratificare faciẽdo; quid operentur. q. 53. nu. 4. f. 111
Verba ſtipulationis, in contractu pacis; an largè uel propriè capiantur. q. 56. nu. 1. f. 117
Verba ſtatuti, in exorbitantibus, propriè intelligenda. q. 65. nu. 2. f. 132
Verba ſtrictius accipiuntur; cum odium eſt irrationabile. q. 91. nu. 4. & 9. f. 182. & 185
Verba, iuxta proferentis qualitatem accipiuntur. q. 91. nu. 6. f. 183
Veſtes ſcindens, licet perſonam non tangat; dicitur perſonaliter offendere. q. 94. nu. 13. f. 186
Vinculorum duplicitas poſterior, an ſingulari priori præpollcat. q. 34. nu. 12. f. 64

Vindicta extraiudicialis, non iudicialis, a ſtatuto per penditur. q. 14. nu. 3. f. 30
Vindicta extraiudicialis, etiam a coniunctis a latere materno, timeri poteſt. q. 33. n. 5. f. 59
Vindicta publica, priuatorum pacto tolli non poteſt. q. 36. nu. 3. f. 69
Vindicta tranſuerſalis, nec quidem brutis conuenit. q. 49. nu. 2. f. 69
Vtilitati publicæ, plurima priuilegia tribuuntur. q. 3. nu. 12. f. 10
Vtilitas publica, an uindictam permittat, pace non obſtante. q. 37. nu. 2. f. 70
Vulnerati letaliter pax, an proſit. q. 21. nu. 1. f. 39
Vulnerati pax pro uulnere, an ſatis ſit ſi mors ſubſequatur. q. 22. nu. 1. f. 40
Vxoris hæredum pax, an exigatur. q. 15. nu. 1. f. 31
Vxor, una caro cum marito. q. 15. nu. 2. f. 31
Vxor, ſi a marito occidatur, an pater, filij, uel fratres pacem ineant. q. 25. nu. 1. f. 44
Vxor, mariti priuilegijs, non gaudet in pœnalibus. q. 38. nu. 3. f. 73

FINIS.

OCTAVIANI
VVLPELLI
A Sancto Angelo Metaurenſe

TRACTATVS
DE PACE, INDVTIIS,
ET PROMISSIONIBVS
DE NON OFFENDENDO.

IN QVO

Sex & centum Quæſtiones, ad forenſem praxim pertinentes, examinantur.

SVMMARIVM.

1 *Pax quotuplex ſit.*
2 *Pax interna, quæ ſit; eiusque definitio.*
3 *Pacis externæ, repertor.*
4 *Pacis externæ, definitio.*
5 *Pax, unde dicatur.*
6 *Iniurias facilè negligit; qui ſcit, ſibi maiora a Deo, remiſſa fore.*

QVAESTIO I.

ALEXANDER III. duobus tantum capitibus (quæ ex Lateranen. Concilio, ſcripta reliquit; tit. de treug. & pa.) Canoniſtis, & maximè Guiliel. in Spe. Hoſti. in ſumma. Abb. & Feli. ſub eod. tit. in eadem materia, latiore folio, ſcribendi anſam præſtitit: Sed quia noſtra hac tempeſtate, adeò ſubcreuit hominum malitia; ut cũ Lucano dicere poſſimus, *Nuſquam tuta fides*. operæpretium duxi, ex multis quæſtionibus, quæ quotidie in foro uerſantur: a maioribus noſtris, uel omiſſis; uel ſummis tantum labijs (ut in adagio eſt) deguſtatis; libellum (quem tractatũ uocant) ſub titulo de Pace, Indutijs, & Promiſſionibus de non offendendo, deprome-

re; Et breuibus antequam ad definitionem
1 deueniamus, uidendum eſt, Quotuplex ſit
pax: & duplicem eſſe reſpondendum eſt: Vná
quidem, & priorem internam a Deo, qui eſt
Deus pacis. Eſay. 9. noſtris cordibus inſitan:
de qua Matth. 5. Beati pacifici, quia filij Dei
uocabuntur. & quæ dicitur Chriſti pax. ut
Io. 14. Pacem meam do uobis; non quomodo mundus dat, ego do uobis: quam & Pau.
Roma. 1. Romanis optat: ibi, gratia uobis,
& pax. & c. 5. Iuſtificati ergo ex fide, pacem
habentes ad Deum; per Chriſtum. & Iſa.
32. ſedebit populus in pulcritudine pacis.
2 Quæ & ſic definiri poteſt; ꝙ ſit conſcientiæ,
tranquillitas, & gaudium, gratulantis, ſibi
cōdonata eſſe peccata. ut docet Io. Fer. d. c. 1.
Altera autem pax, eſt ab hominibus inuenta; ſicut & bellum. c. Ius gentium. j. diſtinct.
de qua Pau. Ro. 12. ibi, cum omnibus (ſi fie
3 ri poteſt) pacem habentes: Quamprimùm
omnium, Theſeum Athenis introduxiſſe, teſtatur Plin. natura. hiſt. li. 7. c. 36. Quæ & externa dici poteſt: Io. Fer. ſupra. quia animorum conciliatio, exterioribus, nempè amplexu, oſculo, & alijs ſignis demonſtratur: Bal.
4 l. j. nu. 5. l. ij. ff. de pact. Quæ a Gof. in ſumma
de treu. & pa. definitur, ꝙ ſit diſcordiæ finis:
ſed quia id etiā morte contingere poſſet; ſat
congrua

congrua definitio non uidetur: Bar. conſil. 100. ait eſſe pactum quo diſcordiæ, ſeu belli ſit finis. d.l.j. a qua definitione omnino diſſentit Raynal. Corſus. tract. repacificationū. c.4. dicēs, repacificationem eſſe duarum partium diſcordium unionem: & Anto. Poſſeui. de pertinē. ad hono. lib.2. dum definit pacem, eſſe animorum conciliationem; ſaluo (quatenus fieri poteſt) utriuſque partis honore: cuius definitio, quia hodie in eiuſmodi
5 reconciliationibus plurimùm paciſcentium honori conſulitur; mihi magis arridet: diciturque a pactione. Bald. d.l.j.2. not. Et hanc ſecundam pacem, qui priorem habet, facili
6 ſeruat: quia facilè negligit iniurias; qui ſcit maiora ſibi a Deo remiſſa fore: ut in propoſito dicit Io. Fer. d.c.1. ad Rom. uerſi. & pax. Et de hac ſecunda (priore Theologis relicta) uerba facturi ſumus: his tamen quæſtionibus omiſſis, quæ honorem facientium pacem reſpiciunt; tamquam ad iudiciale forum non pertinentibus: & a Pari. Pu. Alcia. tract. de ſingul. certa. Mutio Iuſtinopol. Fauſto, Poſſeui. Raynal. ſupra, alijsque monomachiſtis, ſatis ſuperque diſcuſſis.

SVMMARIVM.

1 *Pacis priuilegia, quæ ſint.*

QVAESTIO II.

1 QVAE autem ſint priuilegia, quæ pacis intuitu, lex indulgere ſolet; quia noſtri non eſt inſtituti, extra propoſitam meſſem uagari: ſat erit indicaſſe Barbatiam conſi. 1. col. pen. in 3. Corſet. tracta. de priui. pa. & Alcia. lib. 1. de uerb. ſigni. ex bono quoque. fol. mihi 29. eiuſmodi ſpecialia, pleno cornu enumerantes.

SVMMARIVM.

1 *Pacem inire, an quis cogatur.*
2 *Fratri ſe reconciliare negantes, ab eccleſiæ congreſſu repelluntur.*
3 *Prætoris eſt officium, lites imminuere.*
4 *Papa, uel Princeps, an ad pacem cõpellere poſsit.*
5 *Pax non eſt uera, niſi ſpontanea.*
6 *Pacem habere, uoluntatis eſt, bellum neceſsitatis.*
7 *Honor nemini dandus.*
8 *Honor ſi lædatur, nec Principi parendum.*
9 *Honor uitæ præfertur.*
10 *Quieti publicæ conſulendum.*
11 *Principis intereſt, populos habere pacificos.*
12 *Vtilitati publicæ plurima priuilegia tribuuntur.*
13 *Indutias facere, an quis cogatur.*

QVAE-

QVAESTIO III.

1 INDE quæritur an quis ad pacem in eundam cogi poſſit: & Bart. in l. congruit.nu.4.ff.de offi. præſid.ex illo text. arguere uidetur, ꝙ tam ſingulares perſonæ a Prætore,quàm Ciuitates,& Prouinciæ a Præſide, ob bonum publicum, nedum hortari,ſed & cogi poſſint: Sed profectò ex uerbis tex. hoc elici non poteſt. Quinimmò dum dicit ibi Vlpia. ꝙ congruit Præſidí curare ut pacata ſit prouincia;hoc remedium adhibet; ut ſolicitè agat, ꝙ malis hominibus,prouincia careat;& in facinoroſos animaduertat; non autem ut ad pacem eos compellat:allegat etiam tex. in l.ſi uſusfructus.§.ſi inter duos,alias.l. æquiſſimum. ff. de uſuf.ſed ibi nullum uerbum de pace, qua animi rancor obliteratur; ſed de ciuilium altercationum compoſitione:& tex.in §.deinde.in auth.de manda.princip.quæ(ſi rectè perpendatur)ad rem non facit. Idem & docuiſſe uidetur in l. furti. §. qui iuſſu.ff.de his qui not.infa.ſi quies publica turbaretur; nō aliter;allegando eoſdemmēt tex. Abb. rubr. de treu.& pa.eiuſdem fuit ſententiæ. nempè ut tam Iudex ſęcularis reſpectu ſubditorum; quàm eccleſiaſticus reſpectu clericorum, ra-

tione peccati (ut eius uerbis utar) ad pacem cogere poſſint. adducit. c. ſi quis contriſtatus, & c.placuit. xc. diſtin. quæ reſpectu eccleſiaſticæ cenſuræ tantum,procedunt;ut fra
2 tri ſuo(iuxta euangelicam doctrinam) ſe reconciliare negantes, etiam ab eccleſiæ congreſſu,iuſta excommunicatione(ut aiũt uerba tex.)repellãtur: quod & perfunctoriè probat conſi.108.nu.2.in 2.Sicut & prius adnotauerat Caſtren.l.quidam æſtimauerunt.nu me.4. ff. ſi cer. peta. ex illo Iuliani reſponſo;
3 quo traditum eſt,ad Prætoris officium pertinere lites diminuere. quod ad caſum noſtrũ non facit:& in d.§.qui iuſſu. ubi, in priuatis loquendo, dicit tunc coactioni locum fore, cum inimicitia, Reipub. ſcandalum afferret.allegat.l.ſi quis ingenuam.§.in ciuilibus. ff. de cap.& poſt. re. quæ eius intentionem minimè probat.

Contrarivm ſenſiſſe uidetur, Bald.in l.j.§. quies.ff.de offic.præfec.ur.generaliter loquẽdo, quòd ad pacem quis debeat ſuaderi,non cogi:quod & probaſſe uidetur Alex. ad Bar. d. l. æquiſſimum: & reſpondit in terminis Marſi.conſi.98. fidem faciens de communi, aduer. Bar. ſupra, nu.8.& Clar.in prat.§. fin. q.18.in fin.Pet.a Plaz.epit.delic. c. 7. Immò & ipſemet Bar. qui alibi aliter tenuit; in d.l.

æquiſſi-

434

æquiſſimum;non auſus eſt tenere, ꝙ Iudex ad pacem ſicut ad tranſac.cogere poſsit:dicens id altiorem indaginem expoſtulare: & cum eadem ſententia (in priuatis loquendo) tranſit Bald.in l.expoſtulatione.C.de ſenten. Sed in l. cum affirmes.C.de libe.c. eam probare uidetur limitationem;quæ a pleriſq; ſupra tradita fuit; nempè (ut eius uerbis utar) niſi guerra Reip.pręiudicium afferre poſſet: quem cum eadem declaratione, ſequuntur Feli.rub.de treu.& pa.nu.7.& Catal.trac. de ſindi.nu.25.eum allegantes,& in duabus ciuitatibus,Principe ita iubente Marti. Laud. tract.de confœd.prin.q.12.allegans Bal.uice Bart.d.l.congruit.Sic & in Papa, Imper.uel ſupremis iudicibus tantum, non alijs; probat Iaſ.d.l.quidam.nu.4. motus ex can. cum inter R.ſeniorem, de elect. ſed & ibi non de pace,ſed de bonorum tantum compoſitione
4 tractatur.Sic & tandem in Papa, ꝙ uniuerſitates, & inferiores Principes ad pacem poſſit compellere,ſcribit Bartho.a Capua ſuper conſtitu.regni.tit.de cultu pacis: allegando dd. c.præcipimus, & c.prolatum, quæ in foro eccleſiæ tantum procedere dictum fuit.& c.attendendum.19.diſtin.errore calami,ſub 17.q.4.quod ad rem non facit. Vnde in tanta ſcribentium uarietate, putarim ita con-

cludendum, ꝙ nec uniuerſitates, nec ſingula-res perſonæ, ad pacem ineundam, etiam a
5 Principe, cogi poſsint: quia non eſt vera pax, niſi ſpontanea: teſte Tho. 2. 2. q. 29. 1. mem. & ſpontè quid fieri non dicitur, quod ex libero mentis arbitrio non proficiſcitur. c. 1.
6 15. q. 1. unde pacem habere uoluntatis eſt, bellum uerò neceſsitatis: ut dicebat Augu. ad Bonif. & habetur in c. noli. 23. q. 1. & ideo hortandi ſunt homines; non cogendi: ex dictis Bal. d. §. quies. in eiuſmodi. n. reconciliationibus, duo ſunt præcipua; unum reſpectu Dei, nempè ut ex corde non ficto, fiat iniuriarum remiſsio: ut Mar. xj. Matth. 6. alterũ
7 reſpectu honoris: qui teſte Salom. Prouer. 5. nemini dandus: nec quidem patri: ut in propoſito ex Ariſtotelis ſententia, tradit Poſſe-
8 ui. tract. de hon. li. 1. fo. 42. pro cuius conſeruatione, nec etiam Principi parẽdum: ut probat Mutius Iuſtin. li. 1. de duel. c. 21. quia ſuper eo nullum quidẽ ius habet: ut oſtendere conatur Poſſeui. ſupra fol. 301. Cõſequẽs igitur eſt, ut, cum de iniuriæ remiſsione, ex corde facienda, tractetur qua in Euangelica doctrina, homines nil durius experti ſunt; & de
9 honoris iactura; quæ uitæ nedum æquiperatur. l. iuſta. ff. de manumiſ. uin. ſed & præfertur; ut adnotãt Monomachiſtæ ſupra. & cum

nec

nec legi, nec naturali rõne, cõtrariũ ſat rectè probet; ad pacẽ neminẽ cogi poſſe dicamus.

Limitatur tñ hęc cõcluſio, ut a tot patrum ſententia, temerè non recedamus; quando ex odio inter uniuerſitates, uel particulares perſonas concepto; maximũ, atq; euidens damnũ Reip. uel ciuitatis tranquillitati uerôſimiliter immineret: ſatiſq; cautionibus de nõ offendendo, inducijs, armorũ depoſitione, & ſimilibus; publica quies tuta nõ foret: Tunc. n. arbitror, partes, & a Principe, & a Pręſide ad pacẽ compellendas; non quidẽ præciſè; ita ut a detentione, uel carceribus, niſi facta pace, non liberentur; ſed per indirectum; principaliores, & magis ſuſpectos è ciuitate, eiuſmodi prætextu eijciendo, uel relegando: ſub pœnis, & cautionibus quæ Principis, uel Pręſidis prudentiæ relinquuntur. & ſic Bart. d. l. congruit. Bald. d. l. cum affirmes. Felin. & cæteros, fore interpretandos; idemque poſtea ſenſiſſe reperit Iod. Brug. enchiri. re. crimi. tit. de pa. compo. c. 145. num. 4.

Limitatur etiam, ut non procedat, qñ pax ſaluo utriuſque partis honore, fieri poſſet: tunc. n. etiam euidenti ſcandali periculo non imminente; Princeps cuius intereſt populos habere pacificos; diſcordes, nedũ hortari, ſed & modis de quibus ṡ. per indirectum cogere

poteſt:

pōt: cum de honoris præiudicio non tractetur; & facilis ſit odij diſsidiiq; depoſitio: & hę limitationes ob bonū publicum ſuſtineri poſſe uidentur. Scimus enim utilitati publi-
12 cæ, quàm plura priuilegia indulgeri: & eius fauore quandoque a regulis iuris recedi. l. de pupil. §. ſi quis riuos. ff. de nouis ope. nunc. ut fuſius adnotauere Bald. l. j. C. de hære. uel act. uen. Roma. l. ſi uero. §. de uiro. ff. ſol. mat. Alcia. lib. 1. de uerb. ſign. uerſi. ex bono. & Aymo de antiqui. tempo. 4. part. §. minus. circa
13 nu. 6. Minus dubij eſt in indutijs (quas treugam uocant) cum enim ad tempus fiant; nec de odij remiſsione, nec honoris iactura, tractetur; certius eſt, uniuerſitates, & ſingulares perſonas ab ijs qui ſibi præſunt, cogi poſſe; ut temporis interuallo, pax pertractari, & diſcordię componi commodè poſſint. ut Abb. Fel. Capua. & plerique alij ſupra rectè cenſuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſpeciale ad pacem, an requiratur.*
2 *Adminiſtratio libera, in mandato; ad bona, non ad honorem pertinet.*
3 *Mandato generali, non continentur; quæ ſpeciatim demandari ſolent.*

QVAE-

436

QVAESTIO IIII.

1 INsvper quæritur an ad pacem faciendam, ſpeciale mandatum requiratur; & requiri reſpondeo. l. mandato. ff. de procu. quæ in tranſactione procedit, & in pace probant Guiliel. in Spec. ti. de treu. & pa. §. 1. num. 4. & Nel. tract. de ban. 3. par. 2. tempo. q. 37. Marti. de Laude tract. de confœde. princ. q. 59. quod & uerum puto, etiam ſi procuratorium cum libera adminiſtratione traditum conſtet: Villa. pand. in repet. l. xxij. c. 66. Libera namque adminiſtra-
2 tio, ad bona, ad cenſum, nõ ad honorem pertinet: ut in manumiſsione docet tex. in l. nec mulierẽ. C. de uind. liber. & licet tex. in c. qui ad agendũ. §. procurator. de procur. in 6. contrariũ decernere uideatur; ibi ex uerbo, paciſci; illum in pacto, non in pace, de qua agimus, accipiendum puto: ut etiam ſentire uidetur Ancha. ibi, col. 2. qui ponit particularem quæſtionem de pace; quam fruſtrà poneret, ſi ſub uerbo paciſci, canõn de pace intelligeretur & ipſe etiam poſt Io. And. cum ea tranſit ſententia; ut ſpeciale mandatum requiratur: ea enim, quæ non niſi ſpeciali iuſ-
3 ſione demandari ſolent; mandato uerbis quãtumuis generalibus concepto, non continentur:

tur: ut adnotāt ſcrib. ſupra. & expreſſis uerbis, Alcia. li. 1. de uerb. ſig. uerſi. exceptis igitur. fol. mihi 9. ꝙ ſi in procuratorio aliquos caſus ſimiles, & eiuſdem naturæ promiſcuè ſpecificatos, cum generali clauſula proponamus; etiam ad pacem extendi compertū eſt. ut probat tex. ſæpe dictus, quem ita interpretantur Lap. & Ancha. ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Mandatū ad pacem, an mandantis morte expiret.*

2 *Mandatum morte finitur, etiam quòd ſubſit eccleſiæ fauor.*

3 *Matrimonium a procuratore reuocato, an ualeat.*

QVAESTIO V.

1 HVic & illa ſubnecti poteſt quęſtio, an eiuſmodi mandata, morte mandantis euaneſcant: & ſpeciali pacis priuilegio adhuc uires habere cenſuit, Corſet. tract. de priui. pa. uerſi. 93. nu. 28. alleg. Guiliel. ſupra tit. de homi. uerſ. ſed pone. nu. 6. qui rectè perpenſus, hoc non dicit: ſed, ꝙ pax à uulnerato abſenti, & pro eo ſtipulanti facta; etiam eo mortuo, rata haberi poteſt; & nimirum, quia reſpectu uulnerati, res integra

gra non erat; ut ipſemet Guiliel. arguit ibi nu.7. & pro affirmatiua concludit etiã Marſi.ſingu.44.incip.mandatum, & pleriquea-lij Moderniores, allegantes Bald.in addi.ad Spec.ſupra. Sed illa additio non eſt Bal. neque Ioan.And.ita ut eorum autoritati quidquam ſit tribuendum: & allegatus tex. in l. ij.ff.ad Silla. loquitur in domino, qui teſtamento ſeruos de eius morte exculpauit.& in l.ſi uerò remunerandi.§.ſi.ff.manda. in actu, qui poſt mortem mandantis erat perficiendus: quæ quidem, quantum ad rem noſtram pertineant; prudens lector arbitrabitur. Ego a regula temerè recedendum non puto.§.penul.Inſtitu.manda.quum adductæ leges non probent; ratio non ſuadeat; nec autoritas urgeat: & licet pacis fauore plurima ſpecialia aduerſus iuris communis regulas inducta ſciam; hoc in conſequentiam trahi poſſe non
2 uideo: quinimmò conſtat etiam eccleſiæ fauore, Epiſcopi mandatum eo mortuo, lite etiam conteſtata, extingui.Cle.fin. de procur.
3 & non ualere matrimonium á reuocato procuratore contractum; etiam ꝙ intimatio nõ fuerit ſubſequuta.c.fi.ubi Ioan. And.de procur.in 6.cum his quæ congerit Iaſ. l. more. nu.17.ff.de iuriſd.om. iud.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pax in teſtamento an fieri poſsit.*
2 *Actio iniuriarum, ſola diſsimulatione aboletur.*

QVAESTIO VI.

1 INſuper queri ſolet, an pax in teſtaméto, ſicut & in contractibus fieri poſsit; in quam q. Bal. l. j. nu. 5. ff. de pact. ſatis perfunctoriè loquutus eſt; allegando tex. in l. ij. & fin. ff. ad Trebel. qui ad rem non faciunt, & ſe remittendo glo. in §. fi. Inſti
2 tu. de iniu. quæ non in pace de qua agimus, ſed in remiſsione actionis iniuriarum in teſtamento facta, procedit: & nimirum quia ea actio, ſola diſsimulatione aboletur, ut ſonant uerba tex. ibi quidquid dicat Boſ. tract. crimin. tit. de pace nu. 29. ſed & pręſens quęſtio ex ſequenti diſſoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax, an abſenti fieri poſsit.*
2 *Pax in teſtamento facta, teſtatore reconualeſcente, an procedat.*
3 *Pax an ualeat ſi extraneus pro abſēte ſtipuletur.*

Abſentiæ

438

4 *Abſentiæ defectum, an iuramentum in pace ſuppleat.*
5 *Iuramentum, iuris pub. defectum non ſupplet.*
6 *Iuramentum, tacitam habet conditionem ſi pars acceptet.*

QVAESTIO VII.

1 AN autem pax abſenti facta, procedat; DD. communi uoto, non ualere teſtantur; niſi nuncius, epiſtola, Notarius, uel alia publica perſona interſit; quæ abſentis nomine ſtipuletur: ex Bar. in l. debitor. ij. ff. de arbit. & in l. j. ff. de iu. fi. & probat Bald. in l. ij. nume. 4. C. de liber. & eod. liber. dicens, quòd ea quæ in pœnitentiali foro fieri conſueuit, ualet; altera uerò, quam ipſe ſolemnem appellat, minimè: niſi organo mediante. cũ quibus tranſiuere Bur. c. fi. de confeſ. Alex. ad Bar. l. non ſolum. §. iniuriarum. ff. de iniu. & Nel. tract. de banni. 3. par. 2. temp. q. 43. & eſt ſatis uulgata concluſio; de qua etiam Corſet. de priui. pa. nu. 27.
2 Vnde eſt, ut nuda pax in teſtamento facta; teſtatore reconualeſcente; bannito non opitulletur. quod & ad præcedentem quæſtionem pertinet. Idemq; ſi etiam extraneus, alieno nomine ſtipulatus ſit; nam ceſsione, & ratificatione re adhuc integra ſequuta, ualet ſtipulatio.

latio.Bar.l. ſtipulatio iſta.§.alteri.de uerb.obli. Alex.& Moderniores adden.conſ.13.nu. 12.in prin.Dec.l.quo tutela.in fi.ff.de reg.iu.

4 Et idem ſi iuramentum acceſſerit, uulga. gloſ.in c.quoties cordis oculus.1. q. 7. quia iuſiurandum Deo præſtitum uidetur.c. debitores.de iureiur. quem abſentis præſentiam ſupplere dicunt; & pro abſente acceptare.l. properandum.§.ſin autem.uerſi. Dei præſentia. C. de iudic. & operatur ac ſi ille cui promittitur eſſet præſens.Bald.rub.C. res inter ali.ac.Anch.conſi. 20. pro ſolutione dubiorum: etiam ſi nemo pro abſente acceptet; ut fuſius congerunt Alex.conſi.185.nu.6.in 6. & 207.nu.2.in 7.Roma.Alex.Iaſ.d.§.alteri. & Inſti.de inutili ſtipul. §. eodem.

Sed horũ ſententia ſic rudi (ut aiunt) mineruа, percepta: ſatis tuta nõ uidetur.ex his quę tradunt Bald.c.cum contingat.5.concl. de iureiur. Fab. §. ſi quis alij. Inſti. de inutil.ſtipul. Anto.Baue.de effec.iur. nu. 24. & Moderni adden.ad Alexan.dd. conſi.185.& 207. nec mirum quia quum lex certos modos requirat; quibus tertio ius acquiratur; putà partis præſentiã, uel notorij ſtipulationem; iuramenti uirtus ſufficere nõn uidetur; niſi modi illi obſeruentur. ut in ſimili dicebat Alex.conſil.28.in 3.Feli.c.cum ſuper.de

offi.

offi.deleg.& Alcia.conſi.9.nu.13.lib.9.ſua-
5 det,quia iuriſiurandum, iuris publici defe-
ctum,non ſupplet.l.ius publicum.ff.de pact.
ut non longè a caſu noſtro ſcripſit Ange. au-
then.de iureiur.a more præſti.Sali.Iaſ. auth.
ſacram.puberum.C. ſi aduer. uendi. Georg.
Nat.c.quamuis.de pact.in 6.& Alcia.conſi.
8.nu.16.eo.li.iuxta recentiorē impreſsionē.

Certior eſſet hæc concluſio,ſi ſupponamus
ratificationem,ſeu acceptationē pacis,re in-
tegra factam fuiſſe;quæ ab initio nuda,& in-
ualida fuiſſe non uidetur: ex quo eius obſer-
uantia iuſiurandi religione Deo Opti. Max.
promiſſa fuit.d.c.debitores: prout in pace pe
nitus extraneo pro tertio facta, iā diximus:
qui eiuſmodi iuramentum pro abſente ac-
ceptaſſe uidetur,eo caſu, quo deinde abſens
acceptet.l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de con
feſ.ut poſt Rui.conſi.180.num.12.in princ.
Deci.conſi.432.in fi.Cagno.l.fin.nu.273.C.
de pac.reſpondit Alcia.conſi.28.nu.8.& 97.
6 nu.4.lib.8.habet enim iuramentum tacitam
conditionem ex natura actus uidelicet ſi ab-
ſens acceptet.arg.l.fi.C.de non nu.pec.ut ex-
preſsis uerbis ſcripſit Alcia. d. conſil. 28. &
conſil.30.nu.19.eo. lib.

B SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pater an pro filio, pacem facere poſsit.*
2 *Filius, an inuito patre paciſcatur.*
3 *Pater, quando iniuriarum actionem remittat.*
4 *Iniuriæ ex corde dimittendæ.*
5 *Honori filiorum, parentes derogare non poſſunt.*
6 *Filij in concernentibus honorem, parentibus obe dire non tenentur.*

QVAESTIO VIII.

1 INDE & quotidie in dubium refricatur. An pater pro filio, pacis fœdus inire poſsit; & Bart. in l. ſed ſi unius. §. filiofam. ff. de iniu. quem ſequuntur Alex. & Albe. ibi, per illum tex. indiſtinctè pro affirmatiua reſpondit: quod not. dicit pro ſtatuto propter pacem pœnam remittente. & in l. Lucius. ff. ſol. mat. niſi tamen pater uilis eſſet perſona; reſpectu filij: ut d. §. filiof. nu. 3. uel iniuriam inferens, coniunctus: per tex. d. l. Lucius. qui rectè perpenſus Bart. intentionem non probat: ut ſenſit etiam Cóm. ibi: cum quo Bar. in omnibus tranſiuiſſe uidetur. Iaſ. l. in perſonam. per illum text. ff. de pac. quem legit ſub l. contra iuris. §. ſi filius.

nu.

nu.15.allegatus etiam ab Alcia. conſi. 13.in
2 v.ita ut filius pacem facere non poſsit inuito patre; Pater uerò etiam ipſo repugnante: Catal.de ſindica.num.128.deciſi. Delphi.677. Boer.deciſi.120.Boſ.tit. de pa.nu.16. Pet. a Plaz.epit.delic.c.6.nu.19.Clar.lib.5. ſent.§. fi.q.58.qui tamen rectè perpenſi;in remiſsione actionis iniuriarum, & non in pace loquuntur: Ange.d. §. filioſam. diſtinguendò, an ſtatuti uerba, ſimpliciter pacem requirāt; uel ab offenſo;ut primò caſu pater; ſecundò filius,paciſci poſsit;tandem Bar. ſequi uidetur:ſed tex.in d. §. filioſam. in quo ſe fundat Bar.loquitur in actione iniuriarum,quæ patri competit;ſi præſens eſt;ſi abeſt; filio:niſi parēs ſit uilis, ut s̃.quod Pet. a Plaz.& Clar. ſenſere:non autem in pace, in qua rancor, & iniuria remittitur: Vnde neſcio quomodo ad ſtatuta pœnam propter odij remiſsionē, & ſic ob bonum publicum minuentia; legis uerba trahi potuerint.

Sat cautius in remiſsione actionis iniuriarum,loquutus uidetur Guiliel. in Spe.ru
3 bri.de iniu.nu.12.dum dicit patrem remittere poſſe actio.iniu.prætoriam,quæ eſt quādo iniuria punitur ex edicto; ut declarat Cy. in l.ſi non conuicij.nu.5.C. de iniu.qui in ea quæ ex lege Corne. deſcendit dubitat; eam

uerò quæ ex crimine publico minimè poſſe contendit: ex tex. in l. inter liberas. §. filiusfa. ff. de adulte. ubi ex diui Hadri. reſcripto, probatur filiumfa. etiam inuito patre, de adult. accuſare poſſe, & id propter in diuerſam ſententiam Azo. titu. de iniu. §. datur. & Hoſti. titu. eo. col. 3. tranſiuere.

Vnde concludendum uidetur in hac. q. ſatis malè ab antiquioribus diſcuſſa; ut fatetur Fran. Are. d. §. filiofam. quòd aut ſumus in actio iniuriarum, quæ ex edicto prætoris deſcendit; & eiuſmodi leuibus propter quæ filii honor non læditur, prout in damnis datis in bonis filii, & ſimil. & patrem etiam inuito filio, remittere poſſe; & pacem, ideſt concordiam (ut aiunt) facere. Aut in actione iniuriarum, quæ ex l. Cornelia, uel publico crimine procedit; & actionis exercitium, ipſo uiuente impedire filio poſſe; non autem remittere. argumen. l. ij. §. cæterum. ff. ſolut. matrimo. & nihilominus filium agere poſſe; nec cauere debere, rem ratam patrem habiturum, ut dicebat Vlpianus. l. lex Corne. §. illud. ff. de iniur. quia ſibi principaliter non patri facta eſt iniuria; ut declarat Alciat. l. cum filiusfami. nume. 30. ff. ſi certum petat. rancorem autem & odium, quod ex offenſa ſibi facta gerit filius, dimittere,

tere, & de eo pacem facere ad ipſum non pertinere. & ita licet non ita clare ſenſiſſe uidetur etiam Nel. ſupra. quæſt. 47. & nouiſſimè Arius Pinel. l. j. par. iij. num. 105. C. de bon. mat. & ratio ſuadet. nam quum eiuſmo

4 di iniuriæ, ex corde ſint dimittendæ, ut habetur Matth. 5. & ſtatuta in delictis pacem requirant; ut ſcandalis obuiam eatur, & pacatæ ſint reſpublicæ, teſte Iaſ. in §. Cato. num. 59. de verb. obliga. filiorum uoluntas exquirenda eſt: ut etiam ſenſiſſe uidetur Guiliel.

5 ſupra. & nimirum quia parentes filiorum honori quidquam detrahere non poſſunt, nec filii in concernentibus honorem, parentibus obedire tenentur. ut probatur ex text. in allega. l. inter liberas. §. filiusfam. & communi uoto docent Monomachiſtæ omnes: & maximè Poſſeui. tract. de honore, libro primo, fol. 42. prout & in ſubdito, reſpectu Principis, ſuperius dictum fuit. Quod eſt clarius, ſi lex municipalis non ſimpliciter pacem requirat, ſed ab offenſo: quia filius principaliter offenſus dicitur. d. l. lex Corn. §. illud. & in propoſito dicebat Ange. d. §. filiofam.

SVMMARIVM.

1 *Filius ob offenſam non dicitur proditor; ſi pacem a patre factam, ratam non habuit.*

QVAESTIO IX.

Et hinc conſequens eſt, ut patre pro ſe & filijs pacem ineunte; fi-
1 lius qui non ratificauit contraueniens; proditor pacisque uiolator, non dicatur: licet aduerſus patrem, qui pro filiis promiſit; conuentionalis pœna committatur. Ex his quę ſcribunt Cor. conſi. 26. in princ. Pariſ. 109. in prin. & his quæ inferius latiore folio deducentur.

SVMMARIVM.

1 *Filius, patre inuito, an pacem faciat.*
2 *Euangelio magis quàm patri parendum.*

QVAESTIO X.

1 Sic & iiſdem rationibus filius etiã inuito patre, (quò ad ipſum attinet) de offenſione ſibi facta, pacem

442

cem inire poteſt: & etiam quia, magis Euangelio parendum, (quod iniurias dimitti iubet: & cum omnibus (ſi fieri poteſt) pacem habuerit) quàm parentibus; Matth. 5. Roma. 12.

SVMMARIVM.

1 *Filio qui ab hæreditate ſe abſtinuit; an pacis faciendæ ius competat; uel extraneo hæredi.*
2 *Filius habet ius agnationis inſeparabile.*
3 *Iniuriȩ proſequutio, hæreditario iure non cõpetit.*
4 *Accuſãdi ius, ad proximiorẽ ſanguinis pertinet.*
5 *Hæres uerbum, an de uniuerſali ſucceſſore accipiatur.*
6 *Hæredis appellatio, in materia differenti, an pro filio capiatur.*
7 *Scandalis obuiam eundum.*

QVAESTIO XI.

QVID autem ſi municipali lege caueatur, ꝙ homicidȩ ad patriam restitui non poſſint; niſi prius ab hȩredibus occiſorum pacem habuerint: prout
1 communiter in Italia obſeruatur: An filio qui ab hæreditate ſe abſtinuit; uel potius extraneo hæredi faciundæ pacis ius competat? hanc.q. in arenam poſuit Bart. in l. ſi filius

qui patri.num.8.ff.de vulg.& pup.quem ſequuti ſunt Bal.Imo. Commẽ. Alex. Iaſ. qui de cõmuni teſtatur,nu.21.Crot. Rui. uulg. §.Cato:primus.nu.150.ſecundus.102.Rimi nal.l.qui ſe patris.nu.82.C.un.lib.Boer. deciſ.121.& Dec.c.in præſentia.nu.63. de proba. tenentes ius illud ad filium pertinere:ea potiſſimum ratione,quia ex ſubiecta materia ſtatutum de hęrede ſanguinis, non bono
2 rum interpretatur.nam licet filius non ſit hęres in effectu, habet tñ uis agnationis inſeparabile, & ius vindictæ. vt dicebat Bal. ſupra in calce legis,ipſiq; propenſior eſt dolor.l.ij. §.fi.ff.de adult.c.non ęſtimamus. 13. quęſ.2. qui paterni corporis eſt portio. l. cũ ſcimus. §.fi.C.de agri.& cenſ. li. xj. & vna caro cum patre. §. hac authoritate. 35. diſtin. Suadet
3 etiam quia iniuriæ perſecutio hęreditario iure non competit.teſte Bar.in l.damni.§.ſabi
4 ni.ff.de dam. infec. & proximior ſanguinis in accuſandi munere, aliis eſt præferendus. l.ſi vero.§.hæc actio.ff.de his qui deiecer. vel effu. cum his quæ fuſius tradit Pet.a Plaz. li. j. epit. delic. c.45.nu.3.

Contrarium docuit Nel.d.trac. de ban. iij.par.ij. tempo.q.35. licet caſum dubium fateatur: ex communi interpretatione, quòd
5 verbum hæres de vniuerſali ſucceſſore intelligatur.

ligatur. l.ſciendum. de verb. ſig. & eiuſdem ſententiæ fuiſſe aſſerit Bald. l. ij. C. de liber. & eorum liber. qui de hoc nullum verbum; immò contrarium ſentit. num. 3. dum dicit, quòd pacem facere, hæreditario iure non cõ
6 petit. & in. l. ſeq. quòd in materia differenti nomen hæredis pro filio ponitur: allegat ẽt Barto. ſibi contrarium in §. Cato. ſed pro eo, nec quidẽ ſyllabam dicit. Verum eſt Areti num, & Alc. d. l. ſi filius. aduerſus Bart. & cõmunem ſenſiſſe, niſi ſimpliciter de pace habenda, lex loquatur, reſeruata tantũ filiis iniuriarum actione. Sed non id propter a prio re ſententia recedendum puto; quidquid di xerit Alcia. præceptor meus, (cuius opinionum, obſeruantiſſimus eſſe ſoleo) qui ſciam ea potiſſimus ſtatuentes ratione motos, ut quieti publicæ, & priuatæ conſulerent, ne dũ homicidæ ad patriam proximioribus non
7 pacatis reſtituerentur; ſcandali præberetur occaſio: aduerſus. l. æquiſſimum. ff. de uſuf. cum uulg. & hanc rationem vidi poſtea etiã Iaſ. perpendiſſe, in l. cum filioſa. nume. 100. de lega. primo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium pro filio monacho, an pacem faciat.*
2 *Monaſterium habetur loco filij.*
3 *Monachis uindicandi ius non competit.*

QVAESTIO XII.

SED ſi unicus filius ſit hęres, isq; ca pacem religionem ingrediatur; iuxta auth. ingreſſi. C. de ſacroſan.
1 eccle. numquid a monaſterio pacem habere ſufficiat? & ceſſantibus filijs, alijsque cohæredibus, ſatis eſſe putarim, quum monaſte-
2 rium ſit loco filij, uerusque hæres. Fel. Deci. & Moderniores. c. in præſentia. de proba. & ſtatuti uerba de hærede loquentia: ex eorum proprietate hoc ſonent: quam facere qui mo naſterio præſunt, detrectare non debent: a
3 quibus pax, alijs quotidie prædicanda eſt: & quibus uindicandi ius non competit. gloſ. c. fraternitas. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Abbas an de homicidio in monachum pacem faciat; uel filius.*

Iniuria

2 *Iniuria defuncto facta, extraneum hæredem non reſpicit.*

3 *Clericorum arma, lacrymæ & orationes.*

QVAESTIO XIII.

MAGIS dubia eſt inter maiores noſtros altercatio, an monacho occiſo, qui filium legitimum ante monachatum ſuſceperat; ius faciundæ pacis ad Abbatem, uel filium pertineat: quam nouiſſimè diſcutit Iul. Clar. lib. 5. ſenten. §. fi. q. 68. uerſ. ulterius quæro, nu. 25. dicens pro filio. Fede. de Sen. conſuluiſſe; conſ. 174. & Boe. de communi teſtari; deciſ. 121. quibus etiam Pet. a Plaz. epit. lib. 1. c. 42. nu. 16. multa congerens, adſtipulatur. Sed Fed. loquitur in pœna quæ a ſtatuto hæredibus occiſi applicabatur. ſicut etiam & Boe. & Plaza.

Pro monaſterio autem allegat Alcia. l. iiij. §. Cato. nu. 175. ff. de uerb. obl. quo cum ipſe, etiam tranſire uidetur; ſi occaſione monaſterij, & non eius perſonę, offenſio facta proponatur. quod & prius perpendiſſe uidetur Boe. ſ. nu. 9. uer. quid dicendum.

Ego autem ſic diſtinguendum putarem; ꝙ ſi de pœna hæredibus occiſi applicãda tractetur; monaſterium capax admittatur: pro-

ut

ut & Fed.in terminis diſputando, concludit conſi. 35. aduerſus ea,quæ poſtea. d. conſil. 174.reſpondiſſe conſtat.

Si uerò de pace ab hæredibus obtinenda; monaſterium à patre,uel filio occiſi excludatur; ſiue occaſione monaſterij, ſiue aliter monachus fuerit interéptus: quia iniuria defun
2 cto facta, extraneum hæredem non reſpicit. l.j.ff.de iniu.ut fuſius docuere Feli.& Paris c.in præſentia.de proba.& Plaza.d.c.42.nu. 18. alias municipali legi ſatisfactum non foret: quę ut inimicitiæ exinguantur,pacem re
3 quirit; ſi a monaſterio (cuius arma lacrymę & orationes eſſe debent).c.conuenior.23.q. 8.pax exquireretur: patrę uel filij s,qui in ſęculo remanſerunt,penitus neglectis. ut ſupra,me pluries repetijſſe, memini.

SVMMARIVM.

1 *Maſculo & fœmina hæredibus, an ſatis ſit pacem habere a maſculo.*
2 *Fœmina, an uindicandi ius habeat.*
3 *Vindicta extraiudicialis, non iudicialis a ſtatuto perpenditur.*
4 *Fœminæ ad uindictam pronæ.*
5 *Fœminarum ſcientia in ueneficijs præualet.*
6 *Fœminæ uiris inſidioſiores.*

QVAE-

QVAESTIO XIIII.

1 QVID autem ſi maſculus, & fœmina hæredes reperiantur; An a maſculo tãtum pacem habere ſufficiat: Bal, l.cum inter ueteres. C.de fidei cõ.lib. & in l.Titia, prima. §.Lucius. 2. de leg. 2. & rectè perpenſus in c.j.§. & quia. nu. 14. qui feu.da.poſ.licet in contrariũ allegari ſoleat; concludit, ſat eſſe, ꝙ maſculus pacem faciat; ac ſi ius uindicandi in fœmina non con-
2 ſideraretur: quod & probare uidetur Ange. l.pro hærede.§.fin. ff.de acquir. hæred.Pa. l. iiij.§. Cato.nu. 9. de uerbo.obliga.tranſeundo cum Angel.ibi & gloſſ. d. §.& quia. Barba.in addi.ad Bal.d.§.& quia.Iaſ.l. cum filio fam.nu.100.de leg.ij.Dec.c.in præſentia.nu. 63. de probat. cum his quæ congerit Tiraq. 1.l.connubi.nu. 58.

In diuerſam ſententiam allegatur Ange.l. unica.C. de his qui ſe deferunt, lib. 10. qui de hoc nullum uerbum: item & Felin. c.cum oporteat.de accu. qui tamen non figit pedes; & inter utranque uolat: Roma. & Alexand. in d.§.fin.& d.§.Cato, & poſt eos Aret. Barba. Alciat.nume. 199. Boer.deciſio. 131. Anto.Gomes.c.3. delic. nume. 65. Pet. a Plaz. epit.

epit.delic.c.46. num.11. reprobantes glo.in d.§.& quia:tamquam ius uindicandi ita fœminabus, ſicut & maſculis competat.l.ſororem.C.de his qui.ut indi.& Boſ.in pra.tit.de pa.num. 8.

Ego in hoc opinionum anfractu, mihi ipſi non ſatisfacio, niſi cum hac diſtinctione, quòd aut fœmina, hæres cum maſculo, inſtituta, eſt filia; uel aliter conſanguinea, occiſi; & tunc etiam ab ipſa, pax neceſſariò requiratur: tũ quia ut ſ. aliàs dixi, uerborum uis ita
3 ſuadet; tum etiam quia ſtatuentes ueroſimiliter, potius ad uindictam extraiudicialem, quàm iudicialem reſpexerunt: ut perpendit Iaſ.d.l.cum filioſa. quam licet proprijs manibus, fœminę facere non ſoleant; non eſt tamen, ꝙ homicidam patris, uel fratris ad patriam reſtitutum uidentes; ſanguinis ardore, atq; ira percitæ, alios conſanguineos maſcu
4 los ad uindicandum excitare uel pecunia, uindictam fieri, mandari non queant: ſuaptè enim natura, mulieres uindictam appetunt: teſte Iuuenale ſaty.16.ibi. Vindicta; Nemo magis gaudet quàm fœmina. & quod ferro aſſequi nequeunt; ueneno perficiunt: ſcribit namque Plin.natura.hiſto.lib.25.c.2.fœ
5 minarum ſcientia in ueneficijs præualere. &
6 Ariſtote. lib. 9. animalium, fœminas, uiris inſidio-

446

inſidiores eſſe.

Aut fœmina hæres inſtituta; non eſt conſanguinea; & ſat eſſe, a ſolo maſculo pacem requiri: & in hanc ſententiam ſum pronior, quia Bal. Iaſ. Dec. ſ. ſimpliciter in fœmina loquuntur; nulla conſanguinitatis mentione habita: licet ex ratione quam allegant, q̄ ius uindicandi fœminabus non competat, ſanguinis iura, non perpendant: quæ quidem hac in ſpecie principalius attendi debent. quod & ſenſiſſe uidetur Io. Camp. tracta. de do. q. 49. nu. 2.

SVMMARIVM.

1 *Vxoris hæredis, pax, an exigatur.*

2 *Vxor una caro cum marito.*

QVAESTIO XV.

1 ET idem in uxore hærede, ut ſupra a marito, homicidæ miniſterio, ſeparata; quo cùm a Deo coniuncta fuerat, & quæ in proprium corpus offenſa

2 uidetur; ex quo erat una caro cum marito, & propter magnum amorem quo ad inuicem afficiuntur. l. j. §. fi. C. de adul. c. gaudemus. §. quia uerò. de diuor. Geneſ. 2. & iux. illud Pro

pertij

„ pertij lib. 4. Omnis amor magnus, ſed apertè in coniuge maior.

SVMMARIVM.

1 *Spurij an ceſſantibus filijs legitimis, & naturalibus, ac hæredibus; pacem faciant.*

2 *Spurij a iure ciuili incogniti; ita ut coniunctorum appellatione non contineantur, nec familiæ appellatione.*

3 *Spurij in cautione pro ſe & filijs, non comprehenduntur.*

4 *Spurij ſtatuto de compromiſsis, inter coniunctos, non alligantur.*

5 *Spurijs de matricidio ius accuſandi competit.*

QVAESTIO XVIII.

1 INDE & quæri poteſt, an ceſſantibus filijs legitimis & naturalibus, uel hæredibus, ut ſupra, ſpurij ad pacē faciendam, alijs cognatis præferātur. &
2 quia a iure ciuili ſunt incogniti, ita ut nec cō iunctorum appellatione comprehendantur. Bald. l. id quod pauperibus. C. de epiſco. & cle. nec de familia, uel agnatione dicuntur: Bar. l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de uerb. ſig. facilè eſt pro negatiua reſpondere; prout & Iodo.

Iodo.Brugen.in Enchir.rerum crimi.c.146.
3 nu.12. ſuadet quia qui pro ſe & filijs de non offendendo cauere tenetur, pro ſpurijs non obligatur. Dy. Bal.l.cum pater. §. nolo. ff. de leg.ij. Alex.l.ex facto.§. ſi quis rogatus.num.
4 48.ff.ad Trebel.& qui cum coniunctis compromittere cogitur, quoad ſpurios tutus erit: Alex.conſi.60.in 6. quidquid in naturali bus reſpondiderit Fulgo. conſi.109. de quibus omnibus infra. q. 84.

Contrarium autem receptius eſſe aſſeuerant Pet.Bellus de re mili.fol.139.nu. 64. & Iul.Cla.li.ſententiarum.§.fi.q.58.uerſi.ſcias autem. Sed hoc, matre occiſa tantum admittendum putarem; quia pro matricidio ob certitudinem, ipſis accuſandi ius cōpetit. l. ſi ſpurius.l.hac parte.ff.un.cogna. Bal.l.quiſquis. C. ad l. Iul.maie.Imol.Alex.d.l.ex pacto: dummodo legitimi filij non extent; & ex damnato coitu non procedant. teſte Pet. a Plaz.epit.delic.c.41.nu. 29.

SVMMARIVM.

1 *Spurij pater, an de ipſius morte paciſcatur.*

C QVAE-

QVAESTIO XVII.

1 SIcvt è conuersò eadem ratione pater de morte ſpurij pacem facere non poteſt: quam his caſibus, ſolus princeps condonabit. Iodo. ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Tutor uel pupillus cum eius authoritate, an pacem ineant.*
2 *Pupillus doli capax, ſine tutore an pacem faciat.*
3 *Curator patris furioſi, an ad faciendam pacem admittatur.*
4 *Iniuriam multam relinquere, an dedecus ſit; perſonarum qualitate penſandum.*

QVAESTIO XVIII.

1 SVccessive dubitatur, An tutor, uel pupillus cum tutoris authoritate, de morte patris; pacis fœdus inire poſsint; Guiliel. in Spec. tit. de homi. §. 1. nu. 6. ſatis confuſè, eam probare uidetur ſententiam, ꝙ pupillus, cum tutoris authoritate poſsit: & poſt eum Bald. l. iuſiurandi. ff. de iureiu. & in l. j. C. de in inte. reſti. mi. nu. 4. quem

448

quem ſequitur ibi addens Barba. Ab. conſi. 108. in ij. qui reſpondit ualere pacem à ſolo pupillo doli capace cum iuramento; uirtute auth. ſacram. pub. cui adſtipulatur & Iaſ. l. pactum curatoris, nu. 5. ſaltem tutoris authoritate intercedente: & cum his etiam in tutore ſimpliciter, tranſit Boſ. trac. crimi. titu. de pac. nume. 14.

3 Et etiam in curatore furioſi patris, pro filio reſpondit Alci. conſi. 42. lib. 5.

Sed Bal. poſt Iaco. Butri. d. l. pactum in tutore loquendo, contrarium ſentit: niſi pupillo pacem facere expediat: puta quia inimicus ſit potēs, poſſitq; ueroſimiliter ei, in perſona uel bonis, nouam noxiam ſuperaddere: non autem cum attenta pupilli qualitate, dedecus foret iniuriam inultam remittere. l. miles. §. ſocer. ff. de adult. quem ſequuti ſunt Pa. Albe. Alex, Iaſ. Sal. nu. 3. & Dec. nu. 7. Cur. Iu. nu. 17. Ancha. c. qui ad agendum. de procu. in 6. Pet. a plaz. epit. delic. c. 45. nu. 8. & hoc receptius eſſe, aſſerit Alex. d. l. pactum; Alci. d. conſi. 42. fatetur tutorem eo caſu remittere non debere, ſed factam remiſſionem ualere.

Sed cum Bald. & ſequacibus etiam ipſe tranſeo: tum reſpectu pœnæ conuentionalis, quam pupillus in ſtipulatione ex com-

muni ſtylo promittit;& quàm Bald.& Saly. in d.l.pactum.& Bald.d. l. iuſiurandi.plurimum perpendunt; & legalis, quæ grauior eſt,ut dixi infra.q. 51. & etiam non ſtipulata appoſita cenſetur: Tum etiam quia eiuſmodi pacis contractus, longè maioris ſunt penſi,quàm fundi alienatio: in qua, ne minor decipiatur; lex tam prouidè ſe geſſit; quippè ꝙ pacem faciens, animam in feris, corpus pœnæ, bona fiſco, & honorem infamiæ,in contrauentionis euentum deuincat: Nec pacem petenti, graue uideatur, pupilli pubertatem expectare; qui in parentis nece, tam præceps fuit;& pupilli ætati ac damno non pepercit:quidquid ſatis confusè ſenſerint,Nel.de banni.3.par.2.tempo. q. 32.& Iul.Cla.in pra.§.fi.q.58.nu.27.

SVMMARIVM.

1 *Pax an ab omnibus, uel maiore parte hæredum, habenda ſit.*

2 *Maior pars quæ dicatur.*

3 *L. quod maior. ff. ad municip. in iuribus ſingulorum non procedit.*

QVAE-

QVAESTIO XIX.

1 SIc & ſe offert uulgaris illa quæſtio: An ab omnibus, uel maiore hæredum parte, pacem habere ſufficiat; in qua poſt Osber. Oldra. & Cy. tandem Bar. in §. Cato. nu. 33. uoluit ſatis eſſe; quòd a maiori parte haberetur: fauore pacis. l. quod maior. ff. ad municip. quem decla
2 rando etiam quomodo maior pars intelligatur, ſequitur Caſtrẽ. l. ij. nu. 6. C. de libe. & eorum liberi. Cro. nu. 151. Buttigel. 175. Bolo. 198. d. §. Cato. Pet. a plaz. li. 1. epi. deli. c. 46. nu. 6. & 7. qui dicit contrariam ſenten. iuri conſonam, ſed rigidam; Emanu. Soarez, theſau. recep. ſent. nu. 103. Alc. conſ. 134. li. 5. dicens opin. Barto. magis communem & æquiorem. Sed ea crebrior eſt ſententia, ꝙ ab omnibus requiratur: quia in iuribus ſin
3 gulorum. l. quod maior locum non habet: quæ in caſibus ſpecialibus tantùm procedit: vt poſt Bald. Raph. Rom. & alios probant. Fel. c. cum omnes. num. 27. de conſtit. qui de communi teſtatur; Nel. tract. de banni. iij. par. ij. temp. num. 39. Iaſ. d. §. Cato. nu. 57. qui refert hac in ſpecie quinque opiniones, quas operæ non eſt precium transla-

tare. Ripa. nu. 103. Soc. Iu. nu. 273. & nouiſſime Alci. nu. xj. in trac. ſtipul. & in lectu. 172. & in l. in uſu, dicẽs hanc receptiorem, de verbo. ſigni. Dida. lib. 1. reſol. c. 13. Menchiac. controuer. uſu. frequen. c. 13. nu. 39. Iu. Cla. in praxi. §. fin. q. 58. num. 34. verſi. frequenter.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de pace ab hærede obtinenda; etiam de hæredibus intelligitur.*

2 *Indeterminata loquutio plurali ſignificationi æquipollet.*

QVAESTIO XX.

1 IDEMQVE ſi in ſingulari numero ſtatutum de hærede loquatur, ut tradunt allegati doctores, & maxi-
2 mè Iaſ. & Alcia. ſ. quia indeterminata pronunciatio, plurali ſignificationi æquipollet. l. ſi pluribus. ff. de leg. ij. eſtque hæc opinio uerior; & quæ ſtatuti menti inſeruit: videlicet ut ſcandali occaſio auferatur; quæ hæredum parte tantum aſſentiente, potius creſceret: quidquid dixerit Bald. l. ij. nume. 2. C. de liber. & eorum lib. & l. j. ff. de pact. & poſt

terga

terga tot ſapientum Iodo. Brug. in Enchir. crimi. tit. de pa. num. xj.

SVMMARIVM.

1. *Vulnerati letaliter pax, an proſit.*
2. *Morti proximi faciles in dimittendo.*
3. *Iniuriæ dimittendæ, ut & nobis a Deo peccata dimittantur.*

QVAESTIO XXI.

1 SED an ſatis ſit, pacem a mortifere uulnerato obtinuiſſe: Bar. l. damni. §. Sabini. nu. 2. ff. de dam. infec. Concludere uidetur, q; ſi ſtatutum ſimpliciter de pace habenda loquatur; ſufficiat: ſi uerò de pace ab hæredibus conſequēda, ſecus.

Bal. l. ij. nu. 3. C. de lib. & eorum lib. etiam relata Bar. opinione, in diuerſam iuit ſententiam: uidelicet, q; etiam ſtatuto de hærede loquente, pax a defuncto proſit: quem tandem ſequitur ibi Caſtren. num. 7. & Nel. tract. de banni. 3. par. 2. temp. q. 41.

Sed a Bar. ſententia, ego temerè non recederem: quæ ſtatuti uerbis magis congruit; de hæredibus comminiſcētis: & quam communem dicit Roma. d. §. Sabini. & Cro. rep.

§.Cato.in l.iiij.num.161.de uerb.obli.& con ſuetudine obſeruati. Alcia. d. conſil.134.& etiam menti legis inſeruit;quæ (ut toties repetij) in hac materia de pace habenda, pro cancellatione banni, & reſtitutione ad patriam,ad pacandos hæredum,& conſanguineorum animos; & ſcandala tollenda, lata
2 eſt: ultra quòd, ſciunt omnes, quàm facilè
3 morti proximi, ut & ipſis a Domino dimittatur,alijs dimittant.iuxta præceptum Chriſti, Matth.6.quod & perpendunt Bar.& Alcia. ſupra.

Accedit,quia ſtatuta eiuſmodi, pœnam, ſeu pœnæ cancellationem propter pacem remittentia;ius commune offendunt;glo.in c. ad apoſtolicæ.de re iudi.in 6.Bal.l. diuus.ff. ad Sylla. & ideo temerè ſuos extra limites, non extendenda.l. quidquid aſtringendæ.de uerbo.obliga.

SVMMARIVM.

1 *Vulnerati pax pro uulnere, an ſatis ſit ſi mors ſubſequatur.*

QVAESTIO XXII.

1 EX qua, & altera emanat quæſtio, An in caſu quo a uulnerato pax ſufficiat; pax de uulnere proſit, ſi mors

mors fuerit ſubſequuta; & ea tandem crebrior uidetur ſententia, quod non; niſi & de uulnere, & de his quæ ex uulnere ſequi poſſent, dictum fuerit: ut ſequendo Guiliel. de Suza. probant Bartol. Albe. Caſtr. Imol. d. l. damni. §. Sabini. & Nel. ſupra. quæſt. 40. uel modo aliquo deprehendi poſſit, quod paciſcentes etiam mortis caſum præcogitauerint. l. j. §. ſi conuenerit. ff. depo. prout ſi uulnus eſſet letale, uerosimiliterq; de morte ſuſpicaretur: ex ratione tex. in d. §. Sabini: ut fuſius probat & congerit Pet. a Plaz. epit. delic. lib. 1. c. 12. col. fi. & Anto. de Padil. in l. tranſigere. nu. 27. C. de tranſac.

SVMMARIVM.

1 *Filio occiſo, an pax a patre ſufficiat.*
2 *Fratres, an cum patre ad pacem concurrant.*
3 *Fratres, an filijs ſint prædiligendi.*
4 *Pater una, & eadem perſona, cum filio.*
5 *Exempla magni amoris parentum in filios.*

QVAESTIO XXIII.

1 AN autẽ filio occiſo, pax a patre habita, etiam quòd non ſit hęres, ſufficiat; Nel. de banni. iij. par. ij. tempo. q. 47. quòd ſic; obiter tamen, & nulla

ratione

ratione uel authoritate reddita tranſeundo: quod & reſpondit Alci.conſi.105. Tom. 2. lib.5.ſi tamen ſit hæres; tanquam a proximiore hærede:allegat Iac.Bal.Sali.l.pactum curatoris.C. de pac. ſed hoc facilè admitti non poſſet ſtatuto pacem ab hæredibus re-
2 quirente; ſi hæredes puta fratres (iuxta terminos auth. defuncto.C.ad Tertul.)ſupereſſent: ad quos & ſanguinis & hæreditario iure extraiudicialis,& iudicialis uindicta, per
3 tinet: fratres.n. tanquam eodem ſanguine geniti, & prius cogniti quàm filii, etiam filiis in amore præponendi, ſi Valerio Maximo credamus,de piet. uerſus fratres, lib. 5. c.5.quod ſaltem admittendum eſt,ut fateamur etiam a fratribus ſi cum patre hæredes ſint, pacem requiri,& etiam ratione ſcandali uitandi; de quo s.q.20. ita ut a fratribus hæredibus,& a patre etiam quòd ab hæreditate abſtinuiſſet, pax requiratur: tanquam
4 hærede ſanguinis;&,qui cum filio vna,& eadẽ erat caro, & perſona.l.iſti quidẽ.ff.quod met. cau. ſcimus.n.parentes filiorum mortem, adeo quandoq; egrè tuliſſe, ut etiã ſibi
5 ipſis mortem conſciuerint: ut de Gordiano Imperatore primo eius nominis,tradit Iul. Capitoli.qui audita filii morte; laqueo ſe ſuſpẽdit: & de eo qui Caroli.II.tempore,ut filium

lium a morte liberaret; ſed id crimen, falsò perpetraſſe confeſſus eſt: de quo Iſer. cap. 1. §. publici. de pace tenen.

SVMMARIVM.

1 *Muliere occiſa, patre, marito, & filijs exiſtentibus, a quo pax exquiratur.*

2 *Pater pro filijs minoribus, uel abſentibus, an pacem faciat.*

QVAESTIO XXIIII.

1 QVID autem muliere occiſa, patre, marito, & filiis exiſtentibus, an in terminis ſtatuti de quo ſupra; ſatis ſit ab uno tantũ pacem obtinere. Catal. trac. de ſindica. q. 128. dicit pacem prodeſſe, a quocunque eorum habeatur in patre & marito loquendo: nec quidquam allegat ex quo ita eſſe, perſuaderi poſſim; Vnde putarim ego pacem ab omnibus copulatiuè requiri propter unitatem perſonarum, & maximam offenſam, quæ patri, & marito, filiis irrogatur: & ex ratione ſtatuti s. toties repetita. q. 20. & 21. declarando quòd pater pro filiis minoribus, uel abſentibus paciſci 2 poſſit, prout fuſius 8. q. dictum fuit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vxor ſi a marito occidatur, an pater, filij, uel fratres pacem ineant.*

2 *Reuerentia præſumitur in filio uerſus patrem.*

QVAESTIO XXV.

1 Demqve dicendum ſi a marito uxor occidatur; ſtante patre, filijs, uel fratribus; ut pater pro ſe & filijs ipſius, poſſit eo modo, quo ſupra proximè dictum fuit, pacem facere: communes autem filij; minores, ſine iudicis decreto, mini-
2 mè; propter reuerentiam quam patris filios lex habuiſſe præſumit. l. j. §. quæ onerandę. ff. qua. re. ac. nõ datur. ex qua, pax potius extorta uidetur; quàm ꝙ ſponte proceſſerit: quod & ſentit Boſ. aliter tamen concludendo, tracta. crimi. tit. de pa. nu. 21.

SVMMARIVM.

1 *Blaſfemanti, an proſit pax a parocho habita; ſi pœna propter pacem minuatur.*

2 *Pœnæ temporalis, & pœnitentiæ effectus, ad diuerſa tendunt.*

Blaſfe-

3 *Blaſfemo, iure authēticorū, pœna mortis īponitur.*
4 *Blaſfemus Dux, iuſſu Dei, ab exercitu lapidatus.*
5 *Blaſfemus, quia in Deum peccat; propitiatorem habet neminem.*

QVAESTIO XXVI.

SVCCESSIVE (pacis effectus proſequendo) quæri poteſt, an municipali lege pœnam, ſeu pœnæ partē, propter pacem remittente, proſit pax Deum blaſfemāti; ita ut peccatum, parocho, uel epiſcopo, cōfitendo, & ab eis abſolutionem obtinendo, tanquam a Deo pacem habuerit; ſta
1 tuti beneficio perfruatur: Bar. conſi. 167. incip. miniſter fratrum de Obſeruantia: pro affirmatiua reſpondit; quem ſequuntur Ancha. & Ana. c. fi. de maledic. Feli. c. de his. nu. 5. de accuſa. Nel. de banni. 3. par. 2. temp. q. 46. Ferra. caut. 25. Dec. conſi. 137. num. 3. & Boſ. tract. crimi. tit. de pa. nu. 28.

Ego tamen nunquam adduci potui, ut crederem, hanc ſententiam, quam magis communiter DD. ſequuntur, iure optimo ſubſiſtere: prout nec etiam in cotidiana praxi,
2 obſeruari uidi: quia effectus pœnæ temporalis, & pœnitentiæ, tendunt ad diuerſa: & unus cum altero non confunditur. glo. d. c. de

de his, de accuſ. nec probari uideo ꝙ abſolutio in pœnitentiali foro facta; per omnia eundem effectum operetur, quem facta in iudiciali: & reperij poſtea Bal. l. iuſiurandi. ff. de iureiur. & in l. accuſationem. C. de his qui accu. non poſ. nu. 6. & Catald. de ſind. nu. 131. a Bar. diſſentientes; licet obiter pertranſeāt: Crediderim igitur, uerius concludi poſſe, ſtatuti uerba caſum hunc non comprehendere: & blasfemantes, ſtatuti beneficio non gaudere: quod & ſentit Flor. l. ij. C. de reb. cred. & in odium blasfemantium facilè admittendum: in quos nedum ſtatuta omnia

3 animaduertunt; ſed ius ciuile, etiam pœna mortis: auth. ut non luxu. contra natu. lex canonum. c. 2. de maledi. & diuina: ut habetur

4 Num. c. 4. & Leuit. c. 24. ubi Dux blasfemus iuſſu Dei extra caſtra ab uniuerſo exercitu fuit lapidatus: & ut habetur 1. Reg. 1 Si peccauerit uir in uirum, placari ei poteſt Deus:

5 Si autem in Dominum, quis orabit pro eo? de quo pleno cornu Boer. deciſ. 301. & Iodo. Brug. in Enchir. crim. §. grauiſſimum.

SVMMARIVM.

1 *Delicti præſumptio, an ex pace uel tranſactione inſurgat.*

Tranſi-

454

2 *Tranſigens ſuper crimine, an pro confeſſo habeatur.*

3 *Tranſactio non fit niſi aliquo dato, uel promiſſo.*

4 *Inſtrumentum concordiæ producens; delictum fateri uidetur.*

5 *Cautelæ ad faciendum pacem, ne delictum arguatur.*

6 *Concordia quòd gratis fiat, uel non, an differat.*

7 *Tranſigens in caſibus permiſsis, an crimen fateri uideatur.*

8 *Iudicium ſemiplenum quid ſit.*

QVAESTIO XXVII.

1 SVBSEQVITVR & alia quotidiana quæſtio; an ex pace uel tranſactione ſuper crimine; inſurgat delicti probatio, uel ſaltem indicium ad torturam ſufficiens; quæ (quidquid dicant DD.) penes
2 me adhuc non eſt ſatis digeſta. Nam Bart. in l. tranſigere. C. de tranſac. ſimpliciter dicit, tranſigentem ſuper crimine, pro confeſſo haberi: quem & ibi ſequitur Bald. ſi interuenit
3 pecunia: quod idem eſt dicere, quod Bartol. quia tranſactio non fit, niſi aliquo dato: ut notatur d. l. tranſigere. nec longè abeſt Sali. nu. 25. dicens, ſecus eſſe in pacto gratuito: & Iaſ. num. 20. in tranſigente, ſuper delictis, in

quibus

quibus non eſt licita tranſactio; ita ut damnari poſſit; ſecus in aliis: ut Alex. ibi; ex quò lege permittente tranſegit: Bal. l. furti. §. pa-
4 ctus. ff. de infa. dicens quòd producēs inſtrumentum cōcordiæ, uidetur fateri delictum; & habetur pro confeſſo, ſi interuenerit pecunia; ſecus ſi gratis: quem & ſequitur Ca tald. de ſindi. nu. 126.

Idem Bald. c. 1. §. iniuria. num. 15. de pace iur. fir. diſſentire uidetur; loquens de epiſcopo, qui confeſſus eſt promiſiſſe centum Petro; ut eum de morte patris, non accuſaret; quòd ea tranſactio, cum fama uel alio indicio, ad tort. indicium non faciat: quia (dicit ipſe) potuit id feciſſe animo redimendæ uexationis.

Sic & Bru. trac. de indi. iij. q. j. par. vide-
5 tur ſequi Bal. d. §. pactus; dans aliquas cautelas, faciendi pacem ne noceat, quas Iaſ. quoque tradidit. d. l. tranſigere. Carer. in praxi. l. obſeruare. nu. 125. alios referendo, conclu-
6 dit quòd ſi gratis fiat concordia, non faciat indicium ſi recepta pecunia faciat.
7 Blan. repet. l. fi. ff. de quæſt. nu. 306. ꝙ tranſigens in caſibus a lege permiſſis; non uideatur fateri crimen; nec ex eo indicium ad tortu. inſurgat: in caſibus autem uetitis, tacita oriatur confeſſio: cum quo tranſire uide-

tur

tur Iul. Cla. lib. 5. ſenten. §. fi. ver. pax. num. 27. qui de communi teſtantur. Sic & Nouel. trac. ad defen. nu. 120. tranſire uidetur cum Bal. d. §. pactus. & Boſ. in praxi. titu. de pace. nu. 23. cum Bal. d. §. iniuria. & pleriq; alii, quos prudens, omitto. Ex quorum dictis, ea crebrior elicitur ſententia; quòd nũquam aliquod oriatur indicium, uel probatio, niſi cum in caſibus vetitis, pecunia interueniente, fit tranſactio: cum quibus & ipſe tranſeo in primo quæſtionis capite; ut tranſigens in caſibus illicitis, pro confeſſo habeatur: ut communi uoto adnotant gloſ. & ſcribentes omnes. d. l. tranſigere. Sed quòd in caſibus permisſis, ſiue ſimus in tranſactione, ſiue pace; indicium ad tort. non oriatur; facilè diſſentio: quia licet permittatur tranſactio in criminibus, in quibus ingeritur pœna ſanguinis: prout in terminis. d. l. tranſigere; vt uitentur pœnæ d. legis; negare tamen nõ poteſt, quin tranſigentis, uel paciſcentis opinio apud probos uiros, & iuſtitię miniſtros, grauetur: & quin ea concordia, indicet aduerſus eum, ita ut ęquuleo ſupponi posſit; ne fruſtrà facta uideatur: ſemiplenum. n. indicium, nil aliud eſt, quàm præſumptio boni uiri animum mouens, ad aliquid credendum: l. cum probatio. C. de proba. Bal. rub.

C. eo. & minus quàm ſemiplena probatio. Bar.l.ij.ff.de excu. tut.

Concludo igitur tranſactionem in uetitis caſibus, & pacem, ſuper certo delicto factam; ad condemnationem ſufficere: in licitis uerò, & in generali pace, in qua ad ſpecies non ſit deuentum; indicium ad torturam ſufficiens facere: quod ultimum ſi pacem præcedat diffamatio, magis probarem: quod & ſenſiſſe uidetur, illotis tamen manibus tranſeundo, Iod.Brug.in Enchiri.tit. de pa.nu.9 & pluries in facto ſeruatum uidi.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia interueniente, an pax ualeat.*
2 *Dimittite, & dimittetur uobis.*
3 *Sanguinem proprium uendere, turpe eſt.*

QVAESTIO XXVIII.

1 DVBITATVM etiam quandoq; fuit; an pax, pecunia interueniente facta; ualeat: & Bar.l.atletas.§.fin.& l.furti.§.pactus.ff.de infam.ſcribit, non licere pro pace pecuniam dare, ante condemnationem; poſtea uerò fortè ſic. Bal.l.fi.ff.de cõdi. ob turp. cau. dicit, licere pecuniam reci-

pere

pere, pro emendatione contumeliæ; ſed non pro remiſſione rancoris: ut eius uerbis utar: Pau. de Caſt. d. §. pactus, ſentire uidetur, eiuſmodi pacem, quoad minuendam ſtatuti pœnam prodeſſe. Putarim ego in his uerborum ambagibus; ſic fore diſtinguendum; ꝙ Aut quærimus an liceat dare pecuniam ante condemnationem; & non licere, reſpectu pœnæ & præſumptionis aduerſus ipſum inſurgentis, ꝙ delictum commiſerit; de quo in præcedenti quæſtione: Aut, an liceat pecuniam recipere, reſpectu actionis iniuriarũ, & damnorum & intereſſe, & contumeliæ remittendorum; iuxta dictum Bal. ſupra. & ſimiliter licere in caſibus quibus pactio ſeu tranſactio permittitur; Aut, reſpectu rancoris & paſſionis animi, & non licere; neque in foro poli; quia dicitur in Euangelio Matth.
2 6. dimittite, & dimittetur uobis: quæ remiſſio gratis & amore Dei, qui gratis quotidie nobis peccata condonat, Roma. 4. neque in
3 foro honoris: uédere enim eius ſanguinem, penes graues, & honorificos uiros, turpe, & dedecoroſum eſt.

Sed nihilominus omnibus hiſce caſibus, reſpectu obſeruantiæ & beneficij ſtatuti, pœnam ob pacem minuentis, ualere: quod tacitè permittere uidetur, in quibuſcunque caſi

bus, etiam alias prohibitis, propter publicam utilitatem, & inimicitias tollendas, pacem fieri.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe & damna, an pace facta, remiſſa cenſeantur.*

2 *Iniuria, duas parat actiones.*

QVAESTIO XXIX.

1 AN autem pace ſimpliciter facta, intereſſe, & damna remiſſa cenſeantur. doctores ſine controuerſia etiam quando dictum fuit, ꝙ remittebatur omnis iniuria, aiunt, nihiloſecius repeti poſſe: ut ex antiquioribus, Guiliel. ad Spec. titu. de accuſato. §. 1. uer. quid ſi uulneratus, nu. 10. Dyn. Bald. l. ſi tibi. §. quædam. ff. de pact. Ioan. An. Abb. c. noſtra. per illum tex. de iniur. & dam. da. & ex recentioribus, Alex. conſi. 168. in 2. Iaſ. l. j. nu. 16. ff. eod. Io. de Ami. conſi. 88. Did. lib. 3. reſol. cap. 10. Plaz. epit. delic. cap. 6. num. 40. Sylu. Aldobran. §. fi. Inſtit. de iniu. & paſſim alij.
2 Nec mirum, quia ex iniuria duæ actiones oriuntur: una ad pœnam, altera ad rem: unde remiſſa una, al

tera

tera uti non prohibemur.l.ſi pro furto.§.furti.ff.de condi.fur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſsiones de non offendēdo, an pace tollātur.*
2 *Conuentioni priori, derogatum non uidetur, niſi expreſsim de hoc caueatur.*
3 *Fideiuſsiones de non offendendo, cum pace compatibiles.*
4 *Nemo ſolus, ſatis ſapit.*

QVAESTIO XXX.

1 DVBITARI etiam quandoque contingit; An pax ſubſequuta, eneruet fideiuſſiones de non offendendo; etiam quoad partem pœnæ, quæ fiſco ſolet applicari, ſi facta ſit Curiæ agentibus non aſſentientibus. Et memini doctorem multi nominis, in auditorio Illuſtriſſimi Vrbini Ducis, me contradicente, ita aſſeueraſſe: allegādo Ange.§.fi.Inſti.de iniur. qui meo iudicio ad rumbum non facit. Vidi poſtmodum ita a Collegio Maceratēſi conſultum fuiſſe: per text. in l. Valerianus. ff. de præto. ſtipul. ubi præſes qui ante triennium caueri iuſſerat, ſi poſtea in longum tempus caueri præceperit,

 a priore

a priore ſtipulatione receſſiſſe uidetur. Sed tot excellentiſſimorum uirorum pace, text. ritè perpenſus, eorum intentionem non probat: quia ꝙ præſes in longius tempus caueri faciat; non eſt actum facere, primo contrarium: nec illi derogare; ſed potius confirmare, & prouiſionem ampliare: & ſic loquitur Dec. quem ipſi allegant conſi. 464. nu. 5.

Putarim igitur, fideiuſſiones non tolli; fiſco cui eſt ius quæſitum, & prætore cuius eſt prouiſio, & cui facta fuit promiſſio, non con

2 ſentientibus: & nimirum quia, priori conuentioni derogatum non uidetur, niſi expreſſim de hoc caueatur. l. fi. C. de noua. Bar. conſi. 72. ex facto: maximè quia pax, & fideiuſ-

3 ſiones de non offendendo, ſunt ad inuicem compactibilia; nec unum repugnat alteri. Inconcuſſa ergo mihi uidetur concluſio, ꝙ nedum pace ſimpliciter inter partes facta; ſed etiam cum expreſſa fideiuſſionum præſtitarum derogatione; agentibus pro curia non aſſentientibus, reſpectu curiæ, non ſubmoueantur. Licet mihi qui in hoc municipem habere neſcio, Pleriplectomenis ſenis ſen-

4 tentia, in milite Plaut. obijci poſſit; nempè ꝙ nemo ſolus ſatis ſapit.

SVM-

458

SVMMARIVM.

1 *Pax pro ſe, filijs, & conſanguineis, an futuros cō prehendat.*

2 *Seruitus ne luminibus officiatur, etiam ad futura lumina porrigitur.*

3 *Carthaginienſes, an fœdus Romanis uiolauerint; ob bellum Saguntinis poſtea in ſocios adſcitis, illatum.*

QVAESTIO XXXI.

1 SVBNECTITVR & alia frequens quęſtio; An pax pro ſe, filijs, conſanguineis, affinibus, & adhærentibus facta; filios, & conſanguineos nondum natos & futuros affines, & adhærentes comprehendat: in qua Ioan. And. in addi. ad Specu. rub. de treu. & pa. tenet pro affirmatiua; loquendo in pace pro ſe & ſubditis, qui poſtea ſe paciſcentibus dediderunt: dicens ita iudicatum fuiſſe: quem ſequutus eſt Caſtren.

2 l. qui ædificium. alias l. ſeruitus. num. 5. ff. de ſeruitu. urba. ex ui illius text. ubi ſeruitus ne luminibus officiatur, etiā ad futura lumina porrigitur & Alex. conſi. 178. num. 14. in 2. Bru. tract. de augum. 5. q. princ. nume. 11. & Ferret. conſi. 167. nu. 14.

Sed tamen idem Alex.in addi.ad Bar.in l. damni,prima.§.ſi is qui ædes.in pen.addi.ff. de dam.infec.refert Io.An. & Pau. ſupra.& remittit nos ad ea quæ Bar.& ipſe poſt eum, dixerunt in l.ſi conuenerit.2.§.ſi nuda.ff. de pigno.act.ubi nihil in terminis, & ſic quæſtionem indiſcuſſam reliquit; ſicut & Iaſ.l.ſi ſtipul.fuerim.§.cum ſtipulamur.num.8.ff.de uerb.obli.qui allegat in contrarium Bald.in c.inquiſitioni. de appel. Sed ritè perpenſus, nu.8. loquitur in adhærentibus,& ſocijs,nō autem in filijs & nepotibus,de quibus uero-ſimiliter cogitari potuit.

Crebrior igitur uidetur Io.An.ſententia; tam in filijs,& cōſanguineis,quàm in ſocijs: quam probat Alci.l.uerbum erit. de uer.ſig. & de communi teſtatur. exemplo eius quod ait Titus Liuius Deca.3.li.1.circa princ.qui
3 in ea controuerſia, An Carthaginiēſes fœderi pro ſe & ſocijs, cum Romanis, Luctatio Coſ.inito; cōtrouenille dici poſſent;quia Saguntinis, quos poſtea Romani in ſocios adſciuerūt;bellum intulere;aduerſus Carthaginienſes reſpondit: & ita in cauſa Senogalliæ. iudicaui: fuitq; meum iudicium,comprobatum: & nimirum quia alias facilè paci fraus fieri poſſet,nouos affines,qui iniuriam inultam non relinquerent, acquirendo.

SVM-

454

SVMMARIVM.

1 *Pax ſimpliciter facta, an adhærentes comprehendat.*
2 *Adhærentes propriè qui dicantur.*
3 *Principi ſi pax fiat, eius Conſiliarijs quoque facta dicitur.*

QVAESTIO XXXII.

1 Sed an pax ſimpliciter facta, ad adhęrentes extendatur; Ang. in l. quę religioſis. ff. de rei uendi. dicit tūc extēdi, quum paciſcens, abſq; adhærentibus ſtare non poteſt: quum & ſequutus eſt Marti. Lauden. tract. de confœde. prin. q. 35.

Cuius ſententiam ſequi non poſſum, ſi dictionem adhærentes propriè capiamus:
2 quæ amicos ſpōte adhærentes, noſtrasve partes fauentes, complectitur; & nō eos qui ſanguinis affinitate, uel obedientia, nobis ſuppetias afferre tenentur. c. ad apoſtolicæ. uerſ. & quia, de ſen. & re iudi. in 6. cum his quæ tradit Ang. §. œconomi. in auth. de alienan. emphy. quidquid dicat Felin. rub. de treu. & pa. nu. 18. allegando Bar. & Bal. in l. j. C. ſi rector prouin. in alijs terminis loquentes.

Illud

3 Illud non diffiteor, ꝙ pax Principi facta; ipſius Conſiliarijs quoq; facta cenſetur: Bal. in Marga. in uer. liberatio: non quia adhærentium appellatione contineantur; ſed ꝙ ſunt de Principis familia: & de illis, ſine quibus Princeps ſtare non poteſt: ut dicebat Ang. s.

SVMMARIVM.

1 *Pax pro ſe & conſanguineis, an eos contineat, qui a materna lineaprocedunt.*

2 *Fœminabus, an uindictæ ius competat.*

3 *Maſculinum in pœnalibus, an fœmininum comprehendat.*

4 *Fœmina non comprehenditur ſtatuto, quòd quis pro furto ſuſpendatur.*

5 *Vindicta extraiudicialis, etiam a coniunctis latere materno, timeri poteſt.*

6 *Maſculinum in materia indifferenti, fœmininum concipit.*

7 *Coniunctorum, proximorum, & propinquorum appellatione, utraque linea, & uterque ſexus continetur.*

QVAESTIO XXXIII.

1 AN autem pax pro ſe & conſanguineis, eos qui a materna lineaprocedunt, contineat: Dec. conſil. 531. nu. 5.

nu. 5. ſubſcribendo ſe conſilio, in materia in
2 duciarum (quas treugam appellāt) ſentit pro negatiua; ea ratione ꝙ ius uindictæ fœminis non competat: iuxta glo. in c. 1. §. hoc autem
3 notandum. de his qui feu. da. poſ. & quia maſculinum in pœnalibus fœmininum non cōprehendat, in materia differenti: prout in
4 ſtatuto, ꝙ quis pro furto ſuſpendatur, reſpōdit Alex. conſi. 135. in 1.

5 Sed ipſe in diuerſam ſententiam tendo; quia extraiudicialis uindicta, ita a coniunctis ex latere materno, ſicut paterno timeri poteſt: ſanguinis enim ardor, & iracundiæ calor etiam in ipſis operari poteſt; ut in pro
6 poſito dixi. 5. q. 14. Et quum ſimus in materia differenti; quæ eandem labet rationem: maſculinum, fœmininum concipit; Bar. Alcia. l. j. de uerbo. ſigni. cum his quæ latè congeſſit Cur. Sen. conſi. 9. quod etiam clarius
7 uidetur, quia coniunctorum, propinquorum, & proximorum appellatione, ex proprietate ſermonis, nedum utraque linea, ſed & uterque ſexus, continetur. teſte Anto. de But. conſi. 9. & Alex. 115. nu. 10. in 2. & tradunt doctores rub. de conſang. & affin. & l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquiren. hæred.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Pax & promiſsio de non offendendo, pro ſe & conſanguineis, an eos qui pari gradu ſunt, comprehendat.

2 Mixtum in otioſis, ſimplicium appellatione, non continetur. & nu. 15.

3 Mixtum in pœnalibus, ſub ſimplicibus non comprehenditur.

4 Affectionis paritas, doli præſumptionē excludit.

5 Teſtis utrique parti coniunctus, admittitur.

6 Sanguinis coniunctio, multum operatur.

7 Tutor aduerſus conſanguineis, pupillum defendere non tenetur.

8 Prohibitio de non alloquendo, excommunicatos; conſanguineos non complectitur.

9 Hermaphroditus eius ſexus dicitur, in quo prævalet.

10 Hermaphroditus, ſi in maſculino ſexu incaleſcit, ſtatuto quòd ſtantibus maſculis, continetur.

11 Naturale, an accidentali præferatur.

12 Vinculorum duplicitas poſterior, an ſingulari priori præpolleat.

13 Affectionis ratio, ſemper habenda.

14 Amicitia, an neceſsitudini anteponenda.

16 Commune, quòd meum dicatur, eſt per interpretationem.

17 Argumentum ualet ab abſurdi ſequela.

Abſurdi-

18 *Abſurditatis uitandæ cauſa, etiam a propria ſignificatione receditur.*

QVAESTIO XXXIIII.

1 DVBITATVM etiam ſcio, an pax, & promiſsio de non offendendo pro ſe, conſanguineis, & affinibus in forma; eos qui pari gradu utrique parti attinent comprehendant; & reſponſum eſt, non continere: tamquam caſus ſit mixtus; & ideo in promiſſione non comprehenſus. l. uim paſſam. §. præſcriptio. iuncta glo. in uer. præſcriptione. ff. ad l. Iul. de adul. Bar. l. ſtipu-
2 lationum. 2. de uerb. oblig. & quia in odioſis, ſimplicium appellatione mixta non continẽtur. ut docent Bar. Caſtr. Rom. Iaſ. & cæteri. l. ij. ff. de uerb. obli. Cor. conſ. 63. litera, O, in 2. Rui. 187. in primo. Cæpol. 19. nu. 6. & quãdo mixtũ eſt inſeparabile crebrius, & uerius eſſe fatetur. Alci. li. 3. de uerb. ſig. nu. 60. cum ſeq. & multò magis ubi de pœna agitur, uero ſimileq; eſt de caſu mixto a partibus nõ cogitatum: ut in terminis q. noſtræ tradit Vincẽ. Hercul. d. l. ij. col. 7. in princ. quem referunt & ſequuntur Grat. conſi. 114. in 2. & Socin. Iun. 103. in 3. nec mirum quia ſanguinis con iunctio, & affectionis paritas, omnem dolũ,

&

& ſiniſtram ſuſpicionem excludit. l. non ſo-
5 lum.ff.de ritu nupt. Inde eſt ut teſtis utrique
parti coniunctus, qui alias repelleretur; ad-
6 mittatur: Bar.l.qui teſtamento.ff. de teſtam.
& Soc.c.cum oporteat. de accuſa. conſtat.n.
ſanguinis coniunctionem, multum operari:
& coniunctos a generali promiſſione, pro ex
ceptis haberi.l.humanitatis.C.de excuſ.tut.
7 ubi tutor, qui pupillum defendere promiſit;
aduerſus conſanguineos ipſum tueri ex pro-
8 pria perſona non cogitur.c.inter. de ſenten.
excommu.ubi prohibitio ſimplex de non al-
loquendo excommunicatos, ſanguine con-
iunctos non alligat: cum his quæ fuſius con
gerit Alcia.de uerb.ſign.lib.1.uer.item pro-
pter affinitatem.

Sed quid ſi diſpari gradu iungantur? &
plerique diſſentire uidentur. l. quæritur. ff.
9 de ſta.ho. ubi Vlpia. Hermaphroditum eius
ſexus comparandum exiſtimauit; qui in eo
præualeret: & ideo reſponſum extat conſue-
10 tudine exiſtente, ꝙ maſculi in feudo, fœmi-
nis præferantur. Hermaphroditum ſi in ma
ſculino ſexu magis incaleſcat, admitti: &
cum hac ſententia, Grat. & Soci. tranſiuiſſe
uidentur.

11 Verùm hac in ſpecie, quidquid ipſi adſeue
rent, ego potius perpendendum puto, An
conſan-

conſanguineus affectione uel factione (ut aiunt) magis uni quàm alteri adhæreat, quàm gradu, & ſanguine: quia multoties contingit, ꝙ laxiore gradu coniunctus; affectione, & ſequela propinquiorem ſuperet: & eas partes ſequatur, quas proximior non ſequitur. Vnde ſi ſtipulationis cauſam, & rationem ſpectemus; magis ex affectione, quàm ex graduum dinumeratione, commouebimur. ut etiam perpendiſſe uidetur (ſummis tamen labijs deguſtando) Pariſ. conſil. 114. nu. 21. uer. præterea. lib. 4. qua quidem affectione, ſeu factione ceſſante; uerius, & æquius eſſe uidetur: quòd utriuſq; partis conſanguinei, in generali ſtipulatione non contineantur: ut etiam ex Alcia. deprehendi uidetur. ſ. num. 62.

Suadet etiam quia, ſi gradus prioritatem, hac in ſpecie attenderemus, in qua conſanguinei, & affines nominantur; tricæ penè inextricabiles, cotidiè inſurgerent: Quid enim ſi quis, uni ex conſanguineis paciſcentibus ſit conſanguineus in tertio uel in quarto; & alteri affinis in ſecundo? Vel ſi uni ſit conſanguineus in primo; & alteri conſanguineus &
11 & affinis in ſecundo? An naturale in poſteriore gradu præferatur, accidentali in priore? & an uinculorum duplicitas nempè conſanguini-

12 ſanguinitatis,& affinitatis in poſteriore,uni co, ſed ſanguinis in proximiore præpolleat? & ſimilibus;in quibus(ut in adagio eſt) Delio natatore opus eſſet. Sequitur ergò uerius,& æquius fore, ut non gradus proximitatem, ſed ſequelam, & factionem tantum
13 in eiuſmodi pœnalibus attendamus:affectionis enim ratio ſemper habenda eſt.l.cum ſeruus extero.ff. de leg. 1. quod & ſentiſſe uidetur Guiliel.in Spec.tit.de treu.& pa.num.6. ut etiam in materia differenti, quàm pluribus exemplis,probat Tiraq.tract.de pœ.temp.cauſa.22.Vbi etiam ex Platonis, & Solo-
14 nis legibus probatur, plerumq; amicitiam, neceſſitudini anteponendam: quæ prudens omitto:ne alienis(ut aiunt)racemis, uindemiam mihi comparaſſe uidear.
15 Huc etiam pertinet, quia in pœnalibus, & ſtrictè interpretandis, mixtum ſub ſimplicibus non continetur: & ꝙ de uno magis ſit particeps.c.ſtatutum.de elect.in 6.ubi decretum ꝙ poſsidens parochialem, intra annum ad ſacerdotium promoueatur; alioquin ſit priuatus;quum ſit pœnale, poſsidentem parochialem collegiatam non comprehendit: ut propriè in terminis noſtris probat Soci. d.conſi.103.num.6.uerſ.præterea, allegando Rui.d.conſi.114.nu.7. Quæ ſententia certior reddere-

redderetur, ſi ſtipulationi, pronomen eius, additũ proponeremus: quia promittens pro ſe & eius conſanguineis; pro ſuis tantum cõ. ſanguineis, ideſt qui non forent etiam alterius partis conſanguinei, promiſiſſe cenſetur: ui uerborum & communi loquendi uſu
16 ſic ſuadentibus: Quod enim commune eſt, meum dicatur; eſt per interpretationem, & largè loquendo, & non iuxta uerbi proprietatem; ut poſt antiquorum terga, tradunt Deci. in l. quod noſtrum. ff. de reg. iu. & Alci. in præfatione. de uerb. ſigni. lib. 1. quod eò magis eſt dicendum; quando in eadem ſtipulatione, quilibet pro ſuis promittit; ne uideantur in utraque ſtipulatione contineri: quo caſu ualdè abſurdum ſequeretur; nempè ut cõmunis conſanguineus, paci ſeu promiſſioni de non offendendo, contraueniret; ſiue unã,
17 ſiue alteram partem offenderet: quod non eſt dicendum: ſcimus enim ualere argumentum etiam ex abſurdi ſequela. l. nam abſur-
18 dũ. ff. de ope. liber. & cauſa abſurditatis euitandæ, fas eſſe etiam a propria ſignificatione recedere: ex Bar. in l. omnes pop. 6. q. princ. & congeſtis a Dec. c. cũ inter. nu. 7. de excep.

Idque etiam clarius eſſet; ſi in ſtipulatione dictum foret, pro ſe & eius conſanguineis ex parte una; & ꝓ ſe & cõſanguineis eius ex

parte altera.uidetur enim, ꝙ ea uerba communem ſanguinis coniunctionem; quæ nullo iure ciuili dirimi poteſt,penitus excludāt. uulg.l.iura ſanguinis.

His etiam accedit periculi ceſſantis ratio, nempè ꝙ credendum non eſt, ꝙ ex offenſione in conſanguineum facienda; & ferè proprij ſanguinis effuſione; uelit quis eam iniuriam uindicare,quam conſanguinei conſanguineus, ſibi intulerat: & exiſtimationi ipſius iam læſæ nouam notam ſuperaddere. & iuxta illud Horat.

Incidere in Scyllam cupiens uitare Charybdim.

& ita ex facto conſultus reſpondi, & Romæ obtinui; licet ſolus hanc ſententiam tueri nitar: poſſitque mihi meritò græcorum illud ſymbolon obijci, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt unus uir,nullus uir.

SVMMARIVM.

1 *Affines in ſecundo affinitatis genere, an ſub pace pro affinibus contineantur.*

2 *Affinitatis primo generi, quoties per copulam, perſona additur; contrahitur affinitas in ſecundo gradu.*

3 *Affinitas quando morte diſſoluatur.*

Affini-

464

4 *Affinitate ſoluta, an ſtatutum de compromiſsis procedat.*
5 *Nouercalis amor.*

QVAESTIO XXXV.

1 AN autem affines in ſecundo affinitatis genere contenti, in eiuſmodi promiſſionibus cōprehendantur; ab alijs adhuc diſcuſſum non uidi: memini tamen, me pro affirmatiua Senogalliæ iudicaſſe, in marito priuignæ: & mea ſententia
2 fuit confirmata. ſcimus enim quotieſcunque primo affinitatis generi per copulā perſona additur; affinitatem in ſecundo gradu contrahi: ut docet gloſ. communiter recepta, in c. non debet. de conſangui. & affini. quæ dat exemplū in marito uxoris olim fratris mei: quod uinculum licet hodie iure Pontificio, reſpectu matrimonij ſit ſublatum. d. c. non debet, & tradit Ioan. And. in arbo. in princ. 6. quò ad alios effectus ciuiles, aliud dicendum eſt: nec ab eiuſmodi ſententia licet rigorem præferat, his concurrentibus quæ in dicto caſu cōcurrebant recederem: & primò, ꝙ perſona putà priuigna (quæ ſecundo
3 affinitatis generi cauſam prębuit) uiuat: quia morte ipſius ſoluitur affinitas: ut in teſtimo-

nio reddendo tradunt gloſ.& Ange. in l. ſed
4 & hoc.in uer.ſuccurrendũ.ff.de re iudi.& in
ſtatuto,de compromiſſis.Bar.Bald.l.qui eorum.§.affinitatis.ff.de poſtul.Caſtren.l.rei iudicatæ.§.ſocero.ff.ſol.mat. & propriè in promiſsione de non offendendo, Caccialu.repeti.l.omnes pop.ff.de iuſti.& iur.

Secundò, ꝙ inter promittentem, & eiuſmodi affinem in ſecundo affinitatis genere, ſit amicitia, & neceſsitudo talis; ex quibus dignoſci poſsit, eos ad inuicem pro coniunctis,ſeu attinentibus haberi: quia ſolent plerunque vitricus & priuigna, priuignus, & nouerca,mutuò ſe odio proſequi, ut inde in
5 adagio ſit,nouercalis amor. ac per antiphraſim de odio inteſtino,intelligatur: ut nimirum dixerit Poeta ille,primo Metamor.

Lurida terribiles,miſcent aconita nouercæ.

Quæ omnia prudens iudex,ex animi eius religione, perpendet.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus, an poſsit impunè offendi, priore pace non obſtante.*

2 *Bannitus, ciuitatis hoſtis efficitur.*

3 *Vindicta publica, priuatorum pacto tolli non poteſt.*

QVAE-

QVAESTIO XXXVI.

1 NEc illa omittenda eſt quæſtio, An pace facta cum inimico; ipſe effecto bannito, & ſtatuto exiſtente, ꝙ poſsit impune offendi; uel ꝙ teneatur quilibet eum offendere, (prout ex bullis IIII. & V. Pij, poſt alios) dicatur fracta: & conuentionali pęnæ locus ſit: in qua licet Iaſ. in l. qui ſeruum. nu. 5. dicat pro affirmatiua Bononiæ determinatum fuiſſe: quia bannitus ex ſuo contractu & prouiſione ſecuritatem habebat.

Nihilominus crebrior eſt in diuerſum ſententia; quam probauere Bar. Bal. l. ij. C. quando lic. ſe ſine iud. uind. & conſ. 221. in 2. in anti. Oldra. Alex. Are. Iaſ. d. l. qui ſeruum, qui de communi teſtantur: Nel. tract. de ban. 2. par. 2. temp. q. 51. & plerique alij, quos ipſi latiore folio congeſſerunt: etiam iuramento de non offendendo non obſtante: quia tem-
2 pore offenſionis, bannitus effectus eſt hoſtis ciuitatis; & alia perſona, diuerſa a prima: &
3 noua offendendi cauſa emerſit, ſcilicet bannum: Et quia publica uindicta, priuatorum pacto tolli non poteſt: ut aiunt Barto. Iaſ. & Nel. ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Bannito, an pax ſit ſeruanda.*
2 *Vtilitas publica, an uindictam permittat, pace non obſtante.*
3 *Hoſtem decipere, an priuato liceat.*
4 *Fides etiam hoſti ſeruanda.*
5 *Banniti publici hoſtes.*
6 *Reſpublica priuatorum pactionibus damnum pati non debet.*
7 *Bannitus capi poteſt, pace non obſtante.*
8 *Bannitum ſtante pace, an in foro honoris capere liceat.*
9 *Bannitum capiens iuſſu iudicis, an excuſetur.*

QVAESTIO XXXVII.

1 MAIOR eſt difficultas, ſi pax cum bannito facta proponatur. in qua Bar. ſupra concludit pacem non
2 rumpi, & pœnam non committi: quum offenſio propter publicam utilitatem permittatur; quæ priuatorum pacto tolli non poteſt. l. ius pub. ff. de pact. & idem probat in l. j. §. non fuit. ff. de do. per tex. ibi: ubi habetur
3 licere priuato hoſtem decipere: & q. j. incip. ſtatuto Lucanæ ciuitatis. quem tandem poſt

Oldra.

Oldra.ſequuntur Bal.l.iuriſgentium.§.ſed ſi paciſcar.ſecunda & tertia lectura.ff.de pact. & in d.l.j.§.non fuit, dicens ita Florentiæ ſeruari uidiſſe.& in l.data opera.nu.33.C.de accuſ.Ange.Imol.Alex.d.l.qui ſeruum.de uer. oblig.Nel.ſupra q.52.allegans Ioan.And.in reg.fruſtra.de reg.iur.in 6.& Cor.conſ.217. in fin.lib.1.

Contrarium diſputando tenuit Iac.de Belui.& Ray.in l.j.C.ut infra certum temp.Bal. l.j.C.quando lic.reſpectu pœnæ conuentionalis dubitare uidetur; & in rub. de treu.& pa.dicit pacem etiam bannito obſeruandã:
4 quia fides etiã hoſti non eſt uiolanda.l. quod debetur.ff.de caſtren.pecu.Iaſ.d.l. qui ſeruũ. nu.5.concludit offendentem bannitum, pœna publica non teneri; ſed cõuentionali; quæ parti applicetur: ad quam ſe uoluit, & potuit obligare.

Sed prior ſententia nedum crebrior, ſed & uerior mihi uidetur: ſuppoſito ut ſupra,
5 ꝙ banniti impune offendi poſsint: cum.n.publici hoſtes dicantur, non licet priuatis cum ipſis pacis inire fœdus: quia læditur publica utilitas: quæ eſt ꝙ banniti offendantur, & nõ
6 clipeo pacis priuatorum tueantur. nec debet Reſpu.priuatorum pactionibus, damnũ pati: ut probatur ex diſtinctione labeo. d.§.

ſed ſi paciſcar.& ubi non tenet, pax nec pœna in ea contenta ualere poteſt.iuribus uulg.

7 Sicut & liceret poſt pacem, bannitum capi facere, & ꝙ contra ipſum exequeretur ſententia, ſolicitare: cui.n. quod eſt plus permittitur; multò magis quod eſt minus conceditur.uulg.reg.cui plus.

8 Aliud tamen in foro honoris cenſendũ; in quo bonus ille dolus, ꝙ liceat hoſtes decipere, de quo in d.§.non fuit; non conſideratur: ſed ꝙ fides ſit inuiolata, & promiſſio non offendendi pura, ſimplex, & illibata: Fateor tamen, ꝙ qui eiuſmodi bannitos iudice iubente, perſequeret & occideret; penes graues, & probos uiros, excuſaretur. ſuperioris enim iuſſus iuſtam excuſationem prębet.l.Lucius. ff.dę euic.Dec.l.non uidetur.§.qui iuſſu.ff.de regu. iur.

9

SVMMARIVM.

1 *Filij uel uxor ſi offendantur, an paci ſimpliciter factæ contrauentum dicatur.*

2 *Iniuria filio, uel uxori facta, ad patrem, & maritum fictè non uerè pertinet.*

3 *Vxor mariti priuilegijs non gaudet, in pœnalibus.*

4 *Iniuriam patimur, nedum per noſmetipſos, ſed etiam per liberos.*

Offende-

5 *Offendere in perſonam, an dicatur qui liberos offendit.*

Filium uel uxorem offendens, an promiſsioni de non offendendo contrauenerit.

Pax adamuſsim ſeruanda.

QVAESTIO XXXVIII.

AN autem pace ſimpliciter cum Titio facta, controuentum dicatur, & pœna commiſſa; ſi eius filij uel uxor offendantur. Io. And. in regu. fruſtra. de reg. iu. in 6. in mercuri. negatiuè reſpondit: quem ſequutus eſt Ang. l. ſi ita ſtipul. 4. §. griſogonus. de uer. obli. & Are. l. ij. §. j. ff. ſol. matri, & conſi. 130. nam iniuria uxori, uel filio illata; ad maritum uel patrem pertinere uidetur, non uerè, ſed fictè, & in conſequentiā. l. aut qui aliter. §. ſi. ubi Bar. ff. quod ui aut clā:
3 & licet uxor, mariti priuilegio gaudeat; aliud tamen in pœnalibus. c. omnia. de reg. iur. in 6. & ita in ſpecie noſtra poſt longam diſcuſſionem affirmat Pet. a Plaz. lib. 1. epit. delic. c. 6. nu. 29.

Sed in contrariam ſententiam, frequētius itum eſt: ut ſentiunt Dy. Bar. nu. 10. Imo. Rapha. Pau. d. §. griſogonus: ex ratione quam alleguant; ꝙ certę ſunt perſonę, per quas iniuriā patimur;

patimur; ut expreſsè in uxore. ibi Are. ſibi cõtrarius, & Iaſ. nu. 52. Dec. l. j. nu. 10. C. de in ius uoc. Calca. conſi. 119. nu. 6. Luc. de Pen. nũcupatim in uxore. l. j. q. 20. C. de pub. lęti. li. 12. & in uxore & filijs Alci. l. ſi q̃s nec cau ſam. nu. 40. ff. ſi cer. pet. & Tiraq. de leg. con nubia. l. xv. nu. 55. & 65. quia filium, uel uxorem offendens; dicitur uerè patrem, uel maritum offendere: quia ſunt unum corpus & una caro. l. fi. C. de impu. & alijs: qui & poteſt proprio nomine, iniuriarum actione agere: quia dicit tex. in §. patitur. Inſti. de iniur.
4 patitur quis iniuriam, non ſolum per ſemetipſum; ſed etiam per libros ſuos, quos in poteſtate habet; & per uxorem ſuam. Suadet quia pœna quæ uaſallo imponitur, ſi quid fecerit aduerſus Dominum; procedit etiam in faciente contra Domini filium: Bar. Bald. l. j. §. domini. ff. ad Sylla. cum his quæ fuſius congerit Tiraq. l. ſi unquam. in princ. nu. 22. C. de reuo. dona.
5 Limita tamen ſi promiſſum eſſet non offendere in perſonam: ut docet Tiraq. ſupra num. 65. allegando Alcia. in uulg. §. Cato. de uerb. oblig. quod & fatetur Are. d. §. griſogonus. Sed hoc uerum puto in promiſsione de non offendendo, & pœna conuentionali; non autem reſpectu pacis, quæ nihilominus rupta

rupta diceretur; & actionis iniuriarum, in qua maritus propriam iniuriam pati dicitur.l.iniuriarum.C.de iniur.

6 Quòd ſi promiſsio de non offendendo ſimpliciter facta fuerit, amplius deliberandum; potiusq; negatiuæ ſententiæ adhærere: quia
7 ibi de pœna tantum, non de pacis uiolatione tractatur: quæ adamuſsim obſeruanda eſt:& in his terminis loquitur Pet. à Plaz.& pleriſque alij contrarium tenentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius offendens eum, quo cum, pater pacem, uel cautiones habebat; an paci, uel promiſſ. contrauenîſſe dicatur.*
2 *Contrariorum eadem diſciplina.*
3 *Pater magis terretur in filio quàm in ſemetipſo.*
4 *Amor deſcendit, non aſcendit.*
5 *Ratione ceſsante, ceſsat legis diſpoſitio.*
6 *Argumentum a ratione ceſsante.*

QVAESTIO XXXIX.

1 SEd quid è diuerſo ſi filius cum patre paciſcentem, uel cautiones de non offendendo habentem offendat?& ne contractus claudicet, uel quis paſſiuè

2 uè & non actiuè in promiſſione cõtineatur; utq; contrariorum eadem ſit diſciplina iuribus uulgatis reſpondendum uideretur pacem & cautiones uiolari.

Cuius tamen contrarium mihi magis arridet; rationibus de quibus ſupra, & infra ti. de promiſ. de non off. q. 82. nec mirum quia ratio quare filium offendens, pacem cum patre initã uiolat; eſt quia ut dixi ſupra ipſi in-
3 iuriarum actio competit. Inſuper quia pater ex territione in perſonam filij, magis quàm in propriam commouetur: uulg. l. iſti quidẽ. ff. quod met. cau. quia magis operatur patris amor in filium, quàm filij in patrem, qui facilius
4 lius deſcendit, quàm aſcendat. & pater eſt ca-
5 put familias non filius: quæ rationes in ſpecie noſtra penitus ceſſant: & ideò ceſſare de-
6 bet legis diſpoſitio: ſi argumẽto a ratione ceſſante uti uelimus. l. j. ff. de legi. tu. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. patro. & etiam quia Pax diligentius ſeruanda eſt; ut ſupra. q. proxima.

SVMMARIVM.

1 *Frater ſi offendatur, an pax ſimpliciter facta, ſit uiolata.*
2 *Iniuriarum actio, fratri non competit.*
3 *Iniuria facta uni ex domo, cæteris quoque facta cenſetur.*
4 *Amor in fratres.*

QVAE-

QVAESTIO XL.

1 QVID autem in fratre? doctores præ dicti omnes uno ore concordant;
2 ex offenſione ſibi facta, pacem nō rumpi: quia nec etiam fratri competit iniuriarum actio: quum frater non ſit de perſonis enumeratis. in l. j. & ſeq. ff. de iniu. & quia ille dicitur propriè offenſus; ad quem proprio nomine eiuſmodi actio pertinet: teſte Dy. Bar. Imo. Alex. d. §. griſogonus. & probat Bal. c. 1. §. ſimiliter. qui. mo. feu. amit.

Quod reſpectu conuentionalis pœnæ dubio procul procedit: quo uerò ad pacem ui-
3 detur ſubſiſtendum; quia offenſio facta uni de domo, cæteris quoque facta uidetur. argum. l. j. ubi Bald. num. 1. & 6. C. ſi quacunque præd. poteſt. & ſentit Iaſ. d. §. griſogonus. nu. 52. in l. de pupil. §. ſi quis ipſi. nu. 13. de nou. ope. nun. & in l. j. nu. 7. C. de indic. ui
4 dui. tol. quod pro ſingu. tradit Marſi. 331. &
„ præcipuè in fratribus dicendum uidetur: ca
„ ra enim uxor, dulces liberi, iucundi amici:
„ ſed his omnibus in amore fratres pręponen
„ di, quos priuſquam illos, cognouimus: ſi Val. Max. credamus de piet. in fratres. c. 5. li. 5. & pleraq; exempla ibi adducta teſtatur.

Sed

Sed diffiteri non poteſt quin eiuſmodi offenſio ſit impropria, & in conſequentiam: quo caſu quum in pœnalibus uerſemur, contrarium aſſeuerandum uidetur: & ſic ꝙ pœna reſpectu unius impoſita, ad offenſam in conſequentiam facta; non extendatur: ut in terminis docet Ancha.c.ſciant cuncti. in primo not.de elect.& rectè perpenſus Feli.c.eccleſiæ Sanctæ Mariæ.de conſti.nu. 128.allegando Ancha.ſupra.& dum ſubdit ibi intellige quando non apparet de alia cauſa,quàm de illa de qua fuit pax inita: ita ut concludendum ſit, tunc pacem rumpi; quando conſtat ꝙ non ex noua,& ſuperuenienti cauſa, ſed ex eadem ſuper qua facta fuit pax in paciſcentis cōtemptum, & inuidiam, ſubſequuta eſt offenſio. quidquid dixerint Marſ. & Iaſ. ſupra, Ancharanũ minus fideliter allegando.

Fateor tamen, ꝙ grauabitur offendentis opinio, penes graues uiros; ac ſi paci contra uenerit, niſi de noua & ſuperuenienti offendendi cauſa doctum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Comes ſi offendatur, an paci ſit controuentum.*

2 *Iniuria ſocio itineris facta, ſocio quoque facta cenſetur.*

Inſultans

3 *Inſultans comitem meum, me aggredi uidetur.*
4 *Cohabitantem mecum offendens, an me offendiſſe dicatur.*
5 *Pœnalis ſtipulatio ſtrictè accipienda.*
6 *Socius ſocium inſultatum, defendere poteſt.*

QVAESTIO XLI.

1 SED an pax inter Titium, & Seium inita, rumpatur, ſi Titius comitem Seij ſecum in itinere, uel deambu latione exiſtentem, offenderit? glo. in l. item apud labeonem. §. ſi quis uirgines. in uer. eorum. ff. de iniur. argu. tex. ibi uidetur ſentire
2 pro affirmatiua: tamquam iniuria itineris ſocio facta, comiti illata dicatur; Bart. l. ſi quis
3 in ſeruitute. ff. de fur. nam & qui aggreditur illum qui mihi comes eſt, me aggredi uidetur. l. quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de ui pub. Ideoq; mihi licet, ipſum defendere: teſte Gandi. tit. de defen. a reo faci. nu. 3. poſt Bar. in l. ut uim. quem ſequuntur Dec. & Moderniores. ff. de iuſti. & iur. & nuncupatim tradunt Alex. & Are. in l. ſi ita ſtipulatus. 2. ff. de uer. oblig. & addens ad Abb. c. cum ſit
4 generale. nu. 28. de for. comp. Et in offendente cohabitantem mecum. Feli. c. repellantur. nu. 6. de accuſ. Blan. rep. l. fi. nu. 165. ff. de quę
ſti.

ſti.allegantes Bal.l.j.uerſ.ſexto. operatur familiaritas.C.de epiſ.& cle.Quod cenſeo tũc procedere; ſi domi habitationis fiat offenſio: ut ex prædictis colligitur, alias ſecus: nec uerum eſt Baldum ab eis allegatum, de hoc ullum uerbum facere. Immò in foro honoris, comiti maximo dedecori adſcriberetur; qui alterum comitem non adiuuaret: ut monomachiſtę profitentur: Amicus.n.fratri nõ poſtponendus, ut apud Homerum Odyſſeæ
5 li.8.& hoc reſpectu pacis, & ſic ut Titius pacis uiolator diceretur, indubitatũ puto: Quo autem ad pœnam conuentionalem, quia ſtipulatio pœnalis propriè & ſtrictè eſt accipiẽda; non temerè dubitauerim: quia iſtiuſmodi offenſio, dicitur ficta in conſequentiam,
6 & impropriè facta: ut in præcedenti quęſtio. dictum fuit. Illud nõ diffiteor, ꝙ eiuſmodi inſultus ſocio factus præſtaret ſaltem nouam, & probabilem cauſam ad percutiendum citra promiſſionis contrauentionem.l. aut facta.§.cauſa.ff. de pœn.ſcimus enim licere ſocio ſocium defendere. Iaſ. Deci. & cæteri uulg.l.in uim.ff.de iuſti.& iur.

SVMMARIVM.

1 *Socius Titij, qui cum Seio pacem habebat, ſi Titius contrauenіat, an pacis uiolator dicatur.*

Patricida

2 *Patricidæ dans opẽ, an l. pop. de parrici. teneatur.*
3 *Qualitas inhærens perſonæ principalis, an pœnam augeat in auxilium præſtante.*

QVAESTIO XLII.

1 SVBSEQVENTER quæritur, An pacis uiolatores dicantur; qui in ſocietate Titij fuerunt, Seium (quo cum Titius pacem habebat) uulnerando; Io. An. in addi. ad Spe. tit. de treu. & pa. nu. 5. in uer. portauerat, quoſdam antiquiores allegã do, ſentire uidetur eos de pace fracta teneri. & non ſolum ſi pacis notitiam habebant: uerumetiam ſi ignorabant. arg. l. utrum. ff. ad l.
2 pop. de patrici. ubi dans opem patricidæ, eadem pœna punitur. quod & probaſſe uidetur Guiliel. a Cun. l. denunciamus. nu. 40. C. de his qui ad eccle. confu. & Diploatatius ad Bar. in d. l. utrũ. & in l. is qui opem. ff. de fur.
3 de qualitate inhærente perſonæ principalis tempore delicti; ut pœnam augeat, & in auxilium præſtante: quæ opin. communiter recepta uidetur: teſte Salic. l. unica. nume. 26. C. de rapt. uirg. Non tamen admittendum puto, quòd etiam nulla habita pacis notitia, teneantur: ex his quæ tradit Conrad. in praxi. folio 350. nume. 6. & Iulius

F Clar.

Clar. §. fina. q. 90. qui de communi teſtantur. Sicut & animaduertendum, eos pęna legali uel ſtatutaria, & non conuẽtionali quoque obligari: ut proxima. q. dictum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Adulterio, ſtupro, uel furto, an uioletur pax, uel cautio de non offendendo.*

2 *Animus, non factum, in delictis inſpicitur.*

3 *Furtum realis, non perſonalis offenſa.*

4 *Actus, ubi ad plura delicta ſe habere poteſt; in dubio in delinquentis odium capitur.*

5 *Mitius agitur, ubi de irrationabili odio tractatur.*

QVAESTIO XLIII.

DVBITATVM inſuper quandoque
1 fuit; Nunquid ex adulterio, ſtupro uel furto, paci uel promiſſioni de non offendendo, uis fiat: in qua quidem. q. Bar. poſt Guiliel. de Suza. in l. uerum 2. nu. 3. ff. de fur. loquens in pace; cenſuit pacem non uiolari, ex quo non animo iniuriandi, ſed libidinis ardore adulterium, & lucrandi animo furtum, perpetrari ſolent: arg. tex.
2 ibi, ꝙ animus & non factum in delictis inſpici debet: & idẽ probaſſe uidetur Io. An. in mercu. c. fruſtra. de reg. iu. in 6. Pa. a ca. in l.

licitatio

472

licitatio.§. quod illicitè.nu.4.ff. de publi. & uect. in furto, dicens, furtum eſſe realem nõ
3 perſonalem offenſam: ex illo tex. & in l. qui ſeruum.nu.3.in adulterio.ff.de uer.obli. ſequitur Alex. ad Bar.d.l.uerum, & in indutiis ſiue treuga, ex facto conſultus, reſpondit cõſi.113.in 2.in raptu et percuſſionibus adhibitis, ut facilius mulier abduceretur.allegatur Ro.l.ſemel mora.de uer.ob.conſ.193.& 258.& paſſim cõprobat Cor.conſ.51.littera C. col. 2.in primo. 42.littera D. col. 1. in 2. & 44. colu.4. littera R.in furto & adulterio li.4. & hanc receptiorem fatetur ſententiam Aug. Ariminen. ad Ange. tract. de malefi. uer.che hai adulterato.nu.60. & pro his omnibus in pace fuſius Carrer.§.circa quartum. nu. 178.in praxi.

Sed in diuerſam plerique trãſiuere; & maxime Fab.in l.denunciamus. C. de his qui ad eccleſ. confug. Areti. l. ſi ita ſtipul. §. griſogonus.de uer.obli. Ancha. c.ſi clericos. in fi. de ſenten.excom.in 6. Augu.s.& moder.ad den. ad Alex. d.conſi.113.

Ego autem a communi non recedendo, eam declarandam putarim, dummodo ueri ſimilibus argumentis, conſtaret furtum & adulterium odio, & contemptum cõmiſſa non fuiſſe; ita ut in dubio aduerſus furem &

adulterum ſit præſumendum, qui offenſam intulerunt: Iaco.de Are.Bar.d.§. quod illicitè,& qui rei improbæ operam dederunt: ubi enim actus ad plura delicta ſe habere poteſt,
4 in delinquentis odium, aduerſus ipſum durior capitur interpretatio: Dy.reg.in obſcuris.de reg.iu.ut ſpeciatim adnotauere Ange. & Alex.d.l.uerum.quod tamẽ in principalibus uerius eſt; in aliis enim in pace uel promiſſione comprehenſis, ubi de irrationabili odio tractatur, amplius deliberandum: ex doctrina Bar.d. §. quod illicitè. nu. 5.

Illud non omittam;quòd ſi de raptu in nolẽtem,uel uiolentia,ſtam reſpectu fornicationis,quã furti tractetur; reſponſum Alex. minimè uerum cenſeo,propter iniuriam,& offenſam,quæ raptæ,& uiolentiam paſſæ, etiã in perſonam fieri uidetur : ex his quæ docẽt Bar.& Caſtr.d.§.quod illicitè : quod & prius ſentit addens ad Alex.š.quidquid ore nimis patulo dixerint Alex.& Carrer.ſuperius alle.

SVMMARIVM.

1 *Offenſa ſi leuis ſit, an paci uis fiat.*

QVAESTIO XLIIII.

1 AN autem ex leui offenſa, puta ex ſolo inſultu cum armis, abſque fugatione,uel(ut aiunt)adminatione, uel

473

uel etiam his omnibus interuenientibus, paci uis fiat, dixi infra trac. de promiſ. de non offen. quæſt. 101.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua quando excuſet a pacis fractione.*
2 *Cauſa, in maleficijs perpenditur.*
3 *Cauſa ſuperueniens, a contrauentione a tranſactione excuſat.*
4 *Promiſſio de non offendendo intelligitur rebus ſic ſtantibus.*
5 *Promiſſio generalis de non offendendo, ſubſequentem cauſam non complectitur.*
6 *Cauſæ nouæ allegatio, Põtificijs decretis ſublata.*
7 *Motus proprij, ſuper noua cauſa moderatio.*

QVAESTIO XLIIII.

1 NEc ab re uulgaris illa quæſtio ſubnectitur, An qui noua, & ſuperuenienti cauſa offendit, pacem uiolaſſe dicatur: in qua Bar. in l. aut facta. §. cauſa. ff. de pœ. negatiuam ſentẽtiam probauit: ex verbis Claud. Saturnini, dicẽtis ibi, in malefi-
2 ciis, cauſam plurimũ fore conſiderandam: ſi-
3 cut nec tranſactioni, uel ſententiæ quis cõtra uenire dicitur, ſi ex noua & ſuperueniẽti cau

ſa cõtrouentum proponamus.l. cum queri-
tur.cum duabus ſeq. ff. de excep. rei iud. l.ſi
4 de certa.C.de tran. & quia pax & promiſſio
nes eiuſmodi de non offendendo, interpre-
tantur rebus ſic ſtantibus,& aliqua cauſa mi
nimè ſubſequente.l.quæro.§. inter locatorē.
cum uulg.ff.loca. quam ſententiam commu
ni uoto,probarunt omnes; & maximè Bal.
l.ſemel mora.ff.ſol.mat.ca.j. de pace tenen.
Ant.de Bu.Imo.c.cum inter.de renun. ex eo
5 tex.dicentes,generalē promiſſionem de non
offendendo ex cauſa de præſenti, & de præ-
terito,& non ex ſuperuenienti, interpretan-
dum: Alexan. ad Barto. d.§. aut facta.in l.
ſemel mora.ff.ſol.ma.& conſi. 19.in primo,
& 115. in 4. qui de cõmuni teſtatur; Rom.
conſ.183.reſpondendo pro eo cui hircinum
obrobrium impuperatum fuit: Iaſ.l. qui ſer-
uum. de uer.oblig.& l.quid ergo.§. ſi hæres.
ff.de leg.1.Marſi.conſi.76.nu.30,119.nume.
2.122.nu.18.& ſin. 503. Seiſel. Dec. Alci.l.
cum proponas.2.C.de pac. Tiraq.l. boues.§.
hoc ſermone.de uer. ſig.Soci. Iu.conſi.103.
lib.3. Grat. 105. in primo.& 73.in 2. Pariſ.
164.in fi.in 4.& alii paſſim;quos hac in ſpe-
cie,operæ non eſt precium recenſere.

Et hoc Quiritum iure,& in terris Imperii
certiſſimū eſt: ſed in terris Eccleſiæ, uidelicet
in

in Vmbria, Marchia, & vrbe Roma, inter cõſtitutiones Piceni (quas ĩ locis prędictis iuſſit obſeruari) Pau. III. j. lib. bullarum fol. 16. extat motus proprius Iul. II. ꝙ in inſtantia appellationis, noua cauſa allegari non poſſit: forte quia quum in prima inſtantia deducta non fuerit, aliqua falſitatis ſuſpicio ſuboriatur. Qui motus proprius poſtmodum anno 1514. etiam a Leone X. fuit comprobatus: & inde anno 1521. prorſus reuocatus: & nuper a Pio IIII. 1565. alius motus proprius in uniuerſa eccleſiaſtica ditione, emanatus, quòd noua cauſa allegari, & allegata cuique ſuffragari non poſſit: loquens tam in treuga, quàm in pace: & poſtmodum a Pio V. 1566. moderatio ſequuta eſt: qua, principales aliquem ex comprehenſis, offendẽdo, & comprehenſi aliquem ex principalibus; nouam cauſam generaliter allegare prohibetur. unde allegare uolẽti, prius a Pontifice, facultas & cõmiſſio, vt uocant, exquirenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum percutientis, an probet quòd ex noua cauſa, non antiqua percuſſerit.*

2 *Iuramentum probat ea quæ ab animo dependent.*

3 *Iuramentum homicidæ, an probet quòd occidendi animo non percuſſerit.*

patimur;ut expreſsè in uxore. ibi Are. ſibi cõtrarius,& Iaſ.nu.52.Dec.l.j.nu.10.C. de in ius uoc.Calca.conſi.119.nu. 6. Luc. de Pen. nũcupatim in uxore.l.j.q.26.C. de pub.lęti. li.12.& in uxore & filijs Alci. l.ſi qs nec cau ſam.nu.40.ff.ſi cer.pet.& Tiraq. de leg. con nubia.l.xv.nu.55.& 65.quia filium,uel uxorem offendens;dicitur uerè patrem, uel maritum offendere:quia ſunt unum corpus & una caro.l.fi.C. de impu: & alijs : qui & poteſt proprio nomine,iniuriarum actione agere:quia dicit tex.in §.patitur. Inſti. de iniur.
4 patitur quis iniuriam,non ſolum per ſemetipſum;ſed etiam per libros ſuos,quos in poteſtate habet; & per uxorem ſuam . Suadet quia pœna quæ uaſallo imponitur, ſi quid fecerit aduerſus Dominum;procedit etiam in faciente contra Domini filium: Bar.Bald.l.j. §.domini.ff.ad Sylla.cum his quæ fuſius congerit Tiraq.l.ſi unquam.in princ. nu. 22. C. de reuo. dona.

5 Limita tamen ſi promiſſum eſſet non offendere in perſonam : ut docet Tiraq. ſupra num.65.allegando Alcia.in uulg.§. Cato.de uerb.oblig.quod & fatetur Are.d.§.griſogonus. Sed hoc uerum puto in promiſsione de non offendendo , & pœna conuentionali ; non autem reſpectu pacis, quæ nihilominus

rupta

rupta diceretur; & actionis iniuriarum, in qua maritus propriam iniuriam pati dicitur.l.iniuriarum. C. de iniur.

6 Quòd ſi promiſsio de non offendendo ſimpliciter facta fuerit, amplius deliberandum; potiusq́; negatiuæ ſententiæ adhærere: quia
7 ibi de pœna tantum, non de pacis uiolatione tractatur: quæ adamuſsim obſeruanda eſt:& in his terminis loquitur Pet. à Plaz.& pleriſque alij contrarium tenentes.

SVMMARIVM.

1 *Filius offendens eum, quo cum, pater pacem, uel cautiones habebat; an paci, uel promiſſ. contraueniſse dicatur.*
2 *Contrariorum eadem diſciplina.*
3 *Pater magis terretur in filio quàm in ſemetipſo.*
4 *Amor deſcendit, non aſcendit.*
5 *Ratione ceſsante, ceſsat legis diſpoſitio.*
6 *Argumentum a ratione ceſsante.*

QVAESTIO XXXIX.

1 SED quid è diuerſo ſi filius cum patre paciſcentem, uel cautiones de non offendendo habentem offendat?& ne contractus claudicet, uel quis paſſiuè

2 uè & non actiuè in promiſſione cõtineatur; utq; contrariorum eadem ſit diſciplina iuribus uulgatis reſpondendum uideretur pacem & cautiones uiolari.

Cuius tamen contrarium mihi magis arridet; rationibus de quibus ſupra, & infra ti. de promiſ. de non off. q. 82. nec mirum quia ratio quare filium offendens, pacem cum patre initã uiolat; eſt quia ut dixi ſupra ipſi in-
3 iuriarum actio competit. Inſuper quia pater ex territione in perſonam filij, magis quàm in propriam commouetur: uulg. l. iſti quidẽ. ff. quod met. cau. quia magis operatur patris amor in filium, quàm filij in patrem, qui faci-
4 lius deſcendit, quàm aſcendat. & pater eſt ca-
5 put familias non filius: quæ rationes in ſpecie noſtra penitus ceſſant: & ideò ceſſare de-
6 bet legis diſpoſitio: ſi argumẽto a ratione ceſſante uti uelimus. l. j. ff. de legi. tu. l. adigere. §. quamuis. ff. de iu. patro. & etiam quia Pax diligentius ſeruanda eſt; ut ſupra. q. proxima.

SVMMARIVM.

1 *Frater ſi offendatur, an pax ſimpliciter facta, ſit uiolata.*

2 *Iniuriarum actio, fratri non competit.*

3 *Iniuria facta uni ex domo, cæteris quoque facta cenſetur.*

4 *Amor in fratres.*

QVAE-

QVAESTIO XL.

1 QVID autem in fratre? doctores prædicti omnes uno ore concordant;
2 ex offenſione ſibi facta, pacem nõ rumpi: quia nec etiam fratri competit iniuriarum actio: quum frater non ſit de perſonis enumeratis in l.j.& ſeq.ff.de iniu.& quia ille dicitur propriè offenſus; ad quem proprio nomine eiuſmodi actio pertinet: teſte Dy.Bar.Imo.Alex.d.§.griſogonus.& probat Bal.c.1.§.ſimiliter.qui.mo.feu. amit.

Quod reſpectu conuentionalis pœnæ dubio procul procedit: quo uerò ad pacem ui-
3 detur ſubſiſtendum; quia offenſio facta uni de domo, cæteris quoque facta uidetur. argum.l.j.ubi Bald.num. 1. & 6. C. ſi quacunque præd. poteſt. & ſentit Iaſ. d. §.griſogonus.nu.52.in l.de pupil.§.ſi quis ipſi. nu.13. de nou.ope.nun.& in l.j.nu.7.C. de indic.ui
4 dui.tol.quod pro ſingu.tradit Marſi. 331.& „ præcipuè in fratribus dicendum uidetur: ca „ ra enim uxor, dulces liberi, iucundi amici: „ ſed his omnibus in amore fratres præponen „ di, quos priuſquam illos, cognouimus: ſi Val.Max.credamus de piet.in fratres. c.5.li. 5.& pleraq; exempla ibi adducta teſtatur.

Sed

Sed diffiteri non poteſt quin eiuſmodi offenſio ſit impropria, & in conſequentiam: quo caſu quum in pœnalibus uerſemur, contrarium aſſeuerandum uidetur: & ſic ꝙ pœna reſpectu unius impoſita, ad offenſam in conſequentiam facta; non extendatur: ut in terminis docet Ancha.c.ſciant cuncti. in primo not.de elect.& rectè perpenſus Feli.c.eccleſiæ Sanctæ Mariæ.de conſti.nu. 128.allegando Ancha.ſupra.& dum ſubdit ibi intellige quando non apparet de alia cauſa,quàm de illa de qua fuit pax inita:ita ut concludendum ſit,tunc pacem rumpi;quando conſtat ꝙ non ex noua,& ſuperuenienti cauſa,ſed ex eadem ſuper qua facta fuit pax in paciſcentis cõtemptum, & inuidiam, ſubſequuta eſt offenſio. quidquid dixerint Marſ. & Iaſ. ſupra, Ancharanũ minus fideliter allegando.

Fateor tamen, ꝙ grauabitur offendentis opinio,penes graues uiros; ac ſi paci contrauenerit, niſi de noua & ſuperuenienti offendendi cauſa doctum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Comes ſi offendatur, an paci ſit controuentum.*

2 *Iniuria ſocio itineris facta, ſocio quoque facta cenſetur.*

Inſultans

470

3 *Inſultans comitem meum, me aggredi uidetur.*
4 *Cohabitantem mecum offendens, an me offendiſſe dicatur.*
5 *Pœnalis ſtipulatio ſtrictè accipienda.*
6 *Socius ſocium inſultatum, defendere poteſt.*

QVAESTIO XLI.

1 SED an pax inter Titium, & Seium inita, rumpatur, ſi Titius comitem Seij ſecum in itinere, uel deambulatione exiſtentem, offenderit? glo. in l. item apud labeonem. §. ſi quis uirgines. in uer. eorum. ff. de iniur. argu. tex. ibi uidetur ſentire
2 pro affirmatiua: tamquam iniuria itineris ſocio facta, comiti illata dicatur; Bart. l. ſi quis
3 in ſeruitute. ff. de fur. nam & qui aggreditur illum qui mihi comes eſt, me aggredi uidetur. l. quoniam multa facinora. C. ad l. Iul. de ui pub. Ideoq; mihi licet, ipſum defendere: teſte Gandi. tit. de defen. a reo faci. nu. 3. poſt Bar. in l. ut uim. quem ſequuntur Dec. & Moderniores. ff. de iuſti. & iur. & nuncupatim tradunt Alex. & Are. in l. ſi ita ſtipulatus. 2. ff. de uer. oblig. & addens ad Abb. c. cum ſit
4 generale. nu. 28. de for. comp. Et in offendente cohabitantem mecum. Feli. c. repellantur. nu. 6. de accuſ. Blan. rep. l. fi. nu. 165. ff. de quæſti.

ſti.allegantes Bal.l.j.uerſ.ſexto. operatur familiaritas.C.de epiſ.& cle.Quod cenſeo tūc procedere; ſi domi habitationis fiat offenſio: ut ex prædictis colligitur, alias ſecus: nec uerum eſt Baldum ab eis allegatum, de hoc ullum uerbum facere. Immò in foro honoris, comiti maximo dedecori adſcriberetur; qui alterum comitem non adiuuaret: ut monomachiſtę profitentur: Amicus.n.fratri nō poſtponendus, ut apud Homerum Odyſſeæ
5 li.8.& hoc reſpectu pacis, & ſic ut Titius pacis uiolator diceretur, indubitatū puto: Quo autem ad pœnam conuentionalem, quia ſtipulatio pœnalis propriè & ſtrictè eſt accipiēda; non temerè dubitauerim: quia iſtiuſmodi offenſio, dicitur ficta in conſequentiam,
6 & impropriè facta: ut in præcedenti quęſtio. dictum fuit. Illud nō diffiteor, ꝙ eiuſmodi inſultus ſocio factus præſtaret ſaltem nouam, & probabilem cauſam ad percutiendum citra promiſſionis contrauentionem.l. aut facta.§.cauſa.ff. de pœn.ſcimus enim licere ſocio ſocium defendere. Iaſ. Deci. & cæteri uulg.l.in uim.ff.de iuſti.& iur.

SVMMARIVM.

1 *Socius Titij, qui cum Seio pacem habebat, ſi Titius contrauenniat, an pacis uiolator dicatur.*

Patricida

471

2 *Patricidæ dans opẽ, an l. pop. de parrici. teneatur.*
3 *Qualitas inhærens perſonæ principalis, an pœnam augeat in auxilium præſtante.*

QVAESTIO XLII.

1 SVBSEQVENTER quæritur, An pacis uiolatores dicantur; qui in ſocietate Titij fuerunt, Seium (quocum Titius pacem habebat) uulnerando; Io. An. in addi. ad Spe. tit. de treu. & pa. nu. 5. in uer. portauerat, quoſdam antiquiores allegãdo, ſentire uidetur eos de pace fracta teneri. & non ſolum ſi pacis notitiam habebant: ue rumetiam ſi ignorabant. arg. l. utrum. ff. ad l.
2 pop. de patrici. ubi dans opem patricidæ, eadem pœna punitur. quod & probaſſe uidetur Guiliel. a Cun. l. denunciamus. nu. 40. C. de his qui ad eccle. confu. & Diploatatius ad Bar. in d. l. utrũ. & in l. is qui opem. ff. de fur.
3 de qualitate inhærente perſonæ principalis tempore delicti; ut pœnam augeat, & in auxilium præſtante: quæ opin. communiter recepta uidetur: teſte Salic. l. unica. nume. 26. C. de rapt. uirg. Non tamen admittendum puto, quòd etiam nulla habita pacis notitia, teneantur: ex his quæ tradit Conrad. in praxi. folio 350. nume. 6. & Iulius

F Clar.

Clar. §. fina. q. 90. qui de communi teſtantur. Sicut & animaduertendum, eos pęna legali uel ſtatutaria, & non conuẽtionali quoque obligari: ut proxima. q. dictum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Adulterio, ſtupro, uel furto, an uioletur pax, uel cautio de non offendendo.*

2 *Animus, non factum, in delictis inſpicitur.*

3 *Furtum realis, non perſonalis offenſa.*

4 *Actus, ubi ad plura delicta ſe habere poteſt; in dubio in delinquentis odium capitur.*

5 *Mitius agitur, ubi de irrationabili odio tractatur.*

QVAESTIO XLIII.

1 DVBITATVM inſuper quandoque fuit; Nunquid ex adulterio, ſtupro uel furto, paci uel promiſſioni de non offendendo, uis fiat: in qua quidem. q. Bar. poſt Guiliel. de Suza. in l. uerum 2. nu. 3. ff. de fur. loquens in pace; cenſuit pacem non uiolari, ex quo non animo iniuriandi, ſed libidinis ardore adulterium, & lucrandi animo furtum, perpetrari ſolent: arg. tex.
2 ibi, ꝙ animus & non factum in delictis inſpici debet: & idẽ probaſſe uidetur Io. An. in mercu. c. fruſtra. de reg. iu. in 6. Pa. a ca. in l.

licitatio

licitatio.§. quod illicitè.nu.4.ff. de publi. & uect. in furto, dicens, furtum eſſe realem nõ
3 perſonalem offenſam: ex illo tex. & in l. qui ſeruum.nu.3.in adulterio.ff.de uer.obli. ſequitur Alex. ad Bar.d.l.uerum,& in induciis ſiue treuga, ex facto conſultus, reſpondit cõſi.113.in 2.in raptu et percuſſionibus adhibitis, ut facilius mulier abduceretur.allegatur Ro.l.ſemel mora.de uer.ob.conſ.193.& 258.& paſſim cõprobat Cor.conſ.51.littera C. col. 2.in primo. 42.littera D. col.1. in 2. & 44. colu.4. littera R.in furto & adulterio li.4. & hanc receptiorem fatetur ſententiam Aug. Ariminen. ad Ange. tract. de malefi. uer.che hai adulterato.nu.60. & pro his omnibus in pace fuſius Carrer.§.circa quartum. nu. 178.in praxi.

Sed in diuerſam plerique trãſiuere, & maxime Fab.in l.denunciamus. C. de his qui ad eccleſ. confug. Areti. l. ſi ita ſtipul. §. griſogonus.de uer.obli. Ancha. c.ſi clericos. in fi. de ſenten.excom.in 6. Augu.s.& moder.ad den. ad Alex. d.conſi.113.

Ego autem a communi non recedendo, eam declarandam putarim, dummodo ueri ſimilibus argumentis, conſtaret furtum & adulterium odio, & contemptum cõmiſſa non fuiſſe, ita ut in dubio aduerſus furem &

adulterum ſit præſumendum, qui offenſam intulerunt: Iaco. de Are. Bar. d. §. quod illicitè, & qui rei improbæ operam dederunt: ubi enim actus ad plura delicta ſe habere poteſt,
4 in delinquentis odium, aduerſus ipſum durior capitur interpretatio: Dy. reg. in obſcuris. de reg. iu. ut ſpeciatim adnotauere Ange. & Alex. d. l. uerum. quod tamẽ in principalibus uerius eſt; in aliis enim in pace uel promiſſione comprehenſis, ubi de irrationabili odio tractatur, amplius deliberandum: ex doctrina Bar. d. §. quod illicitè. nu. 5.

Illud non omittam; quòd ſi de raptu in nolẽtem, uel uiolentia, ſtam reſpectu fornicationis, quã furti tractetur; reſponſum Alex. minimè uerum cenſeo, propter iniuriam, & offenſam, quæ raptæ, & uiolentiam paſſæ, etiã in perſonam fieri uidetur: ex his quæ docet Bar. & Caſtr. d. §. quod illicitè: quod & prius ſentit addens ad Alex. ſ. quidquid ore nimis patulo dixerint Alex. & Carrer. ſuperius alle.

SVMMARIVM.

1 *Offenſa ſi leuis ſit, an paci uis fiat.*

QVAESTIO XLIIII.

1 AN autem ex leui offenſa, puta ex ſolo inſultu cum armis, abſque fugatione, uel (ut aiunt) adminatione, uel

uel etiam his omnibus interuenientibus, pa ci uis fiat, dixi infra trac. de promiſ. de non offen. quæſt. 101.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua quando excuſet a pacis fractione.*
2 *Cauſa, in maleſitijs perpenditur.*
3 *Cauſa ſuperueniens, a contrauentione a tranſa-ctione excuſat.*
4 *Promiſſio de non offendendo intelligitur rebus ſic ſtantibus.*
5 *Promiſſio generalis de non offendendo, ſubſequen tem cauſam non complectitur.*
6 *Cauſæ nouæ allegatio, Põtificijs decretis ſublata.*
7 *Motus proprij, ſuper noua cauſa moderatio.*

QVAESTIO XLIIII.

1 NEc ab re uulgaris illa quæſtio ſub nectitur, An qui noua, & ſuperue-nienti cauſa offendit, pacem uiolaſ ſe dicatur: in qua Bar. in l. aut facta. §. cauſa. ff. de pœ. negatiuam ſentẽtiam probauit: ex ver bis Claud. Saturnini, dicẽtis ibi, in maleſi-
2 cijs, cauſam plurimũ fore conſiderandam: ſi
3 cut nec tranſactioni, uel ſententiæ quis cõtra uenire dicitur, ſi ex noua & ſuperueniẽti cau

ſa cõtrouentum proponamus.l. cum queritur. cum duabus ſeq. ff. de excep. rei iud. l. ſi
4 de certa. C. de tran. & quia pax & promiſſiones eiuſmodi de non offendendo, interpretantur rebus ſic ſtantibus, & aliqua cauſa minimè ſubſequente. l. quæro. §. inter locatorẽ. cum uulg. ff. loca. quam ſententiam communi uoto, probarunt omnes; & maximè Bal. l. ſemel mora. ff. ſol. mat. ca. j. de pace tenen. Ant. de Bu. Imo. c. cum inter. de renun. ex eo
5 tex. dicentes, generalẽ promiſſionem de non offendendo ex cauſa de præſenti, & de præterito, & non ex ſuperuenienti, interpretandum: Alexan. ad Barto. d. §. aut facta. in l. ſemel mora. ff. ſol. ma. & conſi. 19. in primo, & 115. in 4. qui de cõmuni teſtatur; Rom. conſ. 183. reſpondendo pro eo cui hircinum obrobrium impuperatum fuit: Iaſ. l. qui ſeruum. de uer. oblig. & l. quid ergo. §. ſi hæres. ff. de leg. 1. Marſi. conſi. 76. nu. 30. 119. num. 2. 122. nu. 18. & ſin. 503. Seiſel. Dec. Alci. l. cum proponas. 2. C. de pac. Tiraq. l. boues. §. hoc ſermone. de uer. ſig. Soci. Iu. conſi. 103. lib. 3. Grat. 105. in primo. & 73. in 2. Pariſ. 164. in fi. in 4. & alii paſſim; quos hac in ſpecie, operæ non eſt precium recenſere.

Et hoc Quiritum iure, & in terris Imperii certiſſimũ eſt: ſed in terris Eccleſiæ, uidelicet

in Vmbria, Marchia, & vrbe Roma, inter cõſtitutiones Piceni (quas ĩ locis prędictis iuſſit obſeruari) Pau. III. j. lib. bullarum fol. 16. extat motus proprius Iul. II. ꝙ in inſtantia appellationis, noua cauſa allegari non poſſit: forte quia quum in prima inſtantia deducta non fuerit, aliqua falſitatis ſuſpicio ſuboriatur. Qui motus proprius poſtmodum anno 1514. etiam a Leone X. fuit comprobatus: & inde anno 1521. prorſus reuocatus: & nuper a Pio IIII. 1565. alius motus proprius in uniuerſa eccleſiaſtica ditione, emanatus, quòd noua cauſa allegari, & allegata cuique ſuffragari non poſſit: loquens tam in treuga, quàm in pace: & poſtmodum a Pio V. 1566. moderatio ſequuta eſt: qua, principales aliquem ex comprehenſis, offendẽdo, & comprehenſi aliquem ex principalibus; nouam cauſam generaliter allegare prohibetur. unde allegare uolẽti, prius a Pontifice, facultas & cõmiſſio, vt uocant, exquirenda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum percutientis, an probet quòd ex noua cauſa, non antiqua percuſſerit.*

2 *Iuramentum probat ea quæ ab animo dependent.*

3 *Iuramentum homicidæ, an probet quòd occidendi animo non percuſſerit.*

4 *Iuramentum purgationis quid.*
5 *Animũ occidendi abfuiſſe oſtendunt coniecturæ.*
6 *Animus præceptoris quòd iniuriandi cauſa, diſcipulum percuſſerit, iuramento probatur.*
7 *Purgatio canonica, an a iuramento purgationis differat.*
8 *Teſtes compurgatorij quando adhibeantur.*

QVAESTIO XLVI.

1 SED ſi de cauſa non conſtet; An offendentis iuramento credendum, quòd ex noua & non antiqua percuſſerit: Alex.d.conſ.19.nu.2.in primo, affirmatiuè reſpondit, ex uulg.reg.ꝙ in his, quæ
2 ab animo alicuius dependent, eius dicto ſtari debeat: de qua in §.aliæ, alias ſed iſte, Inſti. de actio. ſicut & homicidæ iuſiurando ſtan-
3 dum probat, quòd occidendi animo nõ percuſſerit, ex gl.in l.j.C.ad l. Cor.de Sic.quam ſingularem dicunt Bal. c. bonę 2. de poſtul. pręla. & Roma.l.in illa.ff.de uer.obli.& nũcupatim hac in ſpecie Marſ.§.diligenter.nume.44.& nu.100.in prat.& Arno.ſingu. 44. & caut.prima, & Riminal.conſi.22.nu.6.

Quod Cæpol.conſi.41.nu.5.d.gloſ.allegãdo, iuramentum purgationis appellat. Verùm mihi penitius cogitanti, nõ uidetur.dd.

gloſ.

glo. ita generaliter accipiendas: ſed cum quædam urgent coniecturæ, ꝙ offendens ueterē cauſam non reſpexerit: de quibus paulò inferius tractabitur. Tunc enim ad expurgandam offendentis conſcientiam, probationes minus plenas etiam iuramentum adiuuabit: ſicut & quòd quis occidendi animo non uul
5 nerauerit: ultra coniecturas, quæ ex affinitate, perſonarum qualitate, armorum genere, percusſionis loco, & cauſa colliguntur. ex tex. in l. j. §. diuus. ubi Bart. Saly. Marſ. ff. de Sica. iuramentum percutientis probationes ſupplebit: ut rectè perpenſa docet gloſ. in d. l. j. C. de Sica. eiuſmodi iuramentum purgationis appellando: Barto. l. maritus. nume. 4. uerſi. ſi uerò contrariis. ff. de quæſti. & melius in l. ſed & ſi quæcunque. §. ſi magiſter. ff. ad l. aquil. in magiſtro ludi litterarij diſcipu
6 lum percutiente; quòd etiam purgatorio iuramento probet, quòd non animo iniuriam inferendi, ſed ex correctionis cauſa percusſerit. fuſius Iaſ. d. §. ſed iſte. nume. 88. & Cepha. conſil. 35. de quo iuramento comminiſcuntur etiam Ange. tracta. de malefic. uerſicu. falſario. numero 50. Cæpol. d. conſilio. 41. Calcag. 109. nume. 9. Blan. repet. l. fin. nume. 64. ff. de quæſti. & Iodo. Brug. Enchiri. re. crimi. tit. de purga. can. quæ cano

nica

7 nica expurgatio a iuramento, de quo s. aliqualiter differre uidetur: ſuamque formam habet: quum infamatus a crimine, ſe immunem prætendit, & iurat, & compurgatorios
8 teſtes, ſe credere illum uerum iuraſſe aſſeuerantes adducit: quam formam tradunt Guiliel. in Spec. tit. de abolitione, §. nunc de purgatione dicamus, Alcia. in praxi. eo. tit. in fi. ex. c. conſtitutus. & c. accepimus. de purg. cano. & Simancas tract. de hære. c. 54. quæ in iuramento, de quo s. & in ſupplendo probationes eorum, quæ in animo conſiſtunt, non eſt neceſſaria.

S V M M A R I V M.

1 *Offenſio an ex antiqua, uel recenti cauſa, facta præſumatur.*
2 *Cauſa offendendo, ex circunſtantijs perpenditur.*
3 *Temporis diuturnitas, offenſionis obliuionem arguit.*
4 *Qualitas perſonarum in diſcuſſione cauſæ attenditur.*
5 *Reconciliatio arguit nouam cauſam.*
6 *Offendens non præſumitur, quòd iterum offendere uoluerit.*

QVAE-

QVAESTIO XLVII.

1 SED & adhuc in ambiguo uerſamur, an offenſio, ex antiqua uel recenti cauſa facta pręſumatur: in quo Hypo. ſing. 503. l. j. §. fi. ff. de quæſti. §. aggredior. in pra. nu. 85. & rub. de fideiuſ. nu. 151. multa more ſuo allegando, ſentire uidetur offendentem in dubio ex cauſa ſuperuenta, & non ueteri, & ſic ex licita, & non illicita, ut pœna euitetur, motum præſumi: quem plerique in hoc ſenſu ſequuntur: credentes eiuſmodi interpretationem fore faciendam etiam q; de noua cauſa non conſtet.

Verum ſi maiorū noſtrorum ſcripta penitius perpendamus; ea omnia ſunt intelligenda, quum de utraque cauſa antiqua, & noua, legitimè conſtat: tūc enim in dubio, ut ea capiatur præſumptio, qua pœnam effugiamus; ex recentiore, magis quàm ueteri, offenſionē factam præſumemus: non autem quòd noua, ſi non appareat, præſumatur: ex doctrina Bal. communiter recepta. in l. ſi prædium. C. de ædil. ac. nu. 17. quam ſingularem dicunt Alex. & Iaſ. l. qui ſeruum. ff. de uerb. obligat. Alex. l. ſemel mora. ff. ſol. mat. conſi. 19. in. 1. & 115. in 4. Rom. d. con. 183. in fi. Dec. 406.

Pariſ.

Pariſ. 165.nu.26.in 4.Ruy.10.in 4. Grat. d. conſi.73.Ceph.35.& alij paſſim.

2 Perſcrutandus eſt inſuper, hac in ſpecie, animi offendentis motus, ex offenſæ & actuũ qualitate; & proportionabilitate ſequentis offenſæ ad priorem; ut ſi occaſione uulneris, uel homicidij, pax ſit facta; uel promiſsiones de non offendendo præſtitæ; pro pugno uel leui percuſsione ſubſequuta, non cenſeatur percutiens antiquam offenſam uindicare uoluiſſe, quam benè ſciebat ex leuiore offenſione, ſe aboliturum non fore.

Idemque ſi ex ſuperuenienti cauſa leui, & quæ uix ad iracundiam prouocare poterat; & uerbis uel pugno dilui: atrox uulnus pluresve percuſsiones infligantur; uel homicidium perpetretur; uero enim proprius eſt, ut ad prioris grauis offenſæ uindictam, eiuſmodi offenſiones factas diiudicemus: ex doctrina Bald.d. l. ſi prædium: Niſi tamen aliæ

3 coniecturæ, uel longus temporis curſus: ex quo offenſionis obliuio præſumatur, aliud nobis ſuadeant: quod & perpendiſſe uidentur Alex.d.conſi.115.& Soci.Iun.conſi.103. in tertio.

4 Inter quas nec perſonarum qualitas negligenda eſt; ut magis pro uili, quàm pro honori incumbente, ſi de promiſsionis fractura;

ra;& magis pro nobili,& honorem profiten te,quàm pro uili: ſi de pace tractetur, magiſque pro comprehenſo, quàm pro principali præſumamus: ex doctrina Bar. aliàs allegata in l.licitatio.§.quod illicitè in fin. ff.de publica. & uectig.

5 Sicut & potius pro noua cauſa reſpondendum eſt; ſi poſt pacem actus ſociales, & reconciliatio familiaris, & extrinſeca probetur: ex his quæ docet Bal. in l. athletæ. §. dat remiſsionem.ff.de excu. tut.per tex. in §. fin. Inſti.de iniur.

Illud omittendum non cenſeo; ꝙ facilius pro eo qui offendendo prioribus cautionibus cauſam dedit, quàm pro eo qui offenſus
6 fuit(quo ad nouam cauſam pertinet) præſumitur: quia qui iam offendit, ꝙ poſtea uelit ueterem iniuriam refricare, in dubio non eſt præſumendum.

Hæc tamen omnia plurimũ iudicis arbitrio relinquuntur: qui ex his & ſimilibus cõiecturis, quas breuitati ſtudendo prudens omitto; quæ nam cauſa inſpici debeat, arbitrabitur: & in dubio in humaniorem partem inclinabit.ut in terminis ſcripſit Alex.conſi. 19.nu.2.in 1.& in ſimili Alcj.tract. de præſ. reg.3. præſ. 39. poſt Abb.in cap. afferte gladium.de præſump.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cauſa qualis eſſe debeat, ut a pacis, induciarum, uel promiſsionibus de non offendendo fractione, excuſet.*
2 *Cauſa debet eſſe prouocans, & probabilis.*
3 *Cauſa, quæ non eſt prouocans, non eſt cauſa.*
4 *Titulus habetur pro non titulo, ſi ſit inhabilis.*
5 *Mentitio, uerba iniurioſa ſatis diluit.*
6 *Verba uerbis diluuntur.*
7 *Cauſa, an debeat eſſe iuſta.*
8 *Cauſa, quæ ex ludo uel ebrietate proceſsit, an excuſet.*
9 *Cauſa iniuſta, colorata, & temeraria, quod excuſet, quomodo intelligendum.*
10 *Cauſa magis probabilis, ad excuſandum in pace requiritur.*
11 *Cā noua facilius cum de pace agitur, præſumitur.*

QVAESTIO XLVIII.

1 QVAE autem cauſa ſatis ſit ad excuſandū a pacis uel promiſsionis de non offendendo fractura; ultra ea quæ ſcripſi ſupra.q.44.& infra ti. de promiſ. de non offendendo.q.101.Hyp.conſi.119. reſpondit quamlibet cauſam, quantumuis le

uem iniuſtam, & coloratam excuſare allegat Alexan. conſi. 19. in 1. Iaſ. l. qui ſeruum. ff. de uerb. oblig. & alios de quibus ibi: & uulgarem illam regu. ꝙ quælibet cauſa etiam iniuſta, & colorata, excuſat a dolo & a pœna. l. plagij. C. ad l. Fla. de plagi. quem quotidie, qui reorum partes tuentur, adducunt.

Sed mihi penitius cogitanti, quaslibet cauſas temere admittendas nõ uidetur: ſed quæ
2 ſint probabiles, prouocantes, & quæ percutientem ad iracundiam ueroſimiliter moue
3 re potuerint: cauſa enim, quæ non eſt prouo
4 cans, pro non cauſa habetur; ſicut & titulus pro non titulo, ſi ſit inhabilis: l. nec ullam. §. 1. ff. de peti. hære. & ita cauſam, noſtra in ſpecie, conſiderat Alex. conſi. 115. nu. 4. in 4. ibi
„ & poſtea ſuperueniat noua aliqua cauſa ali-
„ quem ad offendendum prouocans; & Corn.
„ conſi. 51. in 1. litera H. ibi, quum itaque di-
„ ctus Blaſius fuerit prouocatus &c. & uero-ſimilitudinem cauſæ, ut ſupra perpendendã fore Ceph. conſi. 35. in 1. aliàs facile foret rixandi anſam quærere; & inde mendicatis, & procuratis cauſis, a pœna ruptæ pacis, uel fideiuſſionis ſe excuſare: Et ideo dũ Fiſci partes tuerer, obtinui Vrbini, percutientem a dicta pœna non excuſari, in quem iniurioſum uerbum prolatum fuerat; ſi poſt mentitionem,

5 nem; etiam uulnus ſuperaddidit: quum.n. mentiri reſpondiſſet;honori ſuo ſatis proſpe
6 xerat: teſte Iaſ.in l. ut uim. ff. de iuſti. & iur. num.36.Nempè quia omnis iniuria quę uerbis fit;uerbis quoque diluitur.l.nihil tam naturale.ff.de reg. iur. Et ſi quæ uerbalis iniuria facta fuerat, quæ ad offendendum cauſam,præbere potuiſſet;ex ſequuta mentitione,ſublata erat: & honos uerbalem iniuriã proferentis,penès probos uiros,lęſus remanebat.l.j.ff.de his qui not.inſa.ut in ſimili dicebat Alcia. conſi.1.col.iiij. inſerto in tract. de duello.
7 Illud palàm eſt;non requiri ꝙ cauſã ſit iuſta.i. ꝙ ſit a lege ſic probata, ut licita fuerit uulneratio uel occiſio: ut in l. gracchus. C. de adul.& ſimil.Sed ſatis eſt,ut eiuſmodi ſit, quæ percutiẽtem ad iracundiam, quæ etiam in probo uiro cadere poſsit, monere potuerit: ut ſupra.ex his quæ ſcribit Bal. conſi. 57. in 1.aliàs 195. in 2. in nouis; incip. laudare uos. col. 3. ubi probat etiam eam cauſam,
8 quæ ex ludo uel ebrietate proceſſerit, ſatis eſſe; & ex Alex.d.conſi.19. de eo qui grauiter percuſſerat, percutientem eius bouem,damnum dantem;quem accuſare debuerat: Et licet hæc a delicti pœna non excuſent; non ſequitur,quin a conuentionali,ſeu pacis pœna excuſa-

excuſationem præbeant: quum conſtet offen ſionem, non ex antiqua iniuria, ſed ex noua, quæ offenſi culpa proceſsit, ſecutam fuiſſe.

9 Nec ita paſsim abutenda eſt dicta regula, ꝙ quælibet cauſa, etiam iniuſta, temeraria, & colorata (ut aiunt) excuſet a pœna: de qua Bald. Soc. Iaſ. l. unica. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. quia in delictis non procedit; & quando quis ea facit, quæ expreſsè ſunt contra bonos mores; & utroque iure prohibita; tunc enim iniuſta cauſa quemquam non excuſat: & quem in dolo fuiſſe præſumit: ut declarant poſt alios Cur. Iun. l. ſi quis id quod. num. 42. ff. de iuriſd. om. iud. & Gomeſ. reg. de impet. benef. uiuen. q. iij. ita d. l. ſi plagij interpretantes.

10 Illud non diffiteor, ꝙ magis probabis, & prouocans requiratur cauſa; ad excuſandum pacem habentem, ut honori eius conſultum ſit; ne pacis fractor, & proditor dicatur, quàm non offendere cauentem: Ut è diuerſo

11 etiam dici poſſe uideatur; in pace: quæ rancoris & odij finis eſt, facilius nouam cauſam præſumendam, quàm in eiuſmodi de non offendendo promiſsionibus, & indutijs, propter quas, non id propter inimicitia & rancor aboletur.

SVMMARIVM.

1 *Credulitas inanis a pacis fractura an excuſet.*
2 *Vindicta tranſuerſalis, nec, quidem brutis conuenit.*

QVAESTIO XLIX.

1 EX quibus ſatis dubium redditur Pariſij reſponſum conſi. 165. in 4. ꝙ Titius audiens eius conſanguineum a Seio, quo cum pacem, pro ſe & conſanguineis habebat, uulneratum; pacem uiolaſſe dicatur, ſi alium Seij conſanguineũ percuſsit: ea credulitate motus, quæ a fide digno proceſsit, & nouam offendendi cauſam tribuit, licet inanis fuiſſet credulitas, & falſus rumor: allegat congeſta in ſimili a Feli. c. licet eli. de ſimo. & Lap. deciſio. centeſima. & profecto in caſu illo, in quo non is qui uulneraſſe dicebatur, ſed alius offenſus fuit; ipſe contrarium iudicaſſem: uindictæ enim quas
2 tranſuerſales uocant; nec quidem a brutis animalibus perpetrantur: nempè quia in illis, nec iracundiæ calor, nec ſanguinis commotio poteſt operari. l. quidquid calore. ff. de reg. iur. Vltra ꝙ etiam aduerſus eum, quem uulneraſſe

uulneraſſe rumor eſſet;qui pacis fœdere deuinctus eſt; nimis credulus eſſe non debet: ex Vlpia.in l.j.ff.de eo per quem fac.erit &c. Itaque niſi fama ſeu rumor eſſet uehemens; uel a duobus uel uno non uulgaris, ſed ſpectatæ fidei,& de uiſu teſtantis eiuſmodi credulitas procederet; extaretque cum eo, qui uulneratus uel occiſus diceretur; maximè ſanguinis coniunctio;quæ primum uel ſecũdum gradum non excederet; in pacis fractione,in re tam ardua,temerè credulum non excuſarem.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſor ſi non apparet, an pacis fractioni ſit locus.*

QVAESTIO L.

1 SED an a pacis uiolatione, ſatis excuſari debeant;qui ad inuicem digladiari reperti ſunt;ſi,quis aggreſſor fuerit,non conſtet;quæſtio eſt quæ altiorem indaginem requirit;de qua dixi infra tit.de promiſ.de non offen.q. ultima.

SVMMARIVM.

1 *Pœna pacem uiolantis.*
2 *Homini, hominem inſidiari nephas.*
3 *Pax & ſecuritas differunt.*
4 *Securitatem frangens, qua pœna puniatur.*
5 *Induciarum publicarum uiolatores, quomodo plectantur.*
6 *Miles qui in iuſsu Imperatoris, commilitonem ad ſingulum certamen prouocat, quomodo puniatur.*
7 *Patri propter pacem bannito, alimenta non debentur.*
8 *Pacis uiolatoribus, quæ pœna ex cõſtit. Marchiæ, & decretis Pontificijs imponatur.*
9 *Libra legalis apud Romanos qualis erat: & qualiter leges de libra loquentes, accipiantur.*
10 *Verba in potiore ſignificatu capienda.*

QVAESTIO LI.

1 QVAE autem pœna pacis uiolatoribus iure noſtro imponatur; oſtendit Friderici Primi conſtitutio. ti. de pa. ten. cap. 1. occidenti, capitalem; uulneranti, amputationis manus; fuſtibus percutienti, barbam uel crines expilanti, decem librarum;

brarum; manu uacua; quinque pœnam imponens: extat & alia ſubſequens. ti. de pa. iur. fir. cap. 1. §. ſi quis uerò auſu temerario; ciuitati centum; opido triginta: Ducibus, Marchionibus, & Comitibus quinquaginta; capitaneis uiginti; & inferioribus trium librarum auri pœnam præſcribens.

Sed pœnæ. d. §. ſi quis uerò, mihi procedere uidentur, in pace iuramento firmata: quã cum omnibus iure naturæ, & euangelico, habere debemus. §. iuris præcepta. Inſti. de iure natu. Pau. Roma. 12. cum enim natura inter nos cognationis quoddam genus inſtituerit;
2 hominem homini inſidiari nephas eſt. l. ut uim. de iuſt. & iure: & quam etiam nullæ inimicitiæ præceſſerunt: non autem in ea quæ poſt iniurias, iure gentium fuit introducta: quæ & reconciliatio appellari ſolet: In qua, ſiue inter ciuitates, ſiue inter ſingulares perſonas facta ſit; ſiue ab Imperatore indicatur, prioris conſtitutionis pœnæ, locum habent: tit. de pa. ten. ut ibi docet Bald. in princ. Bar. l. j. num. 6. ff. ad l. Iul. maieſt. ſentit uiolatorẽ pacis in l. Iul. maie. incidere; per text. ibi: ſed loquitur in pace publica, quam ciuitates adinuicem faciunt: Vel dicamus eum malè interpretari uerbum ſecuritatis, de quo in tex. dum dicit, hæc lex poteſt intelligi in ſecurita

3 te; hoc eſt quando duæ ciuitates faciunt pacem: quia aliud eſt ſecuritas, aliud pax: prior enim temporalis eſt, abſque odij dimiſſione; ſecunda uerò perpetua cum rancoris extinctione: teſte Pau. Iureconſ. in l. poſtliminium. §. indutias. ff. de capti. & poſtlim. re. Et d. l. j. procedere uidetur in ſecuritate data à pop. Rom. unde in ciuitatibus ſuperiorē recognoſcentibus; tam grauis pœna non eſſet infligenda; ſed extraordinaria; attenta perſonarum qualitate: ex his quæ ſcribit Gui. Pa. q. 418. de rumpente ſaluaguardiam (ut aiūt) francigenæ: & ita intelligendus eſt Io. Fab. in
4 l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. dum dicit, ꝙ ſecuritatem frāgens. l. Iul. maie. punitur. de quo & Steph. Aufr. ad Capel. Tolo. q. 489. quibus & adſtipulari uidetur Bonif. Vitel. tract. de malef. tit. de treu. nume. 5. & Iod. Brug. tit. de pa. ac induti. uiolatio.

Illud in confeſsò eſt, authoratos milites, qui publicas indutias temerè uiolarent; uel
5 publicæ pacis turbatores exiſterent; ut qui in
6 iuſſu Imperatoris ſui, commilitonem ad ſingulare certamen prouocarent, capitali pœna puniendos. l. fin. §. miles. ff. de re mili. uel ſaltem. d. conſtitu. Frideri. de pa. tenen. uiginti libris auri plecterentur: ut in propoſito ſcribit Alci. conſ. poſt tract. de ſingu. certa. col. 2.

Alia

7 Alia inſuper pœna pacis uiolatoribus imponitur: quia licet patri etiam bannito filius alimenta debeat exhibere; ſecus tamẽ ſi propter uiolatam pacem ſit exul. c. 1. §. ſi quis hominem. de pa: tenen. quod & probat Alcia. li.
8 1. de uerb. ſig. fol. mihi 29. Extant etiam maiores pœnæ, publicæ pacis uiolatoribus impoſitæ; libro conſti. Marchiæ 4. rub. 43. in antiquis; pro locis ubi ſeruantur: & etiam eorum receptatoribus; etiam ꝗ pax, ſiue induciæ inter priuatos factæ forent: ex bullis Pij IIII. & V. in tota ditione eccleſiaſtica locum habentibus.

Et quia in dd. conſtitutionibus Imperialibus de pœna librarum, mentio facta fuit; in priore quidem ſimpliciter; & in ſequenti de libris auri: ſciendum, olim apud Rom. pro-
9 ut & hodie penes nos, legalem libram duodecim uncijs conſtare: & unciam ex dragmis octo: ita ut ſeptuaginta duo aurei tunc temporis libram cõſtituerent: & ex noſtratibus ſex & nonaginta: ut habetur ex Demetrio Alabaldo tit. de ponde. & menſu. ex Gomeſ. reg. de ualo. exprimen. in impetra. benef. q. 9. & nouiſſimè ex Couarru. tract. numiſma. c. 4. & ita libra auri de qua ſupra capiẽda eſt: Prior uerò quæ ſimpliciter profertur; non de libra ponderali, ſed de numerali expendenda uide-

retur; eiuſdem ualoris quo ſtater, & mina, uidelicet quatuor dragmarum auri; & ſic quatuor noſtratium aureorum: ut tradunt Georg.agric.de ponde.& menſu.Bude.de aſſe.lib.4. Et de hac libra ſenſiſſe Arcadium & Honorium. C. de cupreſ. ex Luco Daph.lib. xj. (quãtumuis de libra auri fiat mentio) uoluere Moderniores Galli tract. de contract. q.100.nu.780.& Gomeſ.ſupra ex proportione pœnæ & præmij de quibus ibi: quum nõ ſit uerosimile, ꝙ pro plantatione unius cupreſſus, fiſcus libram auri, ideſt ſeptuaginta duos aureos dare uoluerit: & uendenti, uel ementi cupreſſum, pœnam quinque librarũ auri.i. tricentorum, & ſexaginta aureorum imponere; ſed longè minorem.

Verùm eadem ratio ſuadet, libras de quibus in priore conſtitutione ſimpliciter Imperator comminiſcitur; de libris auri, quarum ſeptuagintaduæ facerent libram, accipiendas: quia non eſt uerosimile, ꝙ pacem uiolanti, cum barbæ expilatione, quinque librarum numeralium, & ſic uiginti noſtratiũ aureorum tantum, pœnam imponere cogitauerit. alias data proportione pœnæ ad delictum; Imperatore loquente, de libris imperialibus intelligerem: ut habetur titu. de pa. io conſtan.cap.in cauſis: ſcimus enim uerba in

dubio

dubio in potiori ſignificatu fore accipienda. l.j.§.qui in perpetuum.ff. ſi ager uectiga. uel emphyteu.pet.l.quæritur.ff. de ſta. homi.

SVMMARIVM.

1 *Pœna pacem uiolantis, a iure communi impoſita; an ex conuentionali ſublata cenſeatur.*

2 *Pœnæ diuerſæ ſicut natiuitate, an etiam impoſitione uel exequutione concurrant.*

3 *Pœna canonica an ſtatuto tollatur in criminibus mixtis, ſi ſtat. maior eſt.*

4 *Legis condendæ qui poteſtatem non habet, nec quidem habet abrogandæ.*

QVAESTIO LII.

1 AN autem uiolati fœderis pœna, cómuni iure impoſita; ex ea quæ in inſtrumento ſcripta reperitur; ſublata cenſeatur, maxima fuit inter maiores noſtros altercatio: ita ut Cyn. in l. qui ſepulcra.C.de ſepul.uiol. nu. 3. negatiuam magis communem affirmet: ſequitur Bar.l.j. uerſi. quæro.ff.ui bon.rapt. niſi nominatim dictũ ſit, legi, conuentionali pœna abrogari; uel præſumptiones aliud ſuadeãt: quod & prius ſenſerat Dy.ibi.& in l.fi.ff.de noua. adducẽs

per

pro præſumptione quando municipali lege caueretur; ꝙ ubi pœna ſtatuto non exprimeretur; foret ad ius commune recurrendum: Sali.d.l.qui ſepulcra.nu.6. & 7. dubium habens animum huc atque illuc impellitur; nō
2 negando tamen, ꝙ licet diuerſæ pœnæ natiuitate concurrant; ſecus tamen in petitione, & exequutione. Abb.poſt glo.Inno. & Butr. in c.de cauſis.nu.13.& ſeq.Bart. ſententiam pro uera, & communi contendit; niſi extarent coniecturæ, de quibus ſ. Cæpol. conſil. 14. niſi ſtatutum ſubſequens, minorem pœnam imponeret: ut ibi nu.5. uel una lex uni, altera alteri; applicaret, ut ibi nu.6.

Sed in diuerſam ſententiam tranſiuere Bal.l.data opera.nu.20.C.qui accuſ.non poſſunt.& in d.l.qui ſepulcra:& auth.ſed nouo iure.C.de ſer.fugi.Caſtren.l.j.§.dixerit.nu.5. dicens, ita in practica obſeruari. Ange.in authen.de ſanctis epiſ.§.fi.& in §.quadrupli.colum.8.Inſti.de act. Albe. prima par.ſtat.q.8. ſubdens ſic Ianuæ diſputatum, & reſolutum fuiſſe.Corſ.conſi.114.litera.b.in 1.Dec.d.c. de cauſis.nu.28.Marſi. in praxi. §. quæritur. nu.5.& conſi.61.Gram.35.nu.56. dicens, ꝙ ita totus mundus obſeruat: & reſpondit in terminis Alcia.conſi.55.tom.1.lib.2.& ſub
3 priore impreſſione 453.de communi fidem

faciens;

faciens;& in pœna canonica, ut tollatur ſta tuto quando ſtatuti pœna eſt maior, uel ſaltem non eſt minor, etiam incriminibus mix tis: ut ſi licet pœna excommunicationis, quæ cognoſcentibus moniales imponitur. capit. uirginibus. ubi gloſſ. & Archidia. 27. quæſt. j. ſublata cenſeatur, ſi quis ſtatuti pœna ſit punitus. cap. felicis. ubi Lap. & Gemini. de pœ. & c. 1. eo. tit. in 3. & ita in Vmbria, Piceno, & Romandiola quotidie obſeruatum ſcio.

Putarim tamen hoc (in ſpecie noſtra loquẽdo) in pœnis conuentionalibus, quas paciſcẽtes eorum met arbitrio, Prætore abſente ad-
4 ſcribi faciunt; non procedere, penes quos ſicut condendæ legis, ita & abrogandæ nulla eſt poteſtas; reg. eius eſt de reg. iu. in 6. & qui facere non poſſunt, quia pœnæ a lege impoſitæ locum habeant: argu. l. nemo poteſt. cum uulg. de leg. 3.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio pacis, ſi a conſanguineis non ſit facta; an ſequuta interim contrauentione, pœna committatur.*

2 *Ratificatio re non integra nihil operatur.*

3 *Iuramentum, facit actum ualere omni meliori modo.*

Verba

4 *Verba cum effectu in promiſ. de ratificari facien-do quid operetur.*
5 *Clauſula alias de ſuo &c. quid operetur.*
6 *Moram, quando diluat difficultas.*

QVAESTIO LIII.

NEc ea negligenda eſt quæſtio, quæ quotidiæ in foro uerſatur: & a maioribus noſtris ſummis (ut
1 aiunt labiis) deguſtata eſt: An pace pro ſe & conſanguineis facta; ſi unus ex comprehenſis antequam ratum habeat, offendatur; pœnæ fractæ pacis ſit locus: in qua Dy. in l. ſi uxor. §. ſi quis planè uxorem. ff. de adul. negatiuam amplexus eſt, etiam ratificatione offenſi ſubſequuta; tamquam res amplius non ſit
2 integra, & ad actum commiſſum non porrigatur: allegant Cy. cum eo. in l. fi. q. 1. num. 5. C. ad maced. qui nihil ad rumbum: item & Barto. d. §. ſi quis. nume. 4. qui tamen pro opin. Dy. non figit pedes. Bald. d. l. fina. nu. 2. Dyn. ſequutus eſt: quia, dicit ipſe, offenſus ante ratificationem, non erat adhuc in pace actualiter, ſed potentialiter comprehenſus: cum quibus tranſire uidetur etiam Sali. d. l. fi. in prin. uer. ex his infertur. Barba. in addi. ad Bar. d. §. ſi quis. & poſt eum Dec.

l.contractus.nu.16.ff.de reg.iu.& con. 226. nu.7.531.nu.10.Cur.Iu.conſi.52.nu.13.Soci.Iu. conſi.103.nu.15.in 3, defendendo Petrum Corbolum Vrbinenſem: & Boſ.in prati. crim.titu. de pa.nu.27.allegando Bart.ſupra, qui, ut iam dictum eſt, nihil firmat.

In diuerſam ſententiam tendiſſe uidetur Caſtren.in l.bonorum.nu.5.ff.rem rat.habe. aduerſus Dy.ex eo quòd ratificandi poteſtate pendente nihil innouari debebat; niſi ad ratificandum terminus asſignatus fuiſſet:& Cor.conſi.40.in 2.qui ex facto reſpondit pœnam aduerſus promittentem committi etiã quòd de rato ſit promiſſum, & ratificatio non fuerit ſubſequuta; ſi interpellatio ad ratificandum non præcesſit, quæ in promisſionibus facti affirmatiui, neceſſariò requiritur.l.ſi ſtipu.eſſem.de uerb.obli.ex Alcia.conſi.145.in 5.uel ſi pars offenſa quoque, in ratificandi mora extiterit.arg.l. uiro atque uxore.ff.ſol.mat.

Memini me alias, dum fiſci ſtatus Vrbini patronus, eius partes tuerer; hac diſtinctione, eiuſmodi nõ factę ratificationis exceptionem, pluries refelliſſe: ꝙ aut pax pro ſe & conſanguineis, ſimpliciter inita eſt; & promiſſum quòd conſanguinei pacem obſeruarent ſub pœna; & nihil de ratificatione di-

ctum

ctum,& tunc pœnam ſiue conuentionalem, ſiue prætoriam aduerſus promittentem cō- mitti;qui uoluit, & potuit pro alii obligari: iux.conſ.Cor.ſupra,ex quauis parte fiat con trauentio:ſentit Pariſ.conſi.164.nu.19.in 4. ibi non ſimpliciter pro omnibus &c. quod iure canonum & iuramento accedente cla-
3 rum eſt: quod facit actum ualere omni meliori modo: uulg. l.cum pater.§. filiis de leg. 2.unde intelliguntur paciſcentes ſe curaturos quòd conſanguinei pacem ratam haberent: Bal. Ab.Fel.c.ex reſcripto. de iu.iur.& docent ſcribentes,max.Roma.Alexan.Iaſ. l. ſtipulatio iſta.ff.de uer.oblig. Soci.conſi. 26. in 3.Pariſ.109.nu.11.in primo,& 16.nu.119. in 2. niſi tamen pax ab eis ratificata fuerit, quia tunc conuentionali & legalibus pœnis ratum habentes tenerētur: & promittens cō uentionali tantum: cui tamen aduerſus eos qui ratum habuere; & contrauenerunt, pœnæ repetitio concederetur,ut infra quæſ.61. Aut loquimur reſpectu promittentium tantum,uidelicet ut ipſi pro pœna conueniri,& conuenire poſſint;& legalibus pœnis ſubiiciantur; & tunc non factæ ratificationis exceptio quæ promiſſa non fuit,inanis eſt: ut reſpondit Goza.conſi.3.nu.16.qui ſic decla rat doctrinam Bar.in d.l.ſi uxor.§.ſi quis.ff.
de

de adul.Hyp.Riminal. inter conſi. crim. diuer.conſi.134. nu. 17. tomo. 1. & eſt nimis clara concluſio, licet uiderim pleroſq; multi nominis aduocatos; eiuſmodi exceptionis clipeo, ceu meduſeo, reorum partes tueri uoluiſſe.

Aut promiſſum fuit, ita facere & curare, quòd conſanguinei ratificarent: abſque tẽporis præfinitione: & tunc ſi promittens, ſibi poſſibilia fecit, & ſequatur contrauentio, inter cõprehenſos, qui ratũ non habuerunt, uel quia unus ex cõprehenſis, alterũ ex principalibus promittẽtibus offendat; pęnã non cõmitti: ut communi uoto adfirmant Bart. conſ.236.inci.Martinus, & in l. in illa ſtipu. ff.de uer.obli. quem ibi moderniores ſequũtur: Iaſ.l.ſtipulatio iſta.eod.titu.nu. 10.But. Ab.c.gemma. de ſponſa.Fede.Senen. conſil. 122.Aret.143.Dec.l.impoſſibilium.ff.de regu.iu.conſi.313.& alii paſſim.

Videtur tamen quòd ad intereſſe teneatur; niſi diligentiam in ratificari faciendo adhibuiſſe conſtet: ex his quæ docet Bald. c. domino guerram. §.ad hæc. titu. hic finit lex Cor. Soci. conſi. 133.in primo.Curt.Iu.74. Goza.27.Ripa.§.Cato.num.59. etiam nulla interpellatione præcedente, ex quo ad ratificationem curandam ſe obligatum ſciebat;

&

& conſequenter in mora uerſari: teſte Alex. conſi.127.in 5.& 157. num.2.in 6. & Aym. 64.in prin.

Sed in diuerſam ſententiam tendit Dec. conſi.ii.l.quod te.ſi cer. pet. & pleriq; quos allegat: quem probare uidetur Alci.conſi. 145.in 5.uolentes abſq; interpellatione, moram non cõmitti: nec conſequenter pœnã.

Quos ipſe, ſi ſequuta ſit offenſio; & promittens prius ratificationem commodè curare potuerit, ſequi non ſoleo: prout & ſentit Cor. conſi.248.littera F.uer.accedit in 4. nec Dec.& Alci.rectè perpenſi.hac in ſpecie contradicunt.

Verùm non procedit dicta concluſio; cũ poſt promisſionem de ratificatione curãda, fuit addita uox cum effectu, ut in Italia crebrius fieri uidemus: quæ indicat actum eſſe, ut omnino res efficiatur: ut probare uidetur Alcia.d.l.quod te.uer.in poteſtate tua.num. 10.ex tex.in l. ſi non mortis.§.ſi quis.ff. de in offi.teſta.quidquid dixerint Are.conſi. 143. & Dec.d.l.impoſſibilium.nu. 6. ea uerba de uera & non ficta diligentia interpretantes: quos ſequi non poſſum, Alcia. præceptoris mei authoritate neglecta: pro qua etiam adducere conſueui tex.in §.ſi quis alium.Inſtitu.de inutil.ſtipul.ibi, quod ſi effecturum ſe

„ ut Titius daret, ſpoponderit, obligatur.

5 Et idem ſi ſuperaddita ſit clauſula, alias de ſuo &c. ex quo uoluit, & potuit pro alijs obligari, ut ſupra.

Sicut & obligatur qui ſimpliciter conſanguineorum ratificationem promiſit: ſcire. n.
6 debuit ſe id promittere; quod in ſua facultate non erat: unde actum uidetur ne difficultas excuſet; prout nec qui alium in iudicio præſentare promittit, non excuſatur. l. ſancimus. C. de fideiuſ. cum his quæ fuſius congerit Alcia. ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio pacis, ſi a fratre promiſſa fuerit, ſub pœna; quum fratres maiores fuerint; an uno maiore effecto, ratificare nolente, pœna committatur; antequam cæteri maiores fiant.*

2 *Dictio uterque, utriuſque concurſum requirit.*

3 *Teſtator non præſumitur extraneum propriæ ſoboli præferre uoluiſſe.*

4 *Pluralis loquutio, quandoque ſeparatim accipitur.*

5 *Abſurdum ne ſequatur, uerba coniunctiuè & diſiunctiuè capiuntur.*

H QVAE-

QVAESTIO LIIII.

1 QVANDOQVE etiam dubitari contingit, An fratre de morte patris paciſcente, & ſe curaturum promittente, quod fratres ipſius, maiores facti, ratificarent ſub pœna; expectari debeat, quod omnes ad ætatem legitimam perueniant; uel priore renuente, pœna ſtatim committatur: Albe.in l.cum quidam.C.de impub. & alijs ſubſt.cenſuit non prius committi, quàm omnes maiores facti, ratificare detrectauerint: ex illo tex.qui rectè perpenſus, hoc non pro
2 bat: Tum ex ui uerbi collectiui uterq;, quod mortis utriuſque concurſum requirit.l. Lucius.§.Gaio.ff. ad Trebel. l. ſi hæredem plures.ff.de condi. inſtit. tum ex mente teſtato-
3 ris, qui filijs ſubſtituens, ſi uterque impubes deceſſerit, cogitaſſe præſumitur ut primo decedenti, frater in eius portione ſuccederet: nec extraneum, propriæ ſoboli præferre uoluiſſe: iuxta Sabini ſententiam, a Iuſtini. relatam: & uulg.doct.Bart. in l. quidam teſtamento. de uulg. & pup. Secus igitur in caſu noſtro, in quo nulla dictio uniuerſalis appoſita proponitur; & ubi de filiorum fauore nõ tractatur. allegat etiam.l.quamuis.eod.titu.

quæ

quæ a re noſtra nimium deuiat: Itaq; me municipem non habebit: niſi cùm uniuerſalem
4 dictionem ſuper additam ſupponeremus; nã ea promiſſio, licet pluralis ſit; pro eo oportet accipi, atque ſi ſeparatim de quolibet fratre facta fuiſſet: ut expreſſis uerbis dicebat Pau. l. falſa demonſtratio. §. ſi quis. ff. de condi. & demon. & adnotant DD. in l. ſi plures. C. de condi. inſer. quod & probare uidetur Iaſ. l. iiij. §. Cato. nu. 56. de uer. oblig.

Accedit quia alias ſequeretur inconueniẽs; ꝙ maior factus, interim in pace non comprehenſus, homicidam offenderet: contra bonum publicum, & contrahentium mentem: aſt ne ſequatur abſurdum, & inconueniens, & ne aduerſus paciſcentium mentes eamus,
5 ea ſit interpretatio, ut uerba dubia diſiunctiuè & coniunctiuè capiantur. ex his quæ tradit Bal. d. l. pen. & Caſtren. conſi. 200. uiſa ſu praſcripta. nu. 3. in anti.

SVMMARIVM.

1 *Pax ſub conditione quòd bannitus intra certum tempus, uel abſque paciſcentis licentia ad patriam redire non poſſit, an ualeat.*

2 *Conditio contra actus naturam reijcitur.*

3 *Benefacere etiam illis ex Euangelio tenemur, qui oderunt nos.*

QVAESTIO LV.

1 SEd quid ſi pax ea conditione facta proponatur, quod bannitus intra certum tempus, uel abſque offenſi licentia ciuitatem ingredi non poſſit? quod in ſtatu Vrbini, ut plurimum fieri conſueuit: An eiuſmodi pactio ualeat; & uidetur pacē
2 ualere & cōditionem tanquam contra actus naturam reijciendam, l. j. §. pe. ff. depo. l. cùm
3 præcario. ff. de præca. præſertim quia etiam lex euangelica repugnat, ibi, & benefacite illis qui oderunt uos. Matth. 5. non enim bene facimus, ſed malè, ſi ipſos à patria exules teneamus. Inſuper quia ea conditio uideretur impedire Principis beneficium, & gratiam ſubſequutam; & ita reſpondit Alcia. conſi. 134. tom. 2. lib. 5.

Putarim tamen iſtiuſmodi conditionem, breui tempore duraturam, a Principe non aſpernendam; ne offenſus qui alias pacē non feciſſet; & conditionem ualere crediderat; tamquam pax exaduersò non fuerit obſeruata; ad uindictam prouocetur. l. qui fidem. ff. de tranſac.

Sicut & pacem recipientem in foro honoris non excuſari; quinimmò eius opinionem penès

penès probos uiros grauari; ſi a fide & promiſſione deſciſcat; quibus offenſus ad pacem faciendam allectus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſtipulationis in contractu pacis an largè, uel propriè capiantur.*
2 *In pœnalibus, propriiſſima ſit interpretatio.*
3 *Pacis fauore, ualet pactum quo inter hoſtes dirrepta, remittantur, etiam in damnum tertij.*
4 *Statuta pœnalia licet publicam utilitatem reſpiciant, tamen ſtrictè accipiuntur.*
5 *Pax in dubio quòd non ſit fracta, iudicandum eſt.*

QVAESTIO LVI.

1 HVc quoq; neceſſario pertinet, An in pacis contractu, ſtipulationis
2 uerba, largè uel propriè ſint accipienda. & quum ſimus in pœnalibus, uidetur q̀ propiiſſima fieri debeat interpretatio. c. inter dilectos. de fide inſtrum. c. ex literis. cum uulg. de proba.

Sed quidquid ſit in ſtipulatione de non offendendo; fauore pacis, dubitauere Grat. conſi. 114. in 4. & Soc. Iun. 103. in 3. 3

Verùm pacis fauorem tunc demum ope-

rari cenſeo; quum de eius celebratione tra-
3 ctatur; & id propter reſponſum ſcio ualere fœdus, quo hinc atque indè inter hoſtes dir repta remittantur; etiam in eorum damnum quibus ablata ſunt: ex Bald. & Ange. in l. bene a Zenone. C. de quadri. præſcrip. & ſimil. de quibus Barba. conſi. 1. in 3. Corſet. tracta. de priuil. pa. & Alcia. lib. 1. de uer. ſigni. uer.
4 ex bono quoque: nō autem poſtea, quum de pacis fractione tractatur: prout dicimus in ſtatutis delicta punientibus: quæ licet publicam reſpiciant utilitatem, & ob id extenden da uideantur; tamen in delinquentis odium ſtrictè intelliguntur: ut docent Bald. l. fin. C. de interdi. matri. & Soci. l. j. num. 10. de uer.
5 oblig. Immò pacis fauore eà in dubio fieri deberet interpretatio; ut adhuc eſſet integra; ob bonum publicum, & quietem conſeruan dam; non autem fracta: quo caſu & ſcandali, & tumultus immineret periculum: ex not. in l. cum proponas. 2. C. de pac. & ità in pace præſupponit Cor. conſi. 40. li. 2. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Pax, ſi inter plures inſolidum facta ſit; ſequuta offenſa in perſona unius ex una parte; ab uno uel pluribus ex altera; quomodo competat pœnæ exactio.*

2 *Correi plures non dicuntur; quando eſt diuerſitas in re.*

3 *Plures, in dubio uiritim promiſiſſe cenſetur.*

4 *Repetitio ei conceditur; qui alienam præſtat culpam.*

QVAESTIO LVII.

1 NEc frequens illa quæſtio omittenda eſt: An pace inter plures inſolidum facta, cum promiſſione de nõ offendendo ſub pœna; ſequuta offenſa in perſona unius ex una parte, ab uno uel pluribus ex alia, cuilibet & contra quemlibet inſolidum competat actio: Bar. l. fin. num. 2. ff. de duo. re. negatiuam amplexus eſt: quia non ſunt omnes correi actiuè, & paſſiuè, quum 2 in eiuſmodi ſtipulatione extet diuerſitas in re, & ſic in perſonam offenſi: Idemque formalibus uerbis tradit in auth. hoc ita. nume. 15. C. eod. quem ſequutus eſt Caſtren. l. ſi id quod. num. 4. ff. eod. nempè quia (ut ipſe ait) alia eſt offenſa quæ fit uni ab uno, alia quę fit alij ab alio: Ange. Imol. Alex. d. l. fi. & in addi. ad Barto. d. l. ſi id quod. Ange. Roma. Iaſ. uulg. §. Cato. num. 54. & Rui. poſt eos. num. 55. Cor. conſi. 218. in fi. in ij. 167. in iij. 247. 3 in fi. in 4. concludens, ꝙ ex pluribus in dubio

quilibet pro eius facto promiſiſſe cenſeatur.

Et hoc abſq; controuerſia procedit; cum ex uerbis ſtipulationis, non conſtat pacem inter plures tanquam inter duo corpora, duas ve partes & factiones collectiuè, factā fuiſſe: quod pluribus exemplis oſtendit Alexan. conſi. 116. in 4. ubi reſpondit eo caſu quemlibet ex parte, pro uirili tantum agere & conuenire; ita ut inter omnes, æqualis fiat diſtributio: cui & adſtipulari uidetur Pariſ. conſi. 160. lib. 4.

Arbitror tamen conſocios ſimul promittentes, ſi contrauentioni non contōſerint; aduerſus contrafacientem, quod ſoluerunt repetere poſſe: nam quotieſcunq; alienam cul-
4 pam quis præſtat, æquiſſimum eſt ei ſuccurri: ut a delinquente repetat, quod eius cauſa præſtiterit. l. ij. §. item ſi in facto: ubi ſcriben. & præſertim Alcia. num. 4. ff. de uerb. oblig. quod & inferius tractabitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax ſi pro hæredibus etiam facta ſit, an omnes hæredes, uel offenſus tantum pœnam petat.*

QVAE-

QVAESTIO LVIII.

1 QVID autem ſi pacis ſtipulatio pro ſe & hæredibus facta proponatur. An omnes hæredes, uel offenſus tantum, ad ſolidam pœnam agatur; & recepta uidetur Bar. ſententia, in d. §. Cato. q. 6. num. 30. q offenſus integram pœnam petere poſſit; tanquam ſtipulatio pro ſe & hæredibus ab ipſius perſona incipiat, & indiuiduũ contineat: quam probauere Caſtren. l. ij. §. item ſi in facto. ff. de uerbo. obli. Ange. Roma. Iaſ. num. 54. d. §. Cato. Cor. conſi. 218. in fin. in 2. dicens, in iudicando a Bart. non eſſe recedendum, licet diſputatiuè aliter ſenſiſſe fatentur; cum Imo. Commen. & Alexan. d. §. Cato. & idem conſi. 167. in 3. cum quibus etiam Zaſ. tranſiuit d. §. Cato. uer. ſolus aget, numero 5. 1

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſi offendat; an ad integram pœnam uel pro hæreditaria portione cum hæredibus teneatur.*

2 *Litium circuitus euitandus.*

QVAE-

QVAESTIO LIX.

1 Maior ſupereſt difficultas. An è diuerſo offendens ad totam pœnam uel ipſe & alijs cohæredes pro hæreditarijs tantum portionibus teneantur; & crebrior eſt omnium ſenſum, pœnam ab omnibus pro hæreditarijs portionibus cōmitti.d.§.Cato.ubi Bar.q.6.num.32.& Iaſ.nu.54.tanquam eiuſmodi pœnalis ſtipulatio in rem cenſeatur, & ex parte hæredum promiſſoris, ſit ad hæredes tranſitoria.

Pro contraria ſententia ſtrenuè pugnauit Alcia.d.l.ij.§.item ſi in facto.& d.§.Cato.uer.quodammodo.num.5.& uer.ſolus.nu.13.in tract.de ſtipul. diuid. & indiui. ut uno ex hæredibus contrauenìente, omnes in ſolidum teneantur: ita ut ſolida pœna ab hoc, uel ab alio hærede poſſit exigi. quod probare conatur ex tex.d.§. Cato.ibi, ſolus tenebitur, tāquam quilibet hæredum pro ptincipali habeatur propter hæredis adiectionem: quo caſu uidetur actum ut ſtipulatiò ab eius perſona incipiat, & hanc ueriorem dicit: licet in contrarium frequentius itum eſſe fateatur.

Sed Zaſ. poſt eius terga, omnino ipſius fundamen-

damenta diuellere conatur pro communi cõ tendens: a qua fortè pro concordia tunc recedi poſſet, quum aduerſus offendentem tantum ageretur; ut tunc etiam ſolida pœna peti poſſit: quum certum ſit cohęredes pro portionibus hæreditarijs conuenti; a contraueniente; ſolutum poſſe repetere ex Bar. num. 1
2 32. & alijs ſ. ut euitetur litium circuitus. iuribus uulg.

Illud autem pro comperto haberi debet; (quidquid ſit in conuentionali pœna) cohæredes, qui in contrafaciendo paci nullum miniſterium, nullamve culpam præſtitere, alijs pœnis legalibus uel bannimentalibus, præſertim defectionis fidei, uel honoris, non teneri: prout in ſimilibus quæſtionibus, pluries ſuperius repetitum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes ſimul cum offendente, an in promiſſione de non offendendo inſolidum, uel pro portionibus hæreditarijs conueniantur.*
2 *Stipulationes de non offendendo, ſunt iuris prætorij.*
3 *Claudicatio contractus in dubio non permittitur.*
4 *Noxa caput ſequitur.*
5 *Pœna authorem perſequi debet.*

QVAE-

QVAESTIO LX.

1 AN autem quæ proximè in pace concluſa fuerunt, ut cohæredes offendentis proportionibus hæreditarijs iuxta communem, uel inſolidum prout placuit Alcia. conueniantur, in cautionibus de non offendendo procedant: Iaſ. poſt Ro-
2 ma. d. §. Cato. nu. 55. ſentit negatiuè tãquam eiuſmodi ſtipulationes ſint iuris prætorij; in quibus etiam indiuiduis ſi unus ex hæredibus cõtraueniat ſolus in pœnam incidit, pro parte ſua; alios uerò propter prætoriam æquitatem non teneri; allegat tex. in l. pœnales. §. Iulianus. ff. ad l. falci. & Bart. d. §. Cato. q. 2. nu. 23.

Qui rectè perpenſi non dicunt contrafacientem pro hæreditaria portione tantum teneri, ſed ad ſolidam pœnam: prout & clarius docent Bar. d. §. Iul. num. 3. & Alexand. poſt eum: alias ſequeretur ꝙ alter ex promittentibus unum ex hæredibus offendendo, integram pœnam ſolueret; & ſi ab uno ex eis offenderetur pro tertia uel quarta tantum iuxta hæreditariam portionem, pœna commit-
3 teretur: ex quo & contractus claudicatio, & abſurditas præter ſtipulantium mentem oriretur:

retur: quod non eſt admittendum. Clem. 2. de magi. Aequius erit igitur, in hiſce prætorijs ſtipulationibus, cohæredes qui promiſſioni non contrauenerunt, nedum non inſolidum, ſed nec pro hæreditarijs portionibus
4 poſſe conueniri; noxa (ut prouerbio dicitur) caput ſequente: ut qui ſolus promiſſioni cõtrauenit; ſolus quoque promiſſam pœnam
5 pendat: quæ (ut uulgo dicitur) ſuos authores ſequi debet. l. ſancimus, C. de pœn. quidquid ſit in hæredibus paciſcentium, ſeu inducias facientium, & quidquid in contrarium Iaſ. ſenſerit.

SVMMARIVM.

1 *Pace pro ſe & conſanguineis facta, cui & aduerſus quem competat actio.*
2 *Ignorantes obligare non poſſumus.*

QVAESTIO LXI.

1 SED ſi quis in pace uel cautione de non offendendo, pro ſe & conſanguineis abſentibus promittat (prout in Vmbria & Piceno communiter fieri cõſueuit) cui & aduerſus quem contrafactione ſequuta, competat actio; & ex iã dictis eiuſmodi

modi quæſtio facilè diſſolui poteſt; nempè ut principales, qui pro alijs ſe obligauerunt, à quocunque & in quemcunque ſit contra-
2 uentum reſpectu conuentionalis pœnæ, conueniantur, & conueniant: quum ipſos ignorantes obligare non potuerint: iuribus uulg. & hoc iure noſtro nullam ſapit dubietatem.

Solent tamen prudentes principes, poſtea quam hodie ad euitanda ſcandala, coguntur homines etiam pro conſanguineis inuitis uel ignorãtibus, promittere; publico programmate declarare, ꝙ conſanguinei facta ſibi de qualitate obligationis intimatione, ſi contrafecerint, pro indemnĩtatis conſeruatione, principali perinde teneãtur; ac ſi ſolemniter promiſiſſent: quod ab Illuſtriſſimis dominis meis in Ducatu Vrbini, prouidè factum non ignoro.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatione ab abſentibus ſequuta; an adhuc aduerſus principalem uel ratum habentes, pœna fiat exactio.*
2 *Ratificatio mandato æquiperatur; etiam in ſpeciale mandatum requirentibus.*
3 *Ratihabitio quando retrotrahatur.*

QVAE-

QVAESTIO LXII.

1 MAior ſubeſt difficultas, quum pacem uel promiſsionem conſanguinei poſtea ratam habuerũt; in qua diſtinguẽdum uidetur; ꝙ aut a principio cautum fuit ꝙ ratificatio fieri deberet; & ea ſubſequuta, ipſis & contra ipſos, actionem ad pœnam competere: ac ſi ab initio paci, indutijs uel promiſsioni de non offendendo interueniſſent; uel principales etiam eorũ no-
2 mine, & mandato præcedente promiſiſſent: ratificatio.n.(ut uulgo dicitur) etiam in ſpeciale mandatum requirentibus, mandato æquiperatur.c.fin.de iu.iur. in 6. gl.l.perinde. §.ſi procurator.in uer.abſente. ff. ad l. Aquil. cum his quæ fuſius congerũt Ange. l.licet. C.de iudi. Alex.conſi.78.nu.19.146.nu.3.in v.133.num.6.in vj.Dec.281.& l.ſemper qui non prohibet.ff.de re.iu.

Niſi tamen principalis primò, ꝙ conſanguinei non offenderent ſub pœna, promiſiſſet: & ulterius etiam ſub pœna ꝙ ratam promiſsionem habituri forent: ſequuta namq; ratificatione, non ideo magis a priori promiſsione, tanquam fideiuſſores liberarẽtur: ſalua tamen ſibi actione ad repetendum: de quo etiam ſupra.q.59.mentionem fecimus.

Aut de ratificatione nihil dictum;& nihilominus principali inſtante ſubſequuta eſt; & tunc autem præſente parte,& acceptante, & idem reſpondendum uidetur : ex his quæ proximè dicta fuere : & ex quò ſumus in ca-
3 ſu,in quo ratihabitio retrotrahitur;& fingit ratihabentis conſenſum, priori obligationi interueniſſe: ut congerunt Alex.d. conſi.78. num.20.Feli.c.ſicut tuis. de ſimo.& Deci.l. quod in initio.ff.de reg.iur. Aut parte abſente, & etiam notificatione facta, tacente; & non uidetur quoad pœnam a principali obligatione receſſum : quamuis etiam aduerſus ratificantes,notario ſtipulante, competat actio; uulg.doct.Bar.in l.j.ff. de iu. fi.

SVMMARIVM.

1 *Pace a pluribus ex una parte, pro ſe & cuilibet eorum conſanguineis & affinibus inita; ſi unus contrauenerit,quomodo pœna exigatur.*
2 *Pœna conuentionalis,pro contrafactione alterius ſoluta; an poſſit repeti.*

QVAESTIO LXIII.

1 NEc minus frequens ea eſt dubitatio; quum plures ex utraque parte pacem ineunt; uel non offendere promit-

promittunt, pro ſe & cuiuslibet eorum conſanguineis & affinis in forma, eadem ſtipulatione, & uerborum contextu; An ſequuta cõtrauentione ab uno ipſorum, ſeu eorum conſanguineo, ab uno, uel eorum quolibet, pœna exigi poſsit: Et uidetur quemlibet pro uirili agere, & conueniri poſſe: ex quo quælibet pars, pro uno corpore deſignatur: quod & clarius ex inſtrumenti uerbis perpendi poteſt; ubi dici conſueuit tales ex una parte &c. & ſub tali pœna parti obſeruanti applicanda &c.

Quòd ſi in diuerſis inſtrumentis, & ſtipulationibus pax & promiſsio facta ſit; aliud deliberandum: quia quilibet pro eius offenſione tenetur: niſi tamen ab uno ex pariter attinentibus, offenſio facta proponatur: eo.n. caſu ab uno tantum, uel ab omnibus promittentibus in uiriles fiet exactio.

Quòd ſi ab uno ex affinibus ſequatur contrauentio; qui alijs promittentibus non attineat; uel ab uno ex conſanguineis magis uni, quàm alij coniuncto; tunc licet obligatio eadem ſit uerborum ſeriè contexta; tamen reſpectu diuerſitatis cauſæ, correi non uidentur: & quilibet pro eius affine, uel magis conſanguineo conueniendus eſt: ita ut nec pax reſpectu aliorum rupta cenſeatur: cum qui-

libet pro magis attinentibus promiſiſſe uideatur: quos ſibi maiorem obedientiam & promiſsionis obſeruantiã uerosimiliter præſtituros credebat: & ita in ciuitate Soræ aduerſus Fiſcum in cauſa ſatis ardua reſpondi: ex his quæ collegi ex dictis Bart. & Ange.in l. fin.6.q.ff.de duobus re.& in repet.authen. hoc ita.q.13.C.eod.& ex Alexan.conſi.116. in 4.& Cor. conſi. 40.in 2.& 248. in 4. licet ſatis confusè loquantur.

Et prædicta reſpectu primi caſus ſuper quo reſpondit Alex.d.conſi.116. ſic puto in
2 telligenda, ut nihilominus uiritim ſoluẽtes, ex parte offendentis ab ipſo, cuius culpa conuenti fuere, ſolutum repetere poſsint.

Et ꝙ ſi nihil in pacis contrafactionẽ commeruerint; quidquid ſit reſpectu pœnæ conuentionalis, pacis fractores appellari non debeant: ut alibi ſępè in ſimilibus, dictũ ſcio.

SVMMARIVM.

1 *Intereſse propter uulnus, An pœna conuentionali ſoluta debeatur.*

2 *Pœna conuentionalis, An iure Pontificio, & ſalua conſcientia etiam ultraquam interſit, exigatur.*

3 *Pœna, quum ratione contemptus debetur, etiam ultraquam interſit exigitur.*

QVAE-

QVAESTIO LXIIII.

1 NEC ea negligenda eſt quæſtio, An cõuẽtionali pœna parti ſoluta, quia paci uel promiſsioni de non offendendo ſit contrauentum; propter uulnera &
2 medelas intereſſe quoque peti poſsit: quæ ab ea.q. pendere uidetur. An pœna conuentionalis ultra partis intereſſe, iure Pontificio, & tuta conſcientia exigi poſsit: in qua adhuc cõtrouertunt maiores noſtri, & in qua Hoſtien. But. Imol. c. dilecti. de arbi. Soci. conſil. 153. in 1. & plerique alij negatiuam amplexi ſunt: Quibus contradixere Inno. Abb. c. tuam. de pœ. Abb. Ancha. d. c. dilecti. Roma. conſilio 510. (quod frequenter allegatur) Cor. 153. in 1. & 2. in 3. Pariſ. 34. in 1. Rip. 9. in 2. quorum ſententia crebrior uidetur: & noſtra in ſpecie eò certior eſt, quia pœna ex delicto debetur: Abb. d. c. dilecti. & in c. 1. ubi Fel. de conſtitu. licet non omnino aſſentire uideatur: & clarius Barba. conſi. 45. uer. item quia dicta
3 pœna imponitur. col. 8. lib. 4. & quia pœna ratione contemptus potius, quàm intereſſe oppoſita cenſetur: ex his quæ tradit Deci. l. cum proponas. 2. in fi. C. de pac.

SVMMARIVM.

1 *Pax ab uno ex corrixantibus producta, an alijs etiam contumacibus proſit.*

2 *Verba ſtatuti, in exorbitantibus propriè intelligenda.*

3 *Iudex nihil petenti, nihil impartitur.*

QVAESTIO LXV.

1 AN autem pax ab uno ex corrixantibus producta, proſit alteri contumaci, ſi lex municipalis pacem habenti pœnam minuat: Cataldi, tract. de ſindi. num. 127, prodeſſe affirmauit ex tex. in l. j. & ij. C. ſi unus ex pluri. appella. Cui ego aſſentire non poſſum ; quia pœnæ diminutio quæ eá lege fit ; eſt aduerſus iùs commune :
2 ut ait Bald. l. diuus. ff. ad Sillan. & id propter eius uerba propriè in producente, ſeu a procuratore produci faciente, & legis beneficiũ implorante percipienda ſunt. iuribus uulg.

Nihilque afferunt incommodi. d. l. j. & ij. quia quòd appellatio unius, quorum cauſa erat communis, & eadem omnium defenſio alijs proſit, nimirum; ne ex uno & eodem facto; & ubi eadem eſt abſolutionis ratio, diuerſæ

uerſæ appareant ſententiæ; nempè abſolutoria & condemnatoria, ut tex. uerba, & Barto. Bal. & Caſtren. ibi clarè docent. quòd autem pro eodem facto plures eadem ſententia dánentur; ſed unus maiore quantitate, quia cótumax fuerit, nec confeſsionis aut pacis beneficium ſibi impartiri petierit; non eſt inconueniens: & ſibi non iudici culpæ adſcribendum eſt:
3 qui (ut uulgo aiunt) nihil petenti nihil impartitur.

SVMMARIVM.

1 *Pax & reconciliatio quomodo probentur.*
2 *Exterioribus, animi intentio dignoſcitur.*
3 *Concordia, ex manuum iunctione, antiquitus deſignabatur.*
4 *Teſtes & inſtrumenta, eandem uim habere ſolent.*
5 *Pax inter illos caſus non adſcribitur; qui neceſſariò ſcripturam requirunt.*

QVAESTIO LXVI.

1 QVAERITVR tandē quomodo pax probetur: & ſi de reconciliatione tractemus; uerum eſt ex ſalutatione, ex amplexu, ex oſculo, uel manuum iun-
2 ctione probari: iuxta illud, & dexteram iun-

gere dextræ: hiſce enim exterioribus, animum,& conſcientiam pacatã fore dignoſcimus: uulg.§.pauonum.ubi glo. Inſti.de re.di
3 ui.Bal.l.j.nu.5.ff.de pac. ſicuti ex manuum iũctione antiqui Imperatores concordiam deſignabant: ut in numiſmate æreo, & argẽteo Neruæ, penes me uidere eſt: & ita Bal.in l.filiæ quem.ff.de lib.& poſt. & in l. in ipſius.ex illo tex.C.fam.herciſ.& Alex. ad Barto.in l. non ſolum.§.iniuriarum.in uer.oppo.ꝙ non ſufficiat.ff. de iniur. adnotauere.

Si uerò de probanda pace, qua ſtatuti, uel reſcripti beneficio potiamur; ſtatuti uerba perpendenda ſunt; quæ ſi de pace producta
4 loquantur; neceſſario pacem quæ in ſcriptis facta ſit requirunt: alias ea quæ teſtibus conſtaret, non excluderetur; ſi eandem uim habent teſtes etiam inſtrumẽta: uulg.l.in exer-
5 cendis.C. de fi. inſtr. maximè quia pax inter illos caſus non adnumeratur; quę neceſſariò ſcripturam requirunt: ut in terminis reperij poſtea Catal.trac.de ſindi.q.90. Curia tamẽ, pacem niſi inſtrumento probetur, admittere non conſueuit: ut de ſenatu Mediolanenſi fidem facit Iul.Clar.in praxi in §.fi.q.58.uerſ. pen.& ita in curia Vrbini, Marchiæ, Peruſij, & Romæ ſeruari ſcio.

DE

498

DE INDVTIIS.

SVMMARIVM.

1 *Indutiæ idem quòd treuga, uoce barbara.*
2 *Indutiæ quid.*
3 *Indutiæ unde dicantur.*
4 *Indutiarum inuentor.*

QVAESTIO LXVII.

1 SEQVITVR modò ut aliqua circa indutiarum materiam (quas uulgo uoce barbara treugā uocant) ultra ea quę s̃. ti. de pa. continentur; particularius tractemus: & primò.

Quid ſint indutiæ: quas Pau. Iuriſcon. in
2 l. poſtliminium. §. indutiæ. ff. de capti. & poſt
„ limi. reuer. ſic breuibus definiuit: Indutiæ
„ ſunt cum in breue, & in præſens tempus,
„ conuenit; ne inuicem ſe laceſcerent: quem ſequuti fuere Hoſtien. in ſum. de treu. & pa. & Archi. c. illi. 24. q. 3. dicentes treugam eſſe ſecuritatē perſonis, & rebus, ad tempus præſtitam; diſcordia nōdum finita: quam & Ab.

rub.eod.licet minus propriè, fore pacem ad tempus factam, definiuit.

3 Dictę ſunt autem induciæ, ꝙ in certam diē a pugnando otium præbeant: ut apud Cice. lib.1.offi.uel (ut Gellio placuit) lib.1.cap.25. a tribus dictionibus, Inde, uti, iam: ꝙ lapſo indutiarum tempore, deinceps omnia belli iure uti iam peragantur: ac ſi per quendam coitum & copulam, nomen indutiarum connexum ſit: cui adſtipulari neceſſe eſt, ſi dictio indutiæ litera.t.& nō.c.ſcribi debet: ut nouiſſimè probat Aldus Manu.iun.li.ratio.ortho gra.litera.I.licet plerique reclament, quia nō

4 induciam ſingulari numero, ſed inducias dicamus: quarum Lycaon inuentor fuit. ſi Plinio credimus lib.7.natura.hiſto.c.36.

SVMMARIVM.

1 *Indutias facere quis poſsit.*

2 *Pacem facere ad quem ſpectet.*

3 *Auli ducis Romani, fœdus reſciſſum.*

4 *Indutiæ inter priuatos, an conſiſtant.*

QVAESTIO LXVIII.

1 SED quis indutias facere poteſt? & ſi de priuatis tractemus; reſpondendum eſt, prout in pace diximus. ſ. q.8.ad hunc tamen effectum, ut comprehen-

ſorum

ſorum perſonæ in ipſorum detrimentum alligentur: Si uerò de publicis; conſtat belli Imperatorem, ſeu ducem ad breue tamen tempus, ſicut & belligerandi, ita & indutiandi poteſtatem habere: ut docuere Bar. & Ange. in l. conuentionum. ff. de pac. licet ſi ad lō
2 gum tempus fiant, ſicut & in pace ſenatus Pop. Roma. & ſic domini belli autoritas exquirenda ſit: argu. l. mandato generali. ff. de
3 procur. exemplo fœderis ab Aulo exercitus Roma. Duce, cum Iugurtha contracti; quod Rom. populus, quia ipſo inſcio factum fuerat; reſcindi mandauit: ut apud Saluſtium in Iugur. de quo etiam Præpoſi. c. ius militare. in uer. nexus. diſtin. 1. & ita Pau. a Ca. in d. l. conuētionum intelligendus eſt, ut uidelicet de indutijs nō paucis diebus, ſed aliquo tempore duraturis loquatur.

Illud non diffiteor, quemadmodum bellum inter priuatos, eosve qui illud indicendi authoritatem non habent; eſſe non poteſt. c. 2. 23. q. 2. Ita etiam treuga inter priuatas perſonas proprie conſiſtere non dicitur, ſi credimus Imol. c. 1. nu. 9. de treug. & pa. & Alex. d. l. conuentionum: quia tamen in pleriſque locis Italiæ uſu ueniunt, & ob bonum publicum fieri tollerantur; de his ſaltem abuſiuè, loquendo, diſſeremus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Indutias facere an quis cogi poſſit.*

QVAESTIO LXIX.

1 Et ſi quæratur, an & quomodo quis ad indutias ineundas cogẽdus ſit, dixi ſupra titu. de pa. q. 3. num. 13. uer. minus dubij.

SVMMARIVM.

1 *Indutiarum uiolator, qua pœna puniatur.*
2 *Pacis turbator quomodo plectatur.*

QVAESTIO LXX.

1 Qva autem pœna indutiarum uiolator puniatur, Marti. tract. de conſę. prin. q. 32. teſtatur, ipſum pœna decem librarum auri puniendum: ex text. in c. 1. §. ſi quis uerò temerario auſu. titu. de pa. iur. fir.

Sed tex. loquitur in pace, de qua in d. tit. & de qua ſupra titu. de pace. quæſt. 51.

Putarim ego, pœnam ſi in publicis ſimus indutijs,

indutijs, Principis; ſi in priuatis, etiam iudicis arbitrio relinquendam: attenta perſonarum qualitate, & euentu qui inde ſequutus ſit: ſi enim ex indutiarum uiolatione publi-
2 cæ pacis, quæ forte eo tempore tractabatur, reſultet turbatio; pœna ultimi ſupplicij foret imponenda.l.fi.ff.de re.mili. ſi parum aut nihil ſcandali ſit ortum, minor pœna; & prout Principis aut Iudicis religioni uidebitur: ut in ſimili probaſſe uidetur Guiliel.a Cun.tracta.de ſecuri.nu.32. & Iod. Brug. Enchirid. crimi.cap.108.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum de indutijs ad pacem an ualeat.*

2 *Indutiæ, an magis naturam ſapiat belli, uel pacis.*

QVAESTIO LXXI.

1 ET inde conſtat de indutijs ad pacē, & è conuerſo, argumentū non pro-
2 cedere: quia indutiæ magis bello, quàm paci comparantur.cap.1.§.uaſalli.ubi Bal.nu.67.tit. de pa. conſtan. quod etiam ex definitione utriuſq; palàm eſt: & id propter animaduertendum eſt, ut quæ de uno a maioribus noſtris ſcribuntur, ad alterum temerè non protrahamus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cauſa noua, an excuſet in indutijs ſicut in pace.*
2 *Pax perpetuò, indutiæ ad tempus.*
3 *Patri, & non marito, cur lex filiam adulteram occidere permittat.*
4 *Creditores quando propria authoritate pignoris poſſeſ. accipiunt.*
5 *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.*
6 *Fides ſemel fracta ab una parte; ab altera frangi non dicitur.*
7 *Fides etiam hoſti ſeruanda.*
8 *Offenſus, indutijs durantibus, honoris iacturam non patitur.*

QVAESTIO LXXII.

1 QVò fit ut adhuc cõtrouertant. DD. An quemadmodum in pace noua cauſa à uiolatione pacis excuſat; ita & in indutijs: In qua ſpecie pro negatiua primipilus adduci ſolet Vinc. Hyſpa. c. i. de treu. & pa. Archid. c. illi qui. 24. q. 3. But. cap. peruenit. de iu. iur. Io. And. ad Spe. Bal. rub. eod. titu. Ange. Imol. l. ſi ex legati cauſa, de uerb. oblig. idem Ange. Raph. Caſtren. num. 4. l. qui ſeruum. eod. titu. Soci. conſil. 26. ſed

tectius

rectius 262.inci. in cauſa magnifici Petri de Medicis.lib.2.Felin.d.c.j.nume.6. Iaſ.l.cum proponas.ij.num.6.C. de pac.qui nedum de cõſuetudine, ſed etiam de iure teſtatur.Marti. Laud.tract.de confœde.prin.q.16.dicẽs ſpeciale eſſe in treuga, quòd licet frangas mihi, tamen tibi fidem frangere non liceat: omnes
2 ea diuerſitatis ratione inter pacem & indutias, quòd pax perpetuò ſit duratura, indutiæ uerò ad tempus: quo lapſo poſſit quis iniuriam ſibi illatam retaliare; pro quorum ſententia etiam alia ratio adduci poſſe uidetur: quia in pace rancor omnis & iniuria remittitur, quod non fit in treuga: & id propter arctiore uinculo fuit opus quum proniores eſſent homines ad arma, & indutiarum fractionem quàm pacis: argum. tex.l. nec in ea.
3 §.fin.ff.de adul. ubi lex permittit patri, & nõ marito, filiam in adulterio deprehenſam interficere: quia maritus forte zelotypus, & qui quotidianis nuptijs gauderet, ad occidendum procliuior fuiſſet, quàm pater: pro quo lex nimium præſumit: & pro hac ſcio D. Pet. Aldobrandinum ſeniorem Iurecon. clariſſimum conſuluiſſe.

In diuerſam tamen ſententiam tranſiuere Abb.d.cap.1.de treug.& pa. Imol. c.3.de iureiur. Ange.Imo. Alexan. Aret.d.l. qui ſer-

uum,

uum. Alex. l. ſemel mora. ſol. mat. l. qui inſulam, de uerbo. oblig. & d. l. cum proponas: Cor. conſi. 42. in ij. licet conſil. 217. litera C. in j. caſum adhuc dubium aſſeruerit: Dec. d. l. cum proponas, & conſi. 531. num. 8. Pariſ, 165. in iiij. Mant. 169. Beninten. deciſ. 65. & pro communi probant Viui. lib. 1. opi. num. 223. & Soarez theſau. com. opin. uer. pax. nume. 63. pro qua etiam ſcio. D. Hormanot. det, Franciſ. de Pepis, Victorium de Soderinis, & Anto. de Strozzis, Florentinos, & pleroſque alios reſpondiſſe. Et reſpondendo Aret. rationi Pau. de Caſt. d. l. qui ſeruum; dicit eam non eſſe perpetuam, ideſt generaliter ueram, nempè quia maior fortè affertur uindictæ cõmoditas treugæ tempore, quàm
4 poſtea, argum. l. quæſitum. ff. de pigno. quo motus Bartol. l. creditores, C. eod. affirmat creditores propria authoritate, uirtute pacti etiam pendente dilatione, pignoris poſſeſſionem nanciſci poſſe: quando iuſta ſubeſt cauſa, & periculum in mora.

Vnde in tanta maiorum noſtrorum altercatione, cum Cor. d. conſi. 217. animus meus adhuc in dubio uerſatur: quidquid Moderniores de communi teſtentur, cuius contrarium etiam ipſe Deci. d. l. cum proponas. nume. 7. innuere uidetur: & quum, DD. uariè (ne di-

(ne dicam, confusè) loquantur; quibuſdam indutiarum fractionem præſupponentibus; 5 ut ſic frangenti fidem, fides frangatur eidē, d.l.cum proponas: alijs nouam tantum offendendi cauſam præmittentibus: Putarim ego opinionum anfractus, hoc diſtinctionis fœdere conciliandos: quòd aut de priuatis, aut de publicis indutijs loquimur; & priore casu, aut talis durante treuga præceſſit offenſio, qua uerè fracta eſt; & tunc liceat offenſo, incontinēti & ex interuallo, iniuriam uindicare, 6 ſine indutiarum, fideive fractura; quæ iam ab altera parte fracta, amplius frangi non dicitur; ex his quæ tradunt ſcriben. omnes ex illo tex. in d.l.cum proponas, & dicam infra, nec quempiam teneri ad indutiarum finem expectandum; quem pars ipſa cō trauenien do, iam abſoluit: & etiam quia interea temporis, poſſet offenſor uel abeſſe, uel ſe diligentius cuſtodire, ut dicebat Aret. s.

Aut aduerſarius fidem non fregit; ſed nouam tantum cauſam pręſtitit; qua pars ad ipſum perſonaliter offendendum & uindican-
7 dum, meritò fuit prouocata; & tunc fidem frangere non licere: quæ etiam hoſti (ut uulgo dicitur) ſeruanda eſt.l.j.C.de conſti.pecu. nec facilè uiolanda eſt; quum poſsit iniuriā paſſus infra modicum tempus, completis in

dutijs

8 dutijs ſe ulciſci: uel quum ipſis durantibus facta ſit, ipſam etiã abſque honoris labe muſſitare: quod Monomachiſtæ oẽs fatebuntur.

Poſteriore autem caſu quum de publicis indutijs, inter principes uel ciuitates agitur; hoc amplius in animaduerſione fore uidetur: ꝙ quantumuis & publicas, & priuatorũ offenſiones, ex pacto comprehendant; non tamen ex particularium contrafactione rumpantur: ne priuatorum reſideat arbitrio, fœderi publico uim facere; & arma hinc atque hinc demiſſa, mouere: arg. l. priuatorum. C. de iuriſdi. om. iud. Niſi ergo Princeps, uel ciuitas id malefacti conſcij, condignam coertionem detrectauerint; ita ut ratum habuiſſe delictum, diſsimulatione uideri poſsint; ex his quæ ſcripſit Aret. conſi. 165. uer. circa primum; uel quum prohibere potuiſſent, id facere neglexerunt; iuxta congeſta a Dyn. & Cagno. reg. culpa. de reg. iu. in vj. indutias ruptas non cenſeo.

Nec è diuerſo licere, ſine fidei naufragio, dilatione pẽdente, uindictam ſumere; & bellum (quod dormiebat) excitare. Quæ diſtinctio ſi peritioribus nõ arridebit; ſatis erit ſaltem ad eos prouocãdum, ut feliciori duplomate, aliam probabiliorem adducant.

DE PROMISSIONIBVS DE NON OFFENDENDO.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de non offendendo, eſt tertium genus, a pace, & indutijs differens.*

2 *Argumentum de indutijs & pace, ad promiſſionem de non offendendo non eſt perpetuum.*

3 *Promiſſionis de non offendendo definitio.*

4 *An etiam ex officio tantum, præſtanda ſit.*

QVAESTIO LXXIII.

POSTEAQVAM de pace, & indutijs tractauimus, ſupereſt ut etiam de promiſs. de non offen-
1 dēdo particularius loquamur:
Quæ quidem promiſſio eſt tertium genus a pace & indutijs in pluribus diſtans: illę enim ſpontè fiunt, ut dixi ſupra. hæc uerò etiã am-
2 babus partibus inuitis, ſi prætori uideatur, præſtantur: ut infra. & id propter de una ad aliam, argumentum non eſt perpetuum: ex his quæ fuſius congerit Pariſ. conſil. 165. lib.

4. poſt terga. DD. in l. ſemel mora. ff. ſol. mat. & in l. cùm proponas. 2. C. de pact.

3 Quæ ſic definiri poteſt. Promiſſio de non offendendo eſt legitimum præſidium, quod iuſtè timenti, iniuriam ſibi inferri, ad ipſius inſtantiam, uel ex officio præſidis; ne partes ad arma & rixam procedant; præſtari ſolet. probatur prior pars ex reſcripto Martia. Impe. ad populum in l. denunciamus. C. de his qui ad eccle. confu. ſecunda in l. uſufructum. ff. de uſufru. & in l. illicitas. §. 1. ff. de offi. præſi. a qua nec diſſenſit Barto. d. §. 1. Vnde ni-

4 mis friuola eſt eorum ſententia, credentium quòd ſolummodo ad partis inſtantiam præſtanda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, quando peti poſsit.*
2 *Cauſæ cognitio in promiſ. de non offendendo, præcedere debet.*
3 *Minæ pro cautionibus de non offendendo exigendis; an ſufficiant.*
4 *Saguntini dum Romæ de auxilio conſulitur, funditus delentur.*

QVAE-

504

QVAESTIO LXXIIII.

1 QVANDO autem a parte peti poſſit, uidetur ex ipſa definitione declarari. nempè quando iuſtus, uel probabilis eſt offenſionis timor, aut ſuſpicio: Vn
2 de Bar. ſupra cenſuit cauſæ cognitionem pręcedere debere: cui addiderunt Albe. & Sali. d.l. denunciamus. Alex. l. qui bona. §. ſi quis. ff. de dam. infec. conſil. 78. num. 25. in v. Feli. rub. de treu. & pa. Iaſ. l. ſi ſuper poſ. nume. 6. C. de tranſact. Pariſ. conſil. 168. in iiij. qui de communi teſtatur. Pet. a Plaz. epit. delic. cap.
3 7. & plerique alij, cauſam iuſtam debere præcedere; ita ut etiam minæ non ſufficiant: niſi & probetur minantem ſolitum minas exequutioni demandare: ſcimus enim promiſſiones eiuſmodi maximè pœnales. c. odia. de reg. iur. & ne dum familiam, ſed & alienam comprehendentes (ut hodie ferè in tota Italia præſtari ſolent) ualdè oneroſas, & periculoſas fore; & quàm plures familias peſſum dediſſe. l. ij. §. ſi dubitatur. ff. de iudi. graue eſt enim ut unus ex delicto alterius prægrauetur: ut ait tex. c. ſi hæres. xxiij. q. iij. & hac in ſpecie Pet. de Ancha. conſi. 52. incip. pro clariori.

Sed ut uerum eſt aliqualem cauſæ cognitionem præcedere debere; ut ait Bart.d. §. 1. ſic & non adeò exactè exquirenda eſt; ut dū
4 ſuper hoc controuertitur; timens offendatur: ut Saguntinis contigit; qui dum Romæ de auxilio ſuppeditando conſulebatur; funditus deleti ſunt: ſufficere ergo arbitror uerisimilem metum & ſuſpicionem; ſtatim Iudicis officio perpēdenda: quod & ſenſere DD. Tholoſ.q. 489. ita ut etiam petentis iuramēto, (ſi tamen uerosimilitudine foueatur) de minis ſibi illatis, credi poſſit: ut docuit Guiliel.a Cun.d.l.denunciamus.num: 15. ſitque materia hæc tota prudentis Iudicis arbitrio relinquenda: quod & ſenſit Sali. ſuprà. Nec ab re, quia ſi Præſes ex officio nemine petente, partibusve inuitis, id munus explere poteſt; publica utilitate ſuadente: ut pacata & quieta ſit Reſpublica.l. æquiſſimum.ff.de uſufru. & dixi ſupra, ad petentis inſtantiam, qualiquali cauſæ cognitione præcedēte, multò magis, & ita paſſim obſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Promiſ. de non offendendo; an ab eo qui timori cauſam dedit, exigi poſsit.*

2 *Legis beneficium fruſtrà implorat, qui in legem*

gem commiſit.

3 *Afflictio afflicto non ſuperaddenda.*

QVAESTIO LXXV.

1 AN autem & qui timori cauſam prę ſtitit, exaudiri debeat; putà quia temerè & non prouocans; aliquẽ facto uel uerbis offenderit. Et licet plerique negauerint: quorum comminiſcitur in hac
2 quæſt. Felin. rub. de treug. & pa. octaua decla ratione. num. 22. ne qui in legem commiſit, legis beneficio perfruatur. uulg. cap. quia fru ſtra. de uſur.

Nihilominus ea receptior uidetur ſententia, quæ pro affirmatiua cõcludit: quam probauere Bar. Alex. in l. qui bona. §. ſi quis iuxta. ff. de dam. infec. & Steph. Aufrer. ad dd. deciſ. Tholoſ. q. 489. Rip. rub. de iudi. quia cõmittens in legem ab ipſius legis miniſtris, & non a priuatis puniendus eſt: tot. tit. C. ut nemi. lice. ſe ſine iudi. auct. uindic.

Non tamẽ inficiauerim, quin aduerſus offenſum pro cautione exigenda mitius ſit a-
3 gendum; ne afflictio ſuperaddatur, ut in terminis ſcribit Ancha. conſi. 52. quid enim ſi diues pauperem, ſi nobilis ignobilem, præter rem offenderit? animaduertere enim debet Prætor, ne plus ſibi officiat cautionis du

ra exactio; quàm iam illata offenſio, quod & ex infra dicendis innoteſcet.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, An cum fideiuſſore præſtari debeat.*

2 *Fideiuſſores in promiſ. de non offendēdo, quandoque exactè nimis exiguntur.*

QVAESTIO LXXVI.

1 SED an eiuſmodi promiſsiones, cū fideiuſſore præſtari debeant; Guiliel. d. l. denunciamus. nu. 21. quem ſequuntur Bar. d. l. illicitas. §. ne potentiores. nũm. 4. & Sali. d. l. denunciamus. nume. 2. in eam tendunt ſententiam, ut nuda cautio ſufficiat, cum hypotheca bonorum: ut declarat Sali. ſupra, ſi idoneæ extent facultates; aliàs quòd etiam fideiuſſor exigendus ſit.

Feli. uerò d. rub. de treug. nu. 15. aliter diſtinguit; nempè ut ſi ex Præſidis officio exigatur; nuda cautio ſufficiat; ſi ad partis inſtātiam etiam fideiuſſor accedat: ex glo. in cap. ex tranſmiſſa. & cap. literas. de reſtitu. ſpol. a quo nec recedere uidetur Pet. a Plaz. epit. delic. d. c. 7. nu. 2.

Verum

Verum mihi magis arridet Guiliel. Bart. & Sali. diſtinctio, tãquam iuſtior & æquior: quid enim ſi maius uerſatur ſcandali periculum, quum ex officio iudex cautiones exquirit, quàm quum pars ſibi timens, expoſtulat? pro qua idem Pet. allegat Montal. d. c. literas. in glo. in uer. ſecuritas.

2 Sed, quidquid iure optimum decretum ſit; in Vmbria & Piceno, fideiuſſores quantumcunq; diues ſit promiſſor, indifferenter & quandoque exactè nimis, exiguntur: ità ut plerunque offenſi, quibus fideiuſſores reperire difficile eſt; ſolum uertant; & in deſperationem adacti, ſe ad improbos, & facinoroſos homines conuertant: quod ne facilè fiat, ſuperioris diſtinctionis obſeruantia, maximè in offenſis abſque cauſa, de quibus ſupra obuiam iri poſſet.

SVMMARIVM.

Cauere coactus, quid ſi fideiuſſorem non reperiat?
Cautius agendum, ubi perſonæ uergit periculum.
Cautio iuratoria, quandoque admittenda.
Præſidi bono congruit prouinciam malis hominibus expurgare.
Militaris cuſtodia quando decernitur, ne quis offendatur.

QVAESTIO LXXVII.

1 VNDE & hoc quotidie in controuer
ſiã uenit; Quid ſi cauere coactus,
fideiuſſorem, etiam diligentia ad-
hibita, non reperiat? fortè quia pauper, foren
ſis, rixoſus, uel grauiter offenſus; ita ut uero-
ſimiliter ſuſpicari poſſit, ſe promiſſionem
non obſeruaturum: & generaliter concludi
ſolet, cautionem iuratoriam cum bonorum
obligatione, ſatis eſſe: allegatur Bald. l. om-
nes. §. in hac urbe. C. de epiſco. & cler. ex illo
tex. qui minimè probat: & Bald. & Caſtren.
authen. cui relictum. C. de indic. uidui. tol. &
cum eis tranſit Iaſ. l. ſancimus. nume. 5. uer.
6. limita. C. de uerbo. ſig. qui tamen in ſpecie
2 noſtra, ubi perſonæ periculum uergit, & ſic
cautius eſt agendum, non loquuntur. In qua
tamen Pet. a Plaz. ſępè allegatus. d. cap. 7. nu.
9. idem probare uidetur.

Verum & hoc iudicis religioni relinquen
dum putarem, qui cum paupere, forenſi, uel
offenſo, qui tamen uindicare non minitare-
3 tur, mitius agere poſſet; iuratoriam cautio-
nem, uel fideiuſſorem etiam nõ omnino ido
neum cum ea (facta poſſibili diligentia) ad-
mittendo. Aſt ubi cum temerè offendente,

 uel

uel eo qui rixæ cauſam præſtitiſſet, ageretur; uel cum ſcandalis aſſueto; durius uerſari deberet; eiuſmodi hominum genus, in carceribus detinendo: iuratoriæ cautionis fragilitatem (ubi idoneas non haberent facultates) ſpernendo: prout etiam in ciuili negotio, propter malos mores, cauere debētis, ait Iaſ. l. cautio. C. de procur. & tandem a ciuitate,
4 exilium uel relegationem indicendo: congruit enim bono & graui Præſidi curare, ut pacata & quieta ſit Reſpublica; ſolicitè agendo, ut malis hominibus expurgetur: ut dicebat Vlpia. lib. 6. de offic. procon. qua duritie & rigore, quandoque eorum animos, etiam ad pacem, & honeſtè uiuendum deflectere poſſet.

Quod ſi fieri non contingit, & adhuc uigeat ueroſimilis offenſæ timor, & ſuſpicio;
5 debet Præſes militarem cuſtodiam decernere; etiam concuſſoris expenſis, ſi ſibi uideatur; ex his quæ ſcribit Alcia. l. ſi ſuper poſſeſſione. C. de tranſac. & arma ferendi, armatoſque ſecum ducendi, licentiam impartiri. l. ſi. C. de eroga. mili. anno. ut in ſpecie ſcribit Sali. d. l. denunciamus. nu. 3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, an perpetuò uel ad tempus præſtetur.*

2 *Arbitrium Præſidis, in fideiuſsionibus præſtandis latum.*

3 *Iniuriarum obliuio, regulariter ex longi temporis lapſu præſumitur.*

QVAESTIO LXXVIII.

1 INſvper quæri ſolet, an promiſſiones eiuſmodi; perpetuò uel ad tempus præſtari debeant; in qua quidē q. Guiliel. d. l. denunciamus. num. 35. & Bar. d. §. ne potentiores. num. 7. quos Ange. Imo l. l. iij. ff. de dam. infect. & cæteri communi uoto ſequuntur; hoc iudicis arbitrio relinquerunt: reiecta opi. Ioan. Fab. d. l. denunciamus; eas perpetuas eſſe dicentis; cum quibus etiā tranſiuere Felin. d. rub. de treug. & pa. num. 16. & Aufrer. ad deciſ. Tholoſ. q. 489. Rip. rub. de dam. infect. num. 23. de communi fidem faciens.

Qui tamen Ange. Imo. & Caſtren. in l. penul. ff. de præto. ſtipul. aiunt arbitrium ultra decem annos non porrigi: ex illo tex. in uer.

longum

longum tempus, quibus etiam Felin. & Auſre. aſſentire uidentur.

Sed ubi in contrarium non extat curiarũ ſtylus; quo uel durante prætoris officio, uel ſimpliciter, & in perpetuum, cautiones dari ſolent; (a quo non niſi graui cauſa receden-
2 dum puto) arbitrij habenas reſtringendas nõ arbitror; quominus præſes ad perpetuo fide iubendum, iuxta perſonarum, & facti qualitatem, arctaret: Quid enim ſi capitalis inimicitia extaret; nempe ex homicidio in fidei, uel patris perſonam perpetrato? quo caſu ex
3 longo temporis curriculo, non ita facile pro ut in alijs caſibus, iniuriarum præſumitur obliuio: uulg. l. peregrè. ff. de acqui. re. dom. & profectò deceret cautiones perpetuas, nõ temporales fore. Nec me mouet tex. d. l. pen. „ quia dum ibi dicitur, ꝙ præſes qui ante in „ triennium caueri iuſſerat, poſtea in longum „ tempus caueri præcepit; non id propter negatur, quin & perpetuò ſaltim a principio, caueri facere potuiſſet: & cum hac ſententia poſtmodum uidi etiam Rip. rubr. ff. de dam. infec. tranſiuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in promiſsione de non offendendo, an poſsit claudicare.*

Arbiter

2 *Arbiter an cogi poſsit ſententiam dicere, ſi unus ex compromittentibus pœnam promiſerit; alter non.*

3 *Pœna maior, quando ad minorem redigatur; ſi diſpariter ſit promiſſa.*

4 *Promiſ. de non offendendo, an ualeat; donec è diuersò ſit præſtita.*

5 *Aequalitas in contractibus ſeruanda.*

6 *Contractus, cum pupillo claudicat.*

7 *Contractus, cũ eccleſia uel Principe claudicat.*

8 *Contractus promiſ. de non offendendo, inter uirũ & uxorem claudicare poteſt.*

9 *Contractus promiſſ. de non offendendo, ubi ex una parte nullus ſubeſt timor, claudicatio permittitur.*

10 *Contractus claudicatio, in promiſsione de non offendendo inter diuitem, & pauperem admittitur.*

11 *Cautiones dicuntur diſpares, quãdo diues & pauper æqualem pœnam promittunt.*

12 *Cauſa magna & modica, dicitur iuxta perſonarum qualitatem.*

13 *Contractus dicitur ſimul tractus.*

14 *Pœna licet in compromiſſo ab una parte tantum promiſſa ſit, ualet nihiloſecius ſententia.*

15 *Arbitri intereſt, eius ſententiam nõ impugnari.*

QVAE-

QVAESTIO LXXIX.

1 NEc omittenda eſt ea quæſtio; quæ
quotidie in foro uerſatur; An con-
tractus promiſſionum eiuſmodi,
claudicare poſſint; puta quia, unus promiſit
non offendere; alter non; uel ſub pœna ducen
torum; alter uerò centum: In qua quidem, ui
detur negatiuè reſpondendum: ex reſcripto
Vlpia. lib. 13. ad edictum; de quo in l. litigan
2 tes. §. idem Iul. ff. de arbi. ubi refert Iuli. ſcri-
„ pſiſſe; non cogendum arbitrum ſententiam
„ dicere, ſi alter pœnam promiſerit, alter non:
„ & inde eſt quòd Guiliel. in Specu. eod. titu.
3 §. ſequitur, num. 47. uerſic. ſed circa hoc quæ
ro; cenſuit maiorem pœnā ad minorem redi
gēdam ſi diſpariter ſit promiſſa; ut ſeruetur
æqualitas: quem ſequitur Alexan. ad Bartol.
in l. ſi quis. §. ſi de meis. ff. eod. tit. Ita ut apud
4 criminaliſtas, paſſim rumor increbuerit; nō
ualere promiſſionem de nō offendendo ſim
pliciter ab uno præſtitam, donec & alter quo
que præſtiterit: ea uulgari ratione; ne con-
tractus claudicare uideatur: contra uulg. l.
quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & l. j. ff. de
5 reſcin. uendi. clamitant namque omnes in
contractibus æqualitatem ſeruandam: ut

etiam

etiam in ſpecie noſtra, probare uidetur Bal. conſi.57. in j. alias 195. in ij. incip. laudare uos:& Deci.531.nu.10.obiter tamen & perfunctoriè loquentes:& plerique ex recentioribus ita credidere.

Quibus tamen ego & conſulendo, & iudicando, adſtipulari nunquam potui: generaliter admittens, in quampluribus caſibus, nedum ex partium conſenſu; ſed etiam lege ſic ſuadente, uel Præſide ſic ex cauſa iubente, cōtractus inæqualitatem admitti.

6 Quid enim ſi cum pupillo contrahatur?
,, quo caſu qui cum ipſis abſque tutoris autho
,, ritate contrahunt, obligantur: at inuicem pu
,, pilli non obligantur: uerba text. in §.j. Inſti.
7 de autho.tuto.& cura. Quid ſi cum eccleſia?
8 Quid ſi cum Principe? cap.1. ubi Fel. de pro-
ba. Et quid (in ſpecie noſtra) ſi uxor a ma-
rito caueri petat; quem ipſa ueroſimiliter
9 non ſit offenſura? generaliterve ubi ex una
parte nullus ſit timor, nullave dubitatio:
uulg. reg. uani timoris. ff. de reg. iu. quibus ca
ſibus, claudicationem tolerari ſenſere Ca-
ſtren. l. qui bona, §. ſi quis. ij. ff. de dam. infect.
10 & Feli. rub. de treug. nume. 20. Quid ſi ex
cauere debentibus, unus ſit diues, cui ducen
torum aureorum amiſsio, minoris ſit detri-
menti, quàm alteri pauperi quadraginta? &

conſtat dictas impares cautiones, nihiloſecius nedum expreſſa cauſa, ſed etiam ſimpliciter præſtitas, ualere: ſi modò Iudici, ex dictis cauſis, uel alijs ſimilibus, ita uideatur; alias nimis fragilis eſſet diuitis cautio, ſi ſolutis quadraginta tantum; iuxta pauperis pro
11 miſsionem; poſſet illum offendere. Quinimmò diſpares eæ forent cautiones, quæ æquali quantitate, inter diuitem, & inopem, præſtarentur: ex quò, tanti eſt diuiti centum, quanti pauperi decem: prout in ſimili in iuramento ſuppletorio perpenditur: quod in cauſis
12 magnis denegatur: uulg. l. admonendi; aiunt enim maiores noſtri, cauſam modicæ & magnæ quantitatis dici, iuxta perſonarum qualitatem: ut pauperis reſpectu, cauſa decem librarũ, ſit magna; diuitis uerò modica quinquaginta, & centum. teſte Bar. d. l. admonendi. nu. 54. & in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. 1. ubi etiam Ang. ff. de iudi.

Suadet etiam quia quum quis iubente iudice, de non offendendo abſentem cauet, &
13 ut plurimum inuitus; propriè non dicitur cõtrahere: contractus enim dicitur ſimul tractus; & ubi ſimultaneus conſenſus interuenit, ἀλλαγὴ συμβόλαιον, hoc eſt negotium, quod cum alio inimus.

Et ubi mutua, ultrò citroque oritur obli-

gatio:

gatio: gloſſ. Bald. Porci. §. fi. Inſti. de obliga. Et ideo nimirum, ſi cum Fiſco, uel Prætori de non offendendo promittitur; quis cum al tera parte contrahere non dicitur.

Nec me mouet tex. in alleg. l. litigatores. §. idem Iul. quæ potius, idem & ſi ſpreta, præcedenti uerſiculo inchoare deberet; quia ex eo quòd ſcribat Iul. non cogendum arbitrũ ſententiam dicere, ſi alter pœnam promiſerit, alter non; inferri non uideo, ꝙ ſi arbiter ſententiam protulerit, non ualeat ſententia,
14 tanquam compromiſſum, ubi pœna ab una parte tantum promiſſa fuerit, non ualuerit: ut comprobat Bar. ſequendo opi. Ioan. gloſſ. §. ſi de meis. Id enim arbitri fauore, inductũ
15 eſt; cuius intereſt eius ſententiam non impugnari: quod facilius eueniret, ſi pœna ab una tantum parte ſtipuletur: quo reſpectu, ait Vlpia. d. l. uerſi. proinde; plenum non eſſe cõpromiſſum: conſequitur ergo tex. in quo Moderniores ſe fundãt; & Guiliel. deciſio, de qua ſupra caſui noſtro applicari nõ potuiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Pax, quam partes pro ſe & conſanguineis obſeruare promiſerunt, an ſit uiolata, quia alter ex paciſcẽtibus, conſanguineũ alterius offenderit.*

Conſangui-

 511

2 *Conſanguinei an actiuè, & non paſsiuè comprehendi poſsint.*
3 *In pœnalibus a uerborum proprietate non recedendum.*
4 *In pœnalibus omiſſum pro omiſſo habetur.*

QVAESTIO LXXX.

1 VNDE ex ijſdem rationibus, & pleriſque alijs, proximis diebus conſului, in cauſa Barbarienſi, quæ Romæ decidenda uertebatur; quòd pax quã pro ſe, & conſanguineos obſeruare promiſerunt; non erat uiolata ex eo ꝙ alter ex paci-
2 ſcentibus conſanguineum alterius offenderat: maximè quia ex ui uerborum conſanguinei actiuè, & non paſſiuè comprehendi uidebantur: & quia principalium reſpectũ, nulla extabat promiſſionum diſparitas, quum uterque eadem uerborum ſerie, eodemque
3 uinculo, deuincti eſſent: in his enim quæ ſtricti iuris ſunt, prout in pœnalibus, temerè a uerborum proprietate non recedimus. uulg.
4 l. non aliter &c. & omiſſum pro omiſſo habetur. l. ſi cum dotem. ff. ſol. mat. ut in pacis contractu; ait Bald. conſ. 57. in j. alias 195. in ij. ſæpius allegato. colum. iij. quod & in promiſsionibus de non offendendo, ita conceptis obſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Cautione ab una parte ſimpliciter præſtita, ſi interim ſequatur offenſio, an pro ea parte, pœna committatur.*

2 *Pœna quandoque debetur ratione contemptus.*

3 *Proteſtatio quòd cautio non ualeat, donec ab altera quoque parte præſtetur, an admitti debeat.*

QVAESTIO LXXXI.

1 HVc quoque pertinet & ſequens quęſtio: Quid ſi data cautione ab una parte, ſimpliciter, & abſque proteſtatione quòd non ualeat, donec etiam ab altera fuerit præſtita; (qua plerique conſultius agentes uti ſolent) interim ſequatur offenſio? & uulgò aiunt, promiſsioni contrauentum non eſſe; tamquam promiſsione correſpectiua non ſequuta, pro non ſcripta habeatur: nec claudicatio & diſparitas ſequatur; de quibus ſupra.

Verum ego ex præmiſsis, ſemper in diuerſam ſententiam tetendi: debet enim qui Prætori non offendere promiſit; fidem ſeruare: nec magiſtratus dignitatem, ita pro nihilo habere; ut hodie promittat, & cras contraueniat.

2 niat: ſcimus enim eiuſmodi pœnas etiam ratione contemptus committi: ex his quæ docent Bald. l. ſi defuncto. C. locati. & Deci. l. cum proponas. ij. in fin. C. de pact. Itaque niſi promittens prouocatus, offenderit, uel ex noua cauſa, de qua ſupra, titu. de pa. q. 47. exactioni pœnæ locum arbitror, ac ſi pœna utrinque in ſtipulationem deducta ſit.

3 Illud nec prætereo, quòd Præſes proteſtationem prædictam poteſt, immò & debet negligere, nullatenusq; admittere: ut delictis obuietur; & ligatas interim una pars, habeat manus, donec & altera colligetur.

Vnde meritò Illuſtriſsimi Principes noſtri Vrbinenſes, publico programmate, decreuerunt; ut facta requiſitione de cauendo ſub pœna; cautiones ſub eadem pœna pro præſtitis habeantur: quod ád euitanda ſcandala, cæterorum quoque Principum facere, munus eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsioni de non offendendo, an ſit contrauentum ſi filius offendatur, uel offendat.*

L. 2 QVAE-

QVAESTIO LXXXII.

1 SIc & alia peregrina quæſtio definiri poteſt, an promiſsioni de non offendendo ſimpliciter; dicatur contrauentum, ſi filius offendatur: & an è diuersò ſi filius offendat, quæ ſupra tit. de pa. q. 39. explicatæ fuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, an etiam pro filijs & conſanguineis, ac familiaribus præſtãda ſit.*
2 *Stilus Vmbriæ & Piceni, ut quis etiam pro conſanguineis & affinibus promittat.*

QVAESTIO LXXXIII.

1 AN autem eiuſmodi cautio nedum pro ſe, ſed & pro filijs, familiaribus, & cõſanguineis præſtari debeat, Guiliel. a Cun. in ſepe dicta l. denunciamus, num. 24. dicit quempiam cogi poſſe nedum ꝙ per ſe uel alium non offendet; ſed etiam pro illis, qui ſunt de eius familia. Bart. d. l. illicitas, §. ne potentiores. ff. de offi. præſi. num. 5. concludit, ut etiam pro familiaribus

&

& complicibus teneatur. Sali. d. l. denunciamus. nu. 2. loquitur de filijs, familiaribus, & ſibi ſubiectis. Feli. rub. de treu. nu. 18. uerſic. qui timet: cum Bar. tranſire uidetur; nempe ut etiam familiares & complices in promiſſione comprehendantur: allegans Bald. in l. j. nu. 3. C. de epiſco. & cle. cui adſtipulari uidetur Pet. a Plaz. epit. delic. c. 7. nu. 8. quoſdã alios ex recentioribus allegando: adducunt omnes. l. j. & l. qui inſulam. ff. loca. & ſic ſe ha
2 bet communis Vmbriæ & Piceni ſtilus: ita ut nedum filij & conſanguinei, ſed etiam affines uſque in tertium gradum iure canonico computandum comprehendantur.

Sed circunſcripto ſtilo, iure optimo cautum non reperio; ut quis pro alijs quàm filijs, alijſque quos quis ſub poteſtate habeat, ad onus iſtud adeò graue & extraordinariũ cogi debeat: uulg. rub. & tit. C. ne filij pro pa. & c. ſcimus. n. quòd plerunque (ut ait Poeta)

„ *Filius ante diem patrios inquirit in annos.*
„ *Et quòd fratrum quoque gratia rara eſt.*

Vnde ꝙ quis cauere cogatur pro his filijs qui ſacris paternis, nõ ſubijciunt, & pro alijs conſanguineis, qui ſub poteſtate uel gubernio ipſius non uerſantur, qui quandoque in ſolam promittentium inuidiam, contraueniunt; nimis graue & inhumanum uidetur.

Nec me mouet tex.in alleg. l. j. quia nihil ad rumbum. nec in l. qui inſulam. §. colonus, quæ loquitur in ſeruo qui eſt ſub poteſtate, & familia.

Nec contradicit Bald. a Fel. allegatus d. l. j. nu. 3. quia loquitur in pace, ad quam nemo cogitur, ut alibi dixi: & per uerbum debet, dicens ꝙ pacem faciens, debet promittere pro familiaribus, & adhærentibus, ſi uult eſſe fidelis; quæ uerba potius decentiam, quàm neceſsitatem important. Vnde ꝙ quis pro alijs, quàm pro filijs & deſcendentibus, quos ſub poteſtate habet, promittere cogatur; iuri conſonum non cenſeo: & ideò Sali.s̃. de filijs & familiaribus ſibi ſubiectis tantum loquutus eſt: idemque ſenſiſſe uidentur Abb. c. 1. de reſti. ſpol. Curt. Sen. conſi. 41. Rip. l. j. nu. 15. ff. de dam. infec. Animaduertant igitur prudentes Præſides, ut ẽt ſtilo in contrarium ſuadẽte, in eiuſmodi promiſsionibus, pro alijs præſtandis, uel aliorum culpa exigendis; mitius agant: quum extra iuris communis orbitam uagentur.

SVMMARIVM.

1 *Pater an pro ſpurio cauere cogendus ſit: uel ſi pro filijs ſimpliciter cauerit, ſi ſpurius contraueniat, teneatur.*

Spurij,

2 *Spurij, filiorum appellatione non continentur.*
3 *Spurij non ſunt filij nominandi.*
4 *Spurij coniunctorum appellatione non comprehenduntur; nec cùm eis (quoad patrem) ulla datur cognatio.*
5 *Spurij, iure ciuili incogniti.*
6 *Spurius non continetur ſtatuto, quòd pater pro filio condemnationem ſoluere teneatur.*
7 *Spurius an comprehendatur in ſtatuto, quòd pater pro filio damnum rependere cogatur.*

QVAESTIO LXXXIIII.

1 ET ex his quæ ſupra digeſta ſunt; alia quoque diffiniri poteſt quæſtio: An pater pro filio ſpurio cauere cogatur: uel ſi pro filijs ſimpliciter cauerit; ex offenſione a ſpurio facta, teneatur: in qua cõmuni uoto maiores noſtri, negatiuè reſpondere; & præſertim Dyn. Ray. Bald. l. cum pater. §. uolo. de leg. 2. Alex. l. ex facto. §. ſi quis rogatus, nu. 48. ff. ad Trebel. & conſi. 60. nu.
2 13. in ij. quia ait Bald. d. §. uolo, filiorum, immò & liberorum appellatione, ſpurij non cõtinentur: auth. qui. mo. natu. effi. ſui. & quia
3 ſpurij, filij non ſunt nominandi: authen. ex
4 complexu. C. de inceſt. nup. ita ut nec coniunctorum appellatione, ueniant: nec cum illis

ſit, quoad patrem, coniunctio, aut cognatio: ut uoluere Dyn. conſi. 15. Bald. l. id quod pau peribus. C. de epiſ. & cler. Alex. d. conſil. 60. nu. 9. Tiraq. conſuet. pictor. de retract. ligne.
5 §. j. gloſ. 8. nu. 5. tamquam ciuili iure incogni ti. Suadet quia ſtatutum, quo pater pro fi-
6 lio condemationem ſoluere cogatur, de filio ſpurio non intelligitur: ex Bal. in l. genera liter. §. cum autem. nu. 5. C. de inſti. & ſubſti. & in l. j. nu. 4. C. de ſucceſ. edic. quia (ut ipſe ait) fieret interpretatio extenſiua, ultra defini tionem & ſignificationem uocabuli. l. filium definimus. de his qui ſunt ſui uel alie. iu. ſequitur Sali. ibi. Imo. d. §. ſi quis rogatus. Al-
7 be. prima par. ſtatu. q. 49. & in ſtatuto, quod pater damnum a filio datum, reficere teneatur: Ioan. And. in addi. ad Spec. rub. qui filij ſint legi. & Alex. d. conſi. 60. nu. 14. & alij paſſim; quibus & quæ præcedenti. q. dicta ſunt, adſtipulantur.

Putarim tamen Iudicis arbitrio relinquẽdum; an in cautionibus præſtandis; pater pro eo cogendus foret; cuius munus eſſet ſciſcitari an pater ipſum domi alteret, & ceu filium tractaret; an alios legitimos & naturales haberet ad quos propriè uindicta pertineret; & patris ac ſpurij mores, & cauſæ qualitatẽ perpendere: & ex his & ſimilibus ita agere, ut

ut pater in eiuſmodi exorbitantibus, præter rem non grauetur; ſcandaliſque obuiam eatur. Audiui enim a pleriſq;, filios ſpurios deſiderari, ut uindictæ, ſine cenſus obliguritione, commodius poſſent perpetrari.

SVMMARIVM.

1 Naturales an in promiſſione de non offendendo pro ſe & filijs comprehendantur, & an pater pro eis cogi poſſit.
2 Naturales, proprie qui dicantur.
3 Naturalis, nō dicitur propriè filius in pœnalibus.
4 Naturalis, an ſtatuto contineatur, quòd pater pro filijs condemnationem ſoluere debeat.
5 Naturalis an in emphyteuſi, pro ſe & filijs comprehendatur.
6 Naturales ciuili iure, filij nominantur.
7 Naturales pro legitimis, & naturalibus habentur, in his quæ naturali iure perueniunt.
8 Naturales, ad accuſandum de morte patris admittuntur.
9 Naturales filiorum appellatione continentur; quum eadem militat ratio, quæ in legitimo.

QVAESTIO LXXXV.

1 MAIOR profectò in filijs, propriè naturalibus; uerſatur dubitatio; nempè an in promiſſione pro filijs contineantur;

tineantur; uel pro eis quoque pater promit-
2 tere cogi poſsit:de his loquendo;qui ex con cubina naſcuntur, diu domi in habitu concubinæ,& (ut aiunt) affectione maritali retenta;& quæ ſit unica:de qua Guiliel. in Specu.titu.de ſucceſ. ab inteſt.§.j.uerſic.nunc de naturalibus. Alexand. conſil. 60. nume.8. & Caccialu.repet.l.ſi qua illuſtris. C.ad orphi. & Alcia.tracta.de præſ.reg.iij.præſ.v.In qua quidem quæſtione Cyn.d.l.cum pater.§.uolo. ff. de leg. 2. negatiuam amplexus eſt: & poſt eum Felin. cap. in præſentia. nume.36.
3 de probat. & facit quia filius naturalis, non dicitur uerè & propriè filius. d. l. filium. ff. qui ſunt ſui, uel alie. iur. maximè in pœnalibus: ut in ſtatutis docet Abb.d.cap.in præ
4 ſentia,& in ſtatuto quòd pater pro filio condemnationem ſoluere teneatur. Imol. l. Lucius.ij.§. fin.de leg.ij. Albe.d.quæſt.49. pri-
5 ma par.ſtat.& quòd in emphyteuſi eccleſiaſtica pro ſe & filijs non cõtineatur. Bal.Imo. d.§.fin. Abb.Felin. nume. 42. d. cap. in præſentia.

Sed quidquid ſit, quum de naturalium fauore, alijsque ſimilibus tractatur; in ſpecie noſtra authoritate Cyn.& Felin.non obſtante, ſubſiſterem; ſi filij naturales (prout de ſpurijs dixi) ſub patris gubernio uiueret;ip-

6 ſi enim ciuili lege filij nominantur; nec omnino ſpernuntur. eod. titu. C. de natu. lib. & quum ſint natura filij, & ex paterno ſemine concepti; prout legiti. & naturales, ueroſimile eſt ex offenſa patri facta, pariformiter ipſorum ſanguinem circa cor ebullire; & ma-
7 nus ad uindictam conſerere: in his enim quę naturalia ſunt, naturales pro legitimis & naturalibus habentur: ut ait Barba. in addit. ad Bald. d. l. generaliter. §. cum autem. nume. 5. Guiliel. a Cun. l. parentes. ff. de in ius uoc. Tiraq. de retrac. Ligna. gloſſ. viij. §. j. nu-
8 me. 5. Ideo Bartol. l. j. nume. 3. ff. de accuſa. probat, naturales de morte patris ad accuſandum admitti: & generalis regula tradi ſo-
9 let, quòd ubi eadem militat ratio in naturali quæ in legitimo, filiorum appellatione contineantur. Cyn. l. quiſquis. C. ad leg. Iul. maieſt. Abb. Felin. nume. 33. d. cap. in præſentia.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, an ad uxorem paſſiuè porrigatur.*

QVAE-

QVAESTIO LXXXVI.

2 SED an ſimpliciter præſtita, ad uxorem paſſiuè porrigatur; ita ut uxorem offendens, contrauenıſſe dicatur: & negatiuè reſpondendum arbitror: quidquid in pace deliberãdum ſit, ex his quę ſcripſi. ſ. tit. dē pa. q. 38.

SVMMARIVM.

1 *Cautio ſimpliciter præſtita, an hæredes comprehendat.*

2 *Hæres dicitur eadem perſona cum defuncto.*

3 *Promittens ſimpliciter, pro hæredibus quoq; promittere cenſetur.*

4 *Hæres Titij in inſtrumento nominatus uidetur, Titio nominato.*

5 *In pœnalibus a uerborum proprietatē non recedimus.*

6 *Hæredis perſona, fictè eadem dicitur, non uerè.*

7 *Dictio quodammodo improprietatem deſignat.*

8 *Hæres eadem perſona cum defuncto non dicitur, quum uerba propriè capiuntur.*

QVAE-

QVAESTIO LXXXVII.

1 AN uerò cautio, ut ſupra, ſimpliciter præſtita, hæredes eorum quoque comprehendat: uideretur affirma
2 tiuè concludendum; quia hæres eſt quodam modo eadem perſona cum defuncto; uulg. §. j. in authen. de iureiur. a more præſti. & qui
3 pro ſe ſimpliciter promittit, pro hæredibus quoque promiſiſſe cenſetur, gloſſ. Barto, l. ſi
4 ſic, de uerb. obli. & nominato Titio in inſtrumento, hæres eius etiam nominatus uidetur: ex Bal. in l. j. C. quo. lega. cum ſimilibus.

Sed hac in ſpecie contrarium reſponden-
5 dum; quia ſumus in pœnalibus, in quibus a uerborum proprietate non receditur; omiſſumque pro omiſſo habetur, l. ſi cum dotem,
6 ff. ſol. matri. Alia enim propriè loquendo & uera, eſt perſona defuncti; alia & ficta, & re-
7 præſentatiua eſt perſona hæredis. Ideò tex. d. §. j. utitur uerbo quodammodo; quod improprietatem deſignat. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu. & in ſimili congerit Iaſ. l. j. §. ſed & ſi mihi, nu. 3. de uerbo. oblig. Et ꝙ in materia, in
8 qua propriè, & non per interpretationem percipi debent; hæres eadem perſona non cẽſeatur; poſt aliorum terga docet Dec. l. hære-

dem.

dem.ff.de reg.iur.& in quæſtione noſtra A-re.uulg.§.Cato.& l.ſi ſtipul. fuero. de uerbo. oblig.& Pet.a Plaz.epit.delic.lib.1.c.6.num. 29.uerſ.hinc etiam.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio de non offendendo, pro ſe & hæredibus ſi fiat; an cohæredes pro hæreditarijs portionibus, uel inſolidum teneantur.*

QVAESTIO LXXXVIII.

1 QVID autem ſi promiſsio pro ſe & hæredibus facta ſit; an cohæredes offendentis, pro hæreditarijs portionibus, uel inſolidum teneantur: maxima controuerſia iuris eſt quæſtio; (in qua ut in adagio eſt) Delio natatore opus eſſet. uideto quæ dixi.s̃.tit.de pa.q.lx.

SVMMARIVM.

1 *Cautiones de non offendendo in uno territorio præſtitæ, ſi in alio ſit contrauentum, an exigantur.*

2 *Ius dicenti extra territorium, impunè nõ paretur.*

3 *Iudicis decretum, ultra territorium non extenditur.*

Poſtulare

4 *Poſtulare prohibitus in una prouincia,in alia non probibetur.*
5 *Statutum quòd unus pro altero teneatur; in delinquente,extra territorium non procedit.*
6 *Repræſaliæ, latine clarigationes appellantur.*
7 *Statutum obligans patrem, pro filio delinquente, non procedit ſi extra territorium delinquat.*
8 *Statuti natura eſt,ut extra territorium uires non porrigat.*
9 *Prohibitio reſpiciens perſonam tantum, non bona,etiam extra territorium porrigitur.*

QVAESTIO LXXXIX.

1 NEc ab re quæri poteſt, An cautiones coram Præſide unius prouinciæ præſtitæ; ſi in alieno territorio ſit contrauentum; exigi poſsint; Guil.a Cun. in ſępe allegata.l.denunciamus,nu.38. uerſi. ſed quæro qualiter.C.de his qui ad eccle.con ſu.negatiuã probauit: ex tex.in l.fi.ff.de iuriſ
2 di.om.iudi. ubi extra territorium ius dicẽti, impunè non paretur: Sed ibi nimirum, quia non debuit iudex, extra iuriſdictionem ius di cere: quod non eſt in caſu, de quo ſupra, in quo cautiones coram competenti iudice præ ſtitæ fuerũt: allegat etiam tex.in l. cum unus. §. is qui. ff. de bon. alias reb.auth.iudic.poſ. ubi

ubi ſimplex iudicis decretum, ultra eius ter-
3 ritorium non extenditur; Sed nil facit, quia
ideſt reſpectu bonorum quæ ſunt intra terri
torium; extra quod, iuriſdictio non extendi-
tur: adducit etiam, l. ex ea cauſa. ff. de poſtul.
4 ubi prohibitus poſtulare in una prouincia,
in alia non prohibetur. Sed ibi prohibitio re
ſpectu certæ cauſæ, abſque culpa & infamia
poſtulantis, facta fuit; quæ ad rem noſtrã ſat
5 commodè trahi non poſſunt: Suadet etiam
quia lex municipalis, quòd unus pro altero
teneatur; in delinquente extra territorium,
non procedit: ut in ſtatuto Florentino ſcri-
6 pſit Bartol. tract. repræſaliarum (quas lati-
næ clarigationes appellamus) 4. par. j. quæſt.
7 principa. & in filio ſi patrem obliget pro le-
gitima Bal. l. j. q. 3. C. ne fil. pro pa. Soci. l. mo
deſtinus. ff. de excep. Iaſ. §. actiones. nu. 85. In
ſtitu. de actio. quibus adſtipulatur Dec. con-
ſi. 359. quia eiuſmodi ſtatuta ſunt odioſa, &
8 ſic (ut uulgo dicitur) reſtringenda. Sed nimi-
rum, quia natura ſtatuti eſt, ut extra muni-
cipium uires non habeat; quod in promiſſio
ne non eſt dicendum. Et ideò pro affirmati
9 ua reſponderem, quia prohibitio reſpiciens
perſonam tantum, non bona; prohibiti per-
ſonã ſic afficit; ut quocunque ierit, etiam ex-
tra territorium, prohibitus cenſeatur; ex do

519

ctrina Bald. in l. cunctos popu. quæſt. 6. & his quæ congerunt Alexand. conſil. 41. in v. Iaſ. 59. in iij. Henri. Boic. tract. ſino. par. 3. art. 2. num. 21. Marſi. l. fi. num. 142. ff. de iuriſ. om. iud. & alij paſsim: aliàs facilè eiuſmodi promiſsionibus, fraus ſtrueretur, ſi extra territorium impunè reſpectu cautionum, aduerſus promiſsiones iri poſſet.

SVMMARIVM.

1 *Offenſa quid ſit.*

2 *Offenſa an dicatur, ſi ex ea pœna non infertur.*

QVAESTIO XC.

1 ET quia de offenſionibus, quibus cautiones uiolantur, paſsim comminiſcimur, quæri poſſet, quid ſit offenſa, Barto. in l. licitatio. §. quod illicitè. nume. 4. ff. de publi. ita definit: Offenſa eſt quidquid aliquem ad iracundiam prouocat: & probat ex extrauagan. Frideri. titu. de pa. conſt. in princ. ſubdens, itá tamen ut prouocanti a lege uel ab homine, pœna inferri poſſit: allegat. l. teſtamento. 4. ff. de manumiſ. adduci ſolet etiam tex. l. qui maritum. l. filia in orbitate. ff. de inoffi. teſta.

Sed ipſemet Bar. in l.j.ff.de his quę ut indi.quo cum tranſire uidetur Alexand. ait of-
2 fenſam fieri poſſe, etiam quòd ex ea quis pœnam non mereatur: ex tex. ubi libertus quaſi indignus, legato caret: quia poſt mortem domini eum quaſi illicitæ mercis negociatorem, detulerat: qui non ideò probat defuncti memoriam offenſam, ſi licita fuit accuſatio prout lex oſtendit; ſubdens quamuis &
,, præmium meruerit. & ideò Bartol. in l. ſi ita ſtipul. §. griſogonus, in fin. priori definitioni aſſentit: quam etiam probauere Ancha. c. ſi clericos, in fi. de ſen. excom. in vj. & Cor. con ſi. 51. in j. & receptior uidetur hac in ſpecie; in qua propter offenſam de graui pœna exigenda, plerumque tractatur: ut declarat Bar. l. cum te. C. de inoffi. teſta. etiam ad ea quæ dixerat, in d. §. licitatio, ſe referens.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſioni de non offendendo, an ex offenſione uerbali contrauentum dicatur.*
2 *Offenſio perſonalis, & in perſonam, quomodo differant.*
3 *Dictio in, inhærentiam (ut aiunt) ſignificat.*
4 *Verba ſtrictius accipiuntur, quum odium eſt irrationabile.*

Honor

520

5 *Honor uita clarior.*

6 *Verba, iuxta proferentis qualitatem, accipiuntur.*

7 *Verba, iuxta qualitatem perſonæ, ad quam diriguntur, capienda.*

8 *Dictio in, in materia promiſ. de non offendendo perſonæ tactum requirit.*

9 *Verba promiſ. de non offendendo mitius interpretantur, quum de irrationabili odio tractatur.*

10 *Promiſſioni de non offendendo perſonaliter, uel in perſonam, an ex uerbali offenſa contrauentum dicatur.*

11 *Inſultans cum armis, & admenatione, uel inſequutione, an dicatur perſonaliter offendere.*

12 *Veſtes ſcindens, an dicatur perſonaliter offendere.*

13 *Equum freno retinens, an perſonaliter offendat.*

14 *Auferens equum, ueſtem, pileum è manu uel capite, an perſonaliter offendere dicatur.*

15 *Proijciens iaculum, pugionem, ſaxum, an perſonaliter offendat.*

16 *Archibuſium uel baliſtam exonerans, an dicatur perſonaliter offendere.*

17 *Promiſſioni de non offendendo in perſonam, ſi perſona non tangitur, an contrauentum dicatur.*

18 *Verba ſtipul. ſtrictius interpretantur in promiſſione de non offendendo pro conſanguineis.*

QVAESTIO XCI.

1 AN autem ex offenſa, quę uerbis fiat;
eiuſmodi cautionibus, contrauen-
tum dicatur; perplexa eſt quæſtio,
& adhuc malè digeſta: in qua ſi rem acu (ut
aiunt) non tetigero; ſaltem, quòd alij rectius,
& apertius loquantur; occaſionem præſta-
bo. Guiliel. à Cun. in ſæpe repetita. l. denun-
ciamus. num. 38. C. de his qui ad eccle. con-
fu. loquens in ſecuritate, concludit eam ſo-
lis uerbis non rumpi; niſi etiam quis fecerit
quidquid potuerit, ut facto impleret; (ut e-
ius uerbis utar) num. 40. Sed quibus uerbis 2
præſtita ſit ſecuritas, non explicat: Iod. Brug.
Enchiri. crimi. cap. 107. ait pacem, ſeu ſecu-
ritatem, uerbis non infringi; ſed facto: ſed
loquitur in pace ſeu ſecuritate publica, quã
decens eſt, ex priuatæ perſonæ uerbali iniu-
ria, non ita facilè uiolari: unde nodus iſte di-
ſtinctionum diſcrimine ſoluendus eſt. Bart.
d. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de public. his
uerbis; hoc negotium dirimit: aut promiſ-
ſum eſt ſimpliciter non offendere; & pœna
committitur, ex qualibet offenſa, qua pœna
ueniat imponenda ut ſupra, aut non offen-
dere in perſonam, & tunc, quædam offenſio

nullo modo fit in perſonam, ut furtum, & adulterium; quædam in perſonam, largè loquendo; ut quando fit uiolentia, rem è manibus auferendo: quædam in perſonam ſtrictè, quando tangitur perſona, uel res perſonæ cohærens; quædam ſtrictius, quando in ipſum corpus, uel circa ea quæ ſunt inſeparabilia a corpore fit offenſio: & his duobus modis offenſio accipitur, quando agitur de pœna & odio rationabili ex proprio delicto: quod & probare uidetur in l. j. §. hoc edictū. num. 5. de nou. ope. nunc. Guiliel. Bald. l. ſi qua per calumniam, in princip. C. de epiſco. & cler. faciunt differentiam inter offenſam

2 perſonalem, quæ continet uerba iniurioſa; & ueſtium ſciſſionem, licet perſona non tangatur; & offenſam in perſonam, qua perſonę tactus requiritur: Bald. conſi. incip. Inſultus & admenatio; quod penes me habeo, & ut plerique aiunt, impreſſum non reperitur; reſpondit, per uerba iniurioſa inſultum, & admenationem, in perſonam offenſam non fie ſed circa perſonam: quia dictio, in, ſui natura inhærentiam, & tranſitum in alium, ſignificat. Idemque ſentire uidetur in rub. ſol. mat. dicens, quòd ſi dictio in, perſonæ iungatur; non denotat perſonæ adhærentiam, ſed in ipſam perſonam: & ideò iniuriam factam

M 3 non

non dici, niſi eam ſentiat: ſubdens quòd nulla uerbalis iniuria in perſonam dicitur; ſed uiolentia: Ancha. d. cap. ſi clericos, in fin. de ſenten. excom. in vj. diſtinctioni Bar. adhærere uidetur; dicens, ꝙ quis offendere dicitur, ſiue quis uiolentas manus in aliquem inijciat, ſiue furto quid ſubtrahat; uel cum uxore adulterium committat. In perſonam autem ſi largè loquamur, ſi quis intendat principaliter circa res, ſecundariò circa perſonã, ut in uiolẽtia: ſi ſtrictè quando tangitur perſona, uel res cohærens perſonę: ut in c. ſi quis ſuadente diabolo. 17. q. iiij. ſi ſtrictius quando fit in ipſum corpus; uel circa ea quæ ſunt inſeparabilia a corpore, ut circa pilos, & ca-
4 pillos, in qua ſignificatione capi dicit cum odium eſt irrationabile.

Caſtren. d. l. licitatio, num. 4. aliter diſtinguit; nempè ut offenſio perſonalis fiat duobus modis: quandoque merè in perſonam, ut ex uerbis, uel percuſſione. Item propter rem licet in perſonam ut in uiolentia, uel vi expulſiua; & ꝙ uerba promiſſionis accipitur de prima quæ eſt merè in perſonam.

Alexand. ad Bartol. d. §. quod illicitè, tranſire uidetur cum Bald. d. l. ſi qua per calumniam: quos ſequitur etiam Deci. conſi. 406. ubi reſpondit ex inſultu, quem perſonaliter

non offen-

offendi, non in perſonam.

Firma. in reper. in uer. inſultus, & uerbo offendere; ait inſultum iniuriam perſonalē non dici, nec in perſonam.

Barba. conſi. xj. nu. 12. in iiij. conſuluit ex inſultu cum admenatione, promiſſioni de non offendendo contraueniri.

Itaque in tanta ſcribentium uarietate, ſic diſtinguendum putaui, quòd aut ſumus in generali promiſſione de non offendendo, & nedūm facta, ſed etiam uerba iniurioſa ſatis eſſe, ut quis contrauenisse dicatur; grauia tamen, quæ pœnam mereantur: ut ſupra: & quæ honori labem inferant: quod etiā iudicantis arbitrio, ex perſonarum qualitate, reſidebit: multum namque intereſt, ꝙ uerba in uiles, & tenuioris fortunæ homines, pro-

5 ferantur; An aduerſus nobiles, uel milites, & honoris profeſſores; quibus honos uita ſit charior: uulg. l. Iul. ff. ſi quis omiſ. ca. teſt. Si-

6 cut è diuerſo ꝙ ab ignaro & rudi, ſeu uerborum uim non ignorante, procedant: uerba. n. iuxta proferentis qualitatē, interpretantur. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. & iux-

7 ta qualitatem perſonæ, ad quam diriguntur; l. plenum. §. equitij. de uſu & habi. & uulgo dicitur ex perſonis dicta ponderantur: ut fuſius docet Alcia. rub. de uerb. ſigni.

Et in hac promiſ. et furtum & adulterium contineri uidentur; ut ait Bart. d. §. licitatio. Cor. conſil. 44. in iiij. licet Caſtren. poſt Barto. & plerique alij repugnent; niſi euidentiſſimis argumentis appareat furtum & adulterium non ex priore odio, & contemptu, ſed neceſſitate, & libidinis ardore perpetrata: de quibus. s. tit. de pa. q. 43. 9

Aut perſonaliter non offendere, promiſſum eſt; & tunc quamuis uerba iniurioſa largè loquendo, perſonalem iniuriam afferant: ut aiunt ſcriben. ſupra; nihilominus, in hac ſpecie pœnali & odioſa, in qua uidetur promittens ſaltem ex communi loquendi uſu, ſe ad offenſas, quæ nedum honori, ſed & perſonæ fiunt reſtrinxiſſe; (ſtrictè & magis propriè uerba accipiendo) uerius uidetur, uerbales iniurias non contineri: ſed inſultum cum armis, cum inſequutione, uel (ut uulgo dicitur) cum admenatione; ueſtium ſciſſionem; uiolentiam occaſione rei; iaculationem, ſaxi proiectionem; archiperforati (quē archibuſium uocant) ſeu baliſtæ exonerationem; & ſimilia, in quibus tamen perſona nō percutiatur, uel tangatur: quæ offenſæ omnes, licet perſonales dicantur; non tamen in
8 perſonam: quia dictio in, in ſpecie noſtra perſonæ tactum & intrinſicitatem requirit:

ut

ut utar uerbis Bald.d.rub.ſol.mat.& d. conſil.incip.inſultus. Et ideò ſi promiſsionis reſtrictio in perſonam facta proponatur; eiuſmodi omnia excludi : & offenſas quæ merè in perſonam fiunt, & quibus perſona tangitur, uel percutitur; contineri: ut ex communi ſenſu ſupra allegatorum, elici poſſe uidet.

9 Quòd ſi de irrationabili (ut uocant) odio, tractetur; nempè quia, præter iuris communis diſpoſitionem, quis inuitus, uel de facto, uel conſuetudine etiam pro conſanguineis promittere coactus fuerit; & pro contrauentione ab eis facta, citra ullam ipſius culpam, grauetur; æquius eſt, ut uerba etiam ſtrictius accipiantur; ut utar uerbis Barto.d. §. licitatio.num. 5. & Ancha.d. cap.ſi clericos : quo caſu ſub uerbis non offendere, uerbales iniuriæ non comprehenderentur; & ſub uerbis non offendere, perſonaliter, eę tantum offenſæ continerentur, quæ tactu uiolento perſonæ uel percuſsione, fieri contingerent.

Vnde ex præmiſsis, præcedentes, & his ſimiles quæſtiones, his concluſionibus facilè diſſolui poſſunt. Videlicet.

Promiſsio de non offendendo generaliter, ſeu ſimpliciter præſtita, etiam uerbales iniurias, graues tamen, arbitrio iudicis, complectitur. XCI.

Promiſ-

cij. 10 Promiſſio de non offendendo perſonaliter, uel in perſonam; offenſas quæ uerbis fiunt, non continet.

ciij. 11 Inſultans cum armis, cum inſequutione, uel admenatione, dicitur perſonaliter offendere.

ciiij. 12 Veſtes ſcindens, licet perſonam non tangat, dicitur perſonaliter offendere.

cv. 13 Ephyppia, ſeu freno, equum retinens; licet equitantem non percutiat; dicitur perſonaliter offendere.

cvj. 14 Auferens equum, ueſtem, pileum & ſimilia è manu uel capite alicuius perſonaliter offendit.

cvij. 15 Proijciens iaculum, pugionem, ſaxum, aduerſus aliquem, perſonaliter dicitur offendere.

cviij. 16 Archibuſium, ſeu baliſtam, exonerans cõtra aliquem; perſonaliter offendit.

cix. 17 Promiſſioni de non offendendo in perſonam, niſi perſona percutiatur, uel tangatur, contrauentum non dicitur.

c. 18 In promiſſione de non offendendo, quæ etiam cõſanguineos, pro quibus de iure quis promittere non tenebatur, continet; ſtipulationis pœnalis uerba, ut euitetur pœna, inagis propriè & ſtrictius interpretantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Offenſa leuis, an promiſſioni de non offendendo uim faciat.*
2 *Percutiens ſaxo ſine ſanguine, an cautionibus contraueniat.*
3 *Offenſæ appellatione, an leuis ueniat.*
4 *Fideicommiſſum ex leui offenſa, reuocatum non cenſetur.*
5 *Rapiens arma è manibus eius, quo cum pacem habebat, an pacis fractor cenſeatur.*
6 *Offenſa ex ictu cubiti, an pacem rumpat.*
7 *Inſultus cum admenatione, an cautiones frangat.*
8 *Inſultus cum armis, & perſecutione, an cautionibus contraueniat.*
9 *Archibuſium dirigens aduerſus eum, quem non offendere promiſerat, cum exoneratione rotæ tantum, an contraueniat.*
10 *Nocendi potentia ad actum deducta, idem operatur, quòd ipſe actus.*
11 *Offenſæ leuitas, ex perſonarum qualitate perpendenda.*

QVAESTIO CI.

1 AN autem ex leui offenſa, promiſſioni de non offendendo contrauentum dicatur, & exactioni pœnæ, ſit

ſit locus; frequens eſt quæſtio, in qua Hyp-
2 pol. Marſil. conſil. 80. in percutiente cum ſa xo ſine ſanguine, negatiuè reſpondit: quia di
3 cit ipſe num. 32. offenſæ appellatione, leuis non uenit. allegat l. ſi quis, §. fi. ff. de adimen. lega. Verum tex. non ait offenſæ nomine le-
4 uem non contineri, ſed ex leui offenſa, fidei-commiſſum reuocatum non cenſeri. quæ ne dum facto, ſed etiam uerbis, in ea ſpecie inferri poteſt. allegat etiam Bald. conſi. 58. in j. aliàs 195. in ij. incip. laudare uos. quòd dicat ob leuem offenſam, pacem non uiolari. Qui nedum hoc non ſentis, quinimmò in di uerſam ſententiam tendit: dum num. 6. ſcri bit ex graui ſuſpicione, niſi in actum ſit deducta, pacem non rumpi: quaſi uelit quòd ſi ſuſpicio in actum deducatur, aliud ſit dicendum: Adduci poſſe uidetur Cor. conſil. 44.
5 in iiij. in ui rapiēte roncam è manibus eius, quo cum pacem habebat; ſed alio modo cliē tem excuſare uidetur, nempè ex noua cauſa, quia aliàs malè conſuluiſſet, & præſertim in pace, ut inferius ſeq. q. dicetur. & dixi ſupra q. 96. num. 14. Allegari ſolet etiam in propo
6 ſito Pariſ. conſi. 165. num. 14. in iiij. dicens ex percuſsione, ſiue ictu cubiti (quam urtationem appellant) pacem non rumpi; ſed & ipſe d. conſil. Hyp. eiuſque nugis innititur.

poſſentq;

 525

poſſentque ab eo dicta procedere, ſi abſque dolo proceſſerit, ut ſentit nu. 13.

Adduci ſolet etiam in eadem ſpecie Grat. conſi. 73. in ij. qui rectè perpenſus, contrarium de diametro reſpondit, ut patet ibi, nume. 5. ſubdens, quòd pœna ſub conditione promiſſa, ſi quis offenderit, ex proprietate etiam in minimo uerificatur. Et nimirũ quia promiſsiones, & cautiones eiuſmodi exiguntur, ut omnis delinquendi, tollatur occaſio. l. in fundo. de rei uendi. & ſatis cautum non foret, ſi percuſsiones etiam leues, ex quibus ad grauiores plerunq; deuenitur; in promiſsionibus non comprehenderentur.

Vnde cum eſſem Illuſtriſsimi & Excellentiſsi. Ducis Vrbini, fiſci patronus, pluries ex
7 facto reſpondi, & obtinui, & maximè Vrbini, ex inſultu cum armis, cum ictu ſine percuſsione, quem admenationem uocant, inductijs ſeu promiſsionibus de non offendendo contraueniri: ex his quæ poſt Bart. & Bal. & Caſtren. in terminis ſcripſit Barba. conſi. nu. 12. in iiij. per tex. in l. apud labeonem. ff. de iniur.

8 Sicut & in prouincia Montis Feretrij, ex inſultu fugando, & inſequendo fugientem.

9 Et Piſauri ex inſultu cum archibuſio, cũ ſola rotę exoneratione: quia his omnibus caſibus,

ſibus, fecit inſultans quantum in ſe fuit: & nocendi potentia ad actum ipſum deducta eſt: ut in propoſito Bald. in alleg. conſi. dicebat.

Non tamen procedit hęc concluſio, quando promiſſum fuit, in perſonam non offendere, ex ui dictionis in qua denotat corporis tactum: ut ex Bartol. in d. §. quod illicitè, & his quæ in ſpecie ſcripſit Deci. conſi. 406. & dixi ſupra q. 99.

11 Verum in his omnibus, perſonarum qualitates plurimum perpendendas arbitror; & ex his offenſæ leuitatem, uel grauitatem diiudicandam.

Sicut & an de irrationabili odio tractetur; ut puta quòd conſuetudine cogente promittens, pro offenſa a coniuncto, uel adhęrente facta, teneatur: ut a Bartol. ſupra, nume. 6. quem communiter alij ſequuntur, animaduerſum uidemus: ut dixi ſupra. q. præcedenti.

SVMMARIVM.

1 *Pax, an ex ſolo inſultu, cum armorum euaginatione rumpatur.*

2 *Pax, maiorem requirit obſeruantiam, quàm promiſſio de non offendendo.*

QVAE-

526

QVAESTIO CII.

1 SED quid in pace dicendum, an ex ſolo inſultu, cùm armorum euaginatione, rupta dicatur, & Pariſ.d. conſi. 165.num.22.in iiij.& Grat. d. conſil.
2 73.nume.5.in ij.affirmatiuè ſenſerunt. Et nimirum quia maiorem obſeruantiam exigit pax, ex cuius uiolatione fidei ac honoris fit naufragium; quàm ex contrauentione promiſ.de non offendendo, in qua non honoris, ſed bonorum iactura uerſatur: l. Iul. ff. ſi quis om.ca. teſta.

Et hoc reſpectu pœnæ legalis, & ut inſultantis opinio, penes probos uiros, grauetur, certum puto: reſpectu uerò conuentionalis, ſeu Prætoriæ, quæ ſtrictius interpretatur; aliud fortè deliberãdum: ex his quæ ſuperius tractaui, & maximè q. 91.

SVMMARIVM.

Promiſſioni de non offendendo uel paci, nunquid contraueniſſe dicatur, qui eum offendit, qui prius licet ex interuallo, contrauenerat.

2 *Offenſus pro promiſſione de non offendendo ex noua iniuria repercutere præſumitur.*

Clauſula

3 *Clauſula rato manente pacto in promiſ. de non offendendo, quid operetur.*

4 *Pœna in cautionibus de non offendendo adſcripta, quando in totum, uel in parte fiſco debetur, an offenſo ex interuallo repercutere liceat.*

5 *Pœna una & eadem, nunquid poſsit diuerſo iure cenſeri.*

6 *Fiſcus ſemper obſeruat.*

7 *Paciſcentes ſi inuicem communi conſenſu digladiauerint, reſpectu fiſci pœnam committunt.*

8 *Offendens prior, non poteſt ex eo contractu agere, cui ipſe contrauenit.*

9 *Clauſula rato manente pacto, in eius fauorem, qui non obſeruauit non operatur.*

QVAESTIO CIII.

1 NEc ea ſatis frequens omittenda eſt quæſtio, An poſteaquam ab una parte promiſſioni de non offendendo, uel paci, contrauentum eſt, poſsit altera etiam ex interuallo repercutere, & iniuriam retaliare, ſine conuentionalis, ſeu Prætoriæ pœnæ metu: in qua omnium conſenſu admiſſum uidetur, ut non dicatur ab eo promiſsio, uel pax uiolata, qui ab aduerſario præoccupatus fuit: argum. l. ſemel mora, ubi Alexan. ſol. ma. ex quo enim altera pars promiſsioni

 527

2 miſſioni prior contrauenit; ex noua iniuria poſtremum facinus, potius ortum interpretandum eſt: l. aut facta. §. cauſa. ubi Bartol. ff. de pœ. ut poſt Ioan. And. in addi. ad Specul. rub. de treu. & pa. communi uoto tranſiuere, gloſ. Bart. Bald. Caſtren. l. qui fidem. ff. de tranſac. Bar. Caſtren. Alexan. Iaſ. Dec. Claud. Alcia. l. cum proponas. ij. C. de pac. & in terminis Roma. conſi. 155. & 258. & de communi teſtantur, Alex. conſi. 115. in iiij. Cor. 42. in ij. Pariſ. 164. in iiij. Ceph. 35. in j. & ple-
3 rique ex recentioribus; etiam quòd ſubſit clauſula rato manente pacto, & quæ pœna toties committatur &c, quam aiunt tantum in obſeruantis fauorem, operari: ut in ſpecie Alex. d. conſi. 115. nu. 7. ut ſi ſemel offendés, iterum & ex interuallo ueterem iniuriam, nouo facinore recrudeſcat.

Verum hæc omnia reſpectu pœnę quę parti ſit ſtipulata, abſque controuerſia proce-
4 dunt; ſed quò ad pœnam, quæ fiſco promiſſa ſit, amplius deliberandum: & quòd idem ſit concludendum, probare uidetur Roma. conſi. 155. & 258. & Cor. conſil. 51. in j. & 157. in iij.

Sed rectè intuenti contraria ſentētia, probabilior uidetur, nempè ut pro ea parte, quæ ad fiſcum pertinet, omnino pœnæ locus eſſe

N debeat,

debeat; ſtante clauſula rato manente pacto, &c. cuius uim & uerba, quæ generalia ſunt, ſi perpendamus; utique non alia eſt facienda interpretatio, niſi ut a quocunque, & quotieſcunque ex interuallo, fiat offenſio, pœna committatur: a quibus uerbis, non aliter eſt recedendum; niſi cum de contraria ſtipulantium mente, liquidò conſtet: uulg. l. non aliter. At facilè credendum eſt, fiſci agentes, qui partes ad eiuſmodi cautiones coegerũt; non aliud proſpexiſſe; niſi ut eo modo caueretur, ut quoad promiſſionem fiſco factam,
numquam abſque pœnæ incurſu contraue- 5
niri poſſet: ne uno iam ſequuto delicto; ſciret pars offenſa, antequam ſibi manus iterum ligarentur, tutò, & abſque promiſſæ pœnæ metu, poſſe uindictam ſumere, & publicam quietem perturbare: cui quidem Prętor ſatis non proſpexiſſet; ſi ita clauſulam il
lam interpretemur; ut primo contrauenien- 6
te, alius impunè contrauenire poſſet: quia maius ſubeſt periculum, ut pars offenſa, uindictam quærat, quàm ut ſemel offendens, ueterem uelit iniuriam refricare: & potius interpretandum eſt, quòd prætor, ubi maius erat periculum, cautius proſpicere uoluerit uulg. iuribus.

Nec aduerſatur Roma. d. conſi. 155. quia loqui-

loquitur in pœna in compromiſſo appoſita: quo caſu nullus ſubeſt ſcandali timor, & Rei pub. minimum intereſt contractum obſeruari; ſicut in allegato conſil. 258. quia ſua in ſpecie, non aderat clauſula quæ pœna toties &c. quæ reſpectu fiſci plurimum operatur ut s. & promiſsionem, quæ aliàs ſequuta prima contrafactione euanuiſſet, ſuſtinere uidetur.

Nec me mouet Cor. d. conſil. 51. in j. & 157. in iij. quia, uenia dictum ſit, ſine ratione, & ſine lege loquitur.

5 Nec obijciatur prout aliàs mihi obiectum fuit, quòd cum una, & eadem pœna promiſſa ſit, non debet diuerſo iure cenſeri. uulg. l. eum qui ædes. de uſufructu. & conſequenter fieri interpretatio; ut reſpectu partis (cui fides non fuit ſeruata) non ſit commiſſa; reſpectu uerò fiſci ſic: quia non eſt

6 inconueniens quòd parti non obſeruanti, non debeatur; fiſco uerò, qui ſemper obſeruat debeatur: ut in ſimili probat Alexand. uulg. §. Cato. nume. 45. ſuper j. quæſt. Barto. quem ſequuntur Are. & Nouel. & ut demus inſtantiam patet, quia ſi duo promiſerunt fiſco ſe ad inuicem non offendere, ſub pœna centum, pro dimidia fiſco, & pro alia parti applicandorum, & concorditer digladiauerint,

rint, fidem fregiſſe dicentur; & quò ad fiſcum attinet, pœnam ſoluere tenentur, licet ad inuicem propter mutuam obſeruantiam, fiat compenſatio; ac pœnæ exactio impediatur, ut aiunt doctores. d. l. cum proponas. & inferius dicetur. Nec ſcribentes in d. l. qui fidem, & in l. cum proponas, & alibi ſupra, rectè perpenſi, aliud ſentiunt, quia omnes loquuntur in promiſſione ad inuicem inter partes facta; & pœna partibus applicanda, nullam de fiſco mentionem facientes; ideo Bald. d. l. qui fidem, prima & ſecunda lectu. ex rationibus, quas allegat; ſemper loquitur quò ad partes, & idem in l. cum propo-
8 nas, dum dicit, quòd primò offendens non poteſt ex eo contractu agere, quem prior fregit: & Caſtren. poſt eum dicens, quòd ex contractu quem quis impugnat, ſe iuuare non poteſt. Iaſ. Deci. Alcia. ſemper loquuntur quando pœna eſt adinuicem promiſſa. ubi
9 declarat Alcia. in v. notab. quantum ſit ad ejus fauorem, qui non obſeruauit, clauſulam non operari. & ita ſuadent uerba Alexand. d. conſil. 115. nume. 8. & Cepha. conſil. 37. & quòd in his terminis tantum loquantur ſcriben. ſupra, patet ex legibus qua. allegant: nempè in d. l. qui fidem, & l. cum proponas, quarum ratio eſt, ut qui uenit ad-

uerſus promiſſionem, uel contractum; non poſſit poſtmodum ſe in eo fundare, ne eo iuuetur, quod ipſemet impugnare auſus eſt: quæ ratio in fiſco ceſſat, qui nunquam impugnauit, & cui promiſſio facta, meritò debet obſeruari: ut pluribus exemplis comprobat Alcia. d. l. cum proponas, in princip. & ita Eugubij, aduerſus præſtantiſsimos doctores obtinui.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia offendentis, reſpectu pœnæ, nunquid principali præiudicium afferat.*

2 *Sententia contra principalem, an aduerſus fideiuſſorem exequi poſſit.*

3 *Contumacia filij an patri noceat; ſi ſtatuto pro eo obligetur.*

4 *Confeſſio unius, eius perſonam non egreditur.*

5 *Contumacia filij, probationes fiſci coadiuuat.*

QVAESTIO CIIII.

1 SICVT nec alia frequentior prætereunda eſt; An contumacia offendentis, reſpectu pœnæ in promiſſione de non offendendo, in pace, uel inducijs contenta, ſi deſint aliæ delicti probatio-

nes, principali præiudicet. In qua communi uoto, ſolet negatiuè reſponderi: ex his quę ſcribunt Guiliel. in Specu. titu. de exeq. ſenten. §. ſequitur. Bartol. l. eius qui delatorem, nume. 5. ff. de iu. fi. allegans text. in l. ij. §. diuus Hadrianus. eod. titu. & ex rub. & ni
2 gro. C. res inter alios ac. & quia (quidquid ſit in fideiuſſore iudicij) ſententia contra principalem, aduerſus fideiuſſorem, contractus, exequi non poteſt. Bartol. l. j. ff. iudi. ſol. ita ut contra fideiuſſorem, opus ſit nouo proceſſu probatione, & ſententia prout reſpondit Commen. conſil. 32. incip. inculpatus. & e-
3 tiam in ficta filij confeſsione ſtante ſtatuto, quòd pater pro filij delicto teneatur, diſputauit Barto. uulga. diſput. ſtatuto Lucanæ ciuitatis. & in l. quum filius. de uerbo. obliga. quem frequenti calculo cæteri ſequuntur. & maximè Soci. dicens ita Florentinos, & Senenſes aduocatos conſuluiſſe. Bald. l. j. §. ſi procurator. ff. ſi quis iudi. non obtempe. &
4 nimirum quia ficta unius confeſsio, confitentis perſonam egredi non debet. d. l. eius qui delatorem, immò nec uera. argumen. l. cum quæritur. ff. de excep. rei iudi. & ita in terminis reſpondit Cor. conſi. 211. lib. 3. etiã uera confeſsione principalis apparente.

Quod limitandum uideretur tunc procedere,

dere, quum principalis ſoluendo non eſſet, ne alterius contumacia, quandoque puſillanimitate, quandoque dolo procedens, fideiuſſori præiudicium afferat, quòd ſi ſoluendo foret, ita ut fideiuſſori aduerſus principalis bona, pro indemnitate daretur regreſſus; aliud ſtatuendum, ex quo finale periculum, ad principalẽ, qui ſoluendo eſt pertinet. & ſic ceſſat præiudicij ratio, quam DD. ſupra animaduertunt: ut in ſimili probaſſe uidentur Bald. l. j. nume. 5. uer. præterea. & Alcia. poſt eum nume. 20. in fi. uer. ſed quid. ſi lege municipum. ff. ſi cer. pet. & Albe. j. par. ſtatu. q. 180. Sed adhuc ſubſiſto per litium ſumptus, & anfractus, quibus pro indemnitate agendo, uexaretur. quod & ſenſiſſe uidetur

5 Bal. ſupra, & uerius puto. Illud tamen non diffiteor quin leuiores probationes ſufficiat; ita ut principalis contumacia, maximè filij, & coniunctorum, fiſci probationes plurimum coadiuuet: ut in ſimili Alex. conſi. 65. nu. 10. in j. Gram. deciſ. 11. nu. 14. & 42. nu. 13. & conſi. 57. nu. 20.

SVMMARIVM.

1 *Ius accreſcendi, an in pœna, quæ fiſco & parti ſtipulata eſt, ſolum habeat.*

2 *Fiſcus integram pœnam exigere poteſt, & dare parti.*
3 *Ius accreſcendi, in contractibus non procedit.*
4 *Fiſcus in pœnis, lucratiuam cauſam habet.*
5 *Fiſcus lieni ſimilis; quo intumeſcente, omnia membra langueſcunt.*

QVAESTIO CV.

1 HANC etiam (ut omnem moueam lapidem) præterire non potui; An ſi pars, promiſsionis de non offendẽdo pœnã negligat; fiſcus, cui altera portio ex ſtipulatione notarij applicata eſt; utranq; poſſit conſequi; uel è diuersò: & propter coniunctionem, affirmatiuè concludendum uideretur; uulg. l. re coniuncti, cum ſimil. & ita aduerſus Bal. ſcripſiſſe conſtat Iaſ. l. re coniuncti. nu. 219.

2 Suadet etiam quia fiſcus, integram pœnã exigere poteſt; & parti cui pœnæ portio applicatur, tradere; ut aiunt Bar. l. j. C. de uendi. rei fiſ. li. 10. Bal. l. j. C. ne fiſ. uel priua. & Rimi. l. ſi quis maior, in fi. C. de tranſac.

Sed contrarium æquius, & probabilius ui-
3 detur; ex generali regula, ꝙ ius accreſcendi, in contractibus non procedat. l. ſi mihi & Titio. de uer. oblig. cum ibi not. & in l. unica. C.

quando

quando nō peten.par. & in ſpecie uoluit Bal. l. arbiter intra centum. ff. de arbi. & ita ritè perpenſus ſenſit etiam Iaſ. ſ. licet intellectui Bal. in d.l. arbiter repugnet; quia non id propter fallentiæ ab ipſo traditæ, ꝙ in pœnis ius accreſcendi locum non habeat, contradicit. & in hanc ſententiam tetendit etiam Alcia. d.l. re coniuncti.

4 Nec aliter obſeruatum ſcio. debent.n.uerè Principes, qui in pœnis lucratiuam cauſam habent; ex Dyn. & Bar. uulg. l. non puto. ff. de iu. fi. & Nicoſan. trac. de pigno. 4. mem. ij. par. num. 115. portione quæ fiſco ſtipulata eſt, eſſe contenti: eius quod Traianus per-
5 ſępè dicere ſolebat, memores; nempè fiſcum lieni ſimilem fore: quo intumeſcente, cuncta membra extenuantur.

SVMMARIVM.

1 *Aggreſſor ſi non appareat ex duobus inuicem digladiantibus, an reſpectu fiſci, pœnæ in pace, uel ſtipulatione de non offendendo promiſſæ ſit locus.*

2 *Agens ad pœnam docere debet pro eius parte impleuiſſe.*

3 *Rei illicitæ quando quis operam dare dicatur.*

4 *Honor uitæ præponitur.*

QVAESTIO CVI.

1 POSTREMÒ illa etiam quæſtio prædictis aſſuenda eſt; An ſi duo ad inuicē digladiantes reperti fuerint; nec conſtet de aggreſſore, poſsit fiſcus ad pœnam qua ſe non offendere promiſerunt, uel in pacis contractu ſtipulatam agere. In qua Scio præclariſsimos uiros negatiuè reſpondiſſe.ex doct.gloſſ.& Bartol.in l.j.§.cum aries. ff. ſi quadru. paupe. feciſ.dic.ſtare enim poteſt quòd alter eſſet inſultatus, daretque operam rei licitæ.l.ſcientiam.§. cum ſtramēta.ff.ad l. Aquil. & ex his quæ fuſius congerit Alcia.tract.de præſ.reg.iij.præſ. 39. & ita in principali articulo probat Tiraq. tract.de pœ.temp.cau. ſexageſima.

Sed ea certior eſt ſententia, quòd niſi ſaltem probabilibus coniecturis, aggreſſor appareat, de quibus pleno cornu Alci.ſupra.reſpectu pœnæ prætoriæ, quæ fiſco promiſſa eſt, uterque teneatur: quia gloſ.& Barto.ſi rectè perpendātur, loquuntur quò ad pœnam conuentionalem, quæ parti, & non fiſco uenit applicanda: ut patet dum dicit ibi Barto. Quid ſi duo pacem fecerunt, & ſe inuicem percuſſerunt; an alter alteri, de pace rupta teneatur;

 532
neatur ; ſi non conſtat quis primò ruperit, &c. & ſic loquitur quò ad partis intereſſe;
2 quæ quum non appareat, quòd pro eius parte adimpleuerit; meritò ex contractu pœnā petere non poteſt: & ita ſentiunt Bald. d. §. cum arietes. d. l. ſcientiam. §. cum ſtramenta. & in l. ut uim. de iuſti. & iu. Ana. c. ſignificaſti. ij. de homi. Ange. tract. de malef. uer. & dictus Titius ſe defendendo. col. 10. uer. quærit gloſſ. & Ariminen. poſt eum. & nimirum quia ſi non conſtat de aggreſſore, ſed de rixa ad inuicem facta; ſequitur quòd ambo rei illicitæ operam dabant : ut probatur ex uer.
3 Bal. d. §. cum ſtramenta, ubi declarando quādo quis dicatur rei illicitæ operam dare, dicit: Vnde ſi duo ſe percuſſerunt, licet de aggreſſore nõ appareat; uterque punietur: quē & ſequitur Cor. conſi. 274. litera V. lib. 1. & ſi ſecus diceremus, poſſent duo, qui ſe non offendere promiſiſſent, ex compoſito remotis (ut aiunt) arbitris, ad inuicem dimicare; abſque metu pœnæ, quam fiſco in euentum offenſionis promiſerunt: & ſic Prætoris prouiſionem facilè eludere: quod eſſet abſurdum: & publicæ quieti contrarium: & ita in ſpecie

ſimi Ducis partes tuerer, obtinui; & pluries iudicaui.

Non tamen negauerim quin quoad pacē attinet, quenquam fidei fragum, ſeu proditorem non appellari: ſi ſaltem probabilibus ar-
4 gumentis de aggreſſore non liqueret, tum quia de honoris iactura tractatur. qui cuicunque pœnæ pecuniariæ, immò & uitæ, præponitur. uulg. l. Iul. ff. ſi quis om. cau. teſta. tum quia principaliter de partis intereſſe tractatur; cui fides fuit præſtita: quæ fortè paci pariter contraueniendo, in pari dolo uerſata eſt: l. uiro atque uxore. ff. ſol. mat.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE



FINE

35

Digitized by Google

Digitized by Google